

Je bek opentrekken helpt (soms)

Interview Hilmar Mulder
**'Online moet je vooral heel
snackable zijn'**

De nieuwe freelancer
**Een hoopvolle ontdekking:
zelfstandigen die gedijen**

Reactie op Joris Luyendijk
**In een imperfecte wereld
is de pers ook imperfect**

match work grow

Zoek je een tijdelijke opdracht of vaste baan op het gebied van communicatie of marketing?
Of ben je op zoek naar communicatie- en marketingprofessionals voor jouw organisatie?
Wij maken de perfecte match; overal en altijd. Een match die zorgt voor synergie, creativiteit en groei.

Wij voelen ons betrokken bij onze professionals en opdrachtgevers en begrijpen dat werkplezier belangrijk is. Net als samenwerken. We maken gebruik van elkaars versterkende kracht. Omdat we willen blijven groeien en ontwikkelen. Net als jij. Samen werkt.

onlyhuman.nl

Voor communicatie- en marketingprofessionals

Nassauplein 23, 2585 EC Den Haag | T 070 302 20 20

info@onlyhuman.nl

OnlyHuman
professionals at work

Redactie

Dolf Rogmans, hoofdredacteur
 Marjolein Slats, eindredacteur
 Linda Nab, redacteur
 Lars Pasveer, redacteur
 Trudy Brandenburg-Van de Ven, redacteur
 Anneke de Bruin, vormgever
 Marc Willemsen, webontwikkelaar
 Douaa Bagou, stagiaire

Postadres

Postbus 75997, 1070 AZ Amsterdam

Bezoekadres

Johannes Vermeerstraat 22
 1071 DR Amsterdam
 T 020-30 39 750
 redactie@villamedia.nl
 villamedia.nl

Ontwerp

Jaap Biemans

Aan nummer 4 werken mee

Marcel Antonisse/ANP, Sjoerd Arends,
 Theo Audenaerd, Frits Baarda, Shody
 Careman, Jolan Douwes, Guus Dubbelman,
 Dreamstine, Frits van Exter, Boudewijn
 Geels, Truus van Gog, Frank Groeliken,
 Erwin van 't Hof, Mark Hoogstad,
 Keke Keukelaar, Nick Kivits, Mark
 Koster, Raymond Krul, Jerry Lampe/ANP,
 Rona Lane, Miro Lucassen, Sara Madou,
 Peter Olsthoorn, Frans Oremus, Maaike
 Putman, Stéphanie Sint Nicolaas, Wido
 Smeets, TRIK, Berend Vonk, Duco de Vries,
 Negin Zendegani.

Samenwerking

ANP/KIPPA en Hollandse Hoogte

Volgend nummer

Villamedia nr. 6 verschijnt over
 vijf weken op vrijdag 27 juli
 Deadline advertenties
 maandag 16 juli.

Advertenties

Karen Bais
 T 020-30 39 756
 redactie@villamedia.nl

Abonnementen

Jaarabonnement € 155,00
 Introductietarief € 99,00
 Studenten tot 27 jaar € 65,00
 Losse nrs € 12,95 inclusief porti
 Prijswijzigingen voorbehouden
 Opzeggingen (uitsluitend
 schriftelijk) dienen acht weken voor
 afloop van de abonnementsperiode
 in ons bezit te zijn

Blad niet ontvangen

NVJ leden: Ledenadministratie,
 Postbus 75997, 1070 AZ Amsterdam
 T 020-30 39 710 • F 020-66 24 901
 ledenadministratie@nvj.nl
 www.nvj.nl

Abonnees: Abonnementenland,
 Postbus 20, 1910 AA Uitgeest
 T 0900-ABOLAND/0900-226 52 63
 (€ 0,10 per minuut) • F 0251-31 04 05
 www.aboland.nl/blad/villamedia

Uitgever

Uitgeverij Villamedia BV
 Bank 66.68.29.292 • KvK 34323607
 drogmans@villamedia.nl

Druk

Veldhuis Media

Villamedia heeft zich ingespannen om alle
 rechthebbenden van beelden en teksten
 te achterhalen. Meent u desalniettemin
 rechten te kunnen doen gelden, dan kunt
 u zich bij ons melden.

rogmans

Marktmacht

Dit nummer van Villamedia gaat in belangrijke mate over de dagelijkse praktijk van freelancers. Zo vatten Sjoerd Arends en Erwin van 't Hof hun ervaringen samen met ons project De Pegel waarvoor ze, met steun van Lira, aan tientallen freelancers vragen hoe zij hun praktijk inrichten. En Miro Lucassen onderzocht hoe de overheid en uitgevers samenspannen in het laag houden van de tarieven voor freelancers.

Die twee verhalen hebben een verband. Lucassen laat zien hoe de overheid freelancers verbiedt welke vorm van marktmacht dan ook te organiseren tegen de overduidelijke marktmacht die uitgevers daar tegenover stellen. Het gevolg is lage tarieven voor de freelancers. Daar komt bij dat de uitgevers ook een afspraak met de Belastingdienst hebben dat bezorgers niet in dienst hoeven te komen. Dat is een wat lastig te berekenen voordeel, maar fors is het zeker.

Tel daar ook nog eens het btw-voordeel voor printproducten bij op (dat wel minder wordt als gevolg van de kabinetsplannen) van zo'n 200 miljoen euro per jaar en de uitgevers zijn al met al inmiddels behoorlijk financieel afhankelijk van de overheid. Dus hup, freelancers beter betalen, zou je zeggen. Maar Lucassen rekent ook voor dat als de uitgevers hun freelancers normaal gaan betalen hun winsten verdampen.

En daar komen de praktijkverhalen van De Pegel in beeld. Realistisch als freelancers zijn hebben de meesten een gemengde praktijk waarbij ze niet alleen afhankelijk zijn van journalistieke opdrachten. Dus in feite subsidiëren ze ook nog eens de uitgevers.

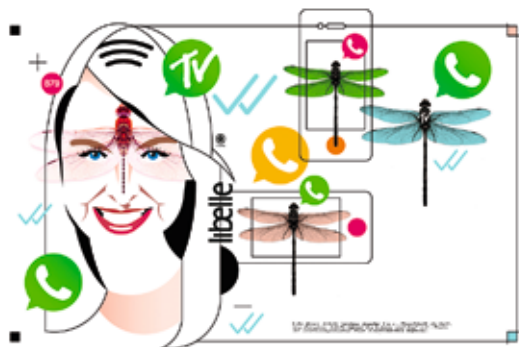
Dat geeft ze in mijn ogen eerder macht dan dat ze machteloos worden. In plaats van dat uitgevers zeggen 'voor jou tien anderen', wordt het tijd dat freelancers zeggen 'we draaien de subsidiekraan eens een beetje dicht'.

Dolf Rogmans

inhoud

DE MAAND

DOSSIER NIEUWE FREELANCER

12 Hilmar Mulder

Toen ze hoofd-redacteur werd, kreeg ze een opdracht: Libelle door de broodnodige digitale transformatie loodsen.

8 Wanbetaling freelancers

Mede mogelijk gemaakt door de overheid: wanbetaling is legaal geworden.

18 Foto DNA

Fotograaf Guus Dubbelman was voor de Volkskrant in Marokko om daar de voorbereidingen voor het WK in Rusland vast te leggen.

24 Redeneren vanuit je drijfveren

Freelance journalisten Sjoerd Arends en Erwin van 't Hof interviewden tientallen vakgenoten en deden een hoopvolle ontdekking: zelfstandigen die gedijen in het huidige journalistieke landschap. Wat kunnen we daarvan leren? Neem je eigen drijfveren als uitgangspunt en vertel het verhaal dat je zelf belangrijk vindt.

28 Femke van Velzen, Ludo Hekman en Yvonne Brandwijk over wat hen drijft

31 Je mond opentrekken loont (soms)

34 Er zijn ook freelancers die maar wat aanklooien

11 Mediamaand

20 Onderzoek: Vonnissen op rechtspraak.nl nog te vaak geanonimiseerd

DE MENSEN

38 Een gekmakende ratrace

Mark Hoogstad gaf zijn vaste baan op voor een freelance bestaan. Hij werd gek van de ratrace om het nieuws.

44 Portfolio Negin Zendegani

Twintig jaar geleden verruilde de de Perzische verhalenvertelster het verstikkende Iran voor Nederland.

41 Coach Jan Douwes

43 Carrière: René Went naar Nieuwsuur

54 De Pegel met Olivier van Beemen

56 Koster & Vrienden: Grijze mannen

DE MENINGEN

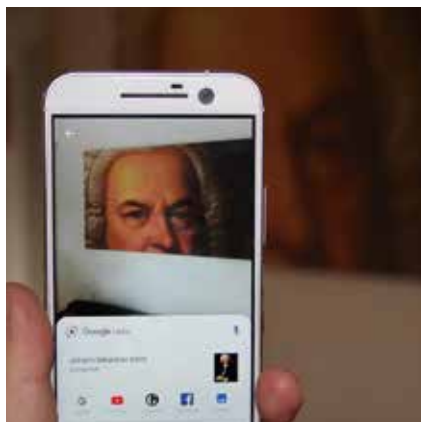

64 Lessen voor de pers

Karin Schulting groeide uit tot een van de gezichten van de demonstraties bij de Oostvaardersplassen. Ze vindt dat de demonstranten te veel als 'hysterische vrouwen' worden neergezet en te weinig als deskundigen.

62 Innovatie

Een blik op de wereld door de Google Lens.

58 Essay: Een betere wereld

68 De mores

70 Recensies

DE NVJ

75 Marjan Enzlin

Natuurlijke tegenpool.

76 Zie hier de kracht van regionale fotojournalistiek

Regionale fotojournalistiek zet het nieuws op de kaart en legt gebeurtenissen vast in het collectief geheugen. Er zijn voorbeelden te over.

82 Aan het woord Rowan Blijd:

'We leven diversiteit.'

74 Moet ik mijn foto nu uit mijn online beeldbank verwijderen?

78 'Wees solidair naar elkaar'

81 NVJ Academy

81 NVJ Events

83 Column Yvonne Berkeljon

Dit katern verschijnt onder redactie van de NVJ

Villamedia is ook te lezen op

**BLENDLE,
ARTIKELGEMIST,
EN VILLAMEDIA.NL***

***GRATIS
VOOR ABONNEES
EN NVJ-LEDEN**

de maand

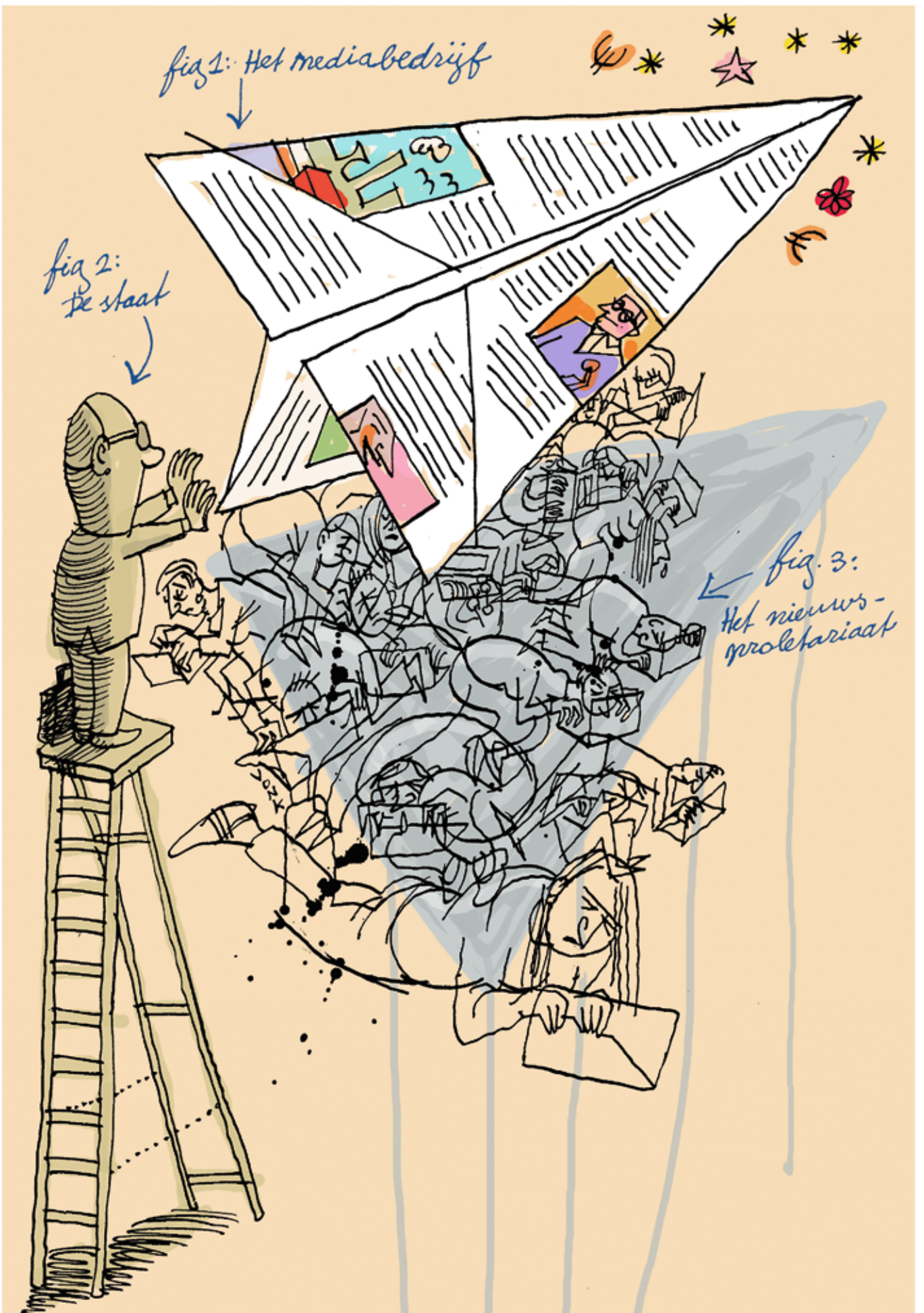
Wanbetaling freelancers is legaal geworden **8** Mediamaand **11**
Interview Hilmar Mulder van Libelle: 'Online moet je snackable zijn' **12** Foto DNA **18**
Onderzoek: vonnissen op rechtspraak.nl te vaak geanonimiseerd **20**

fig 1: Het mediabedrijf

fig 2:
De staat

fig. 3:
Het nieuws-
proletariaat

Wanbetaling is legaal geworden

NEDERLANDSE MEDIABEDRIJVEN KRIJGEN WEL DEGELIJK STAATSSTEUN. HET MAG ALLEEN NIET ZO HETEN. EEN SOEPELE OPSTELLING VAN DE TOEZICHTHOUDER EN EEN VOORKEURSBEHANDELING DOOR DE BELASTINGDIENST HOUDEN KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN OVEREIND DIE HET ANDERS NIET ZOUDEN REDDEN. DE REKENING GAAT NAAR ONDERBETAALDE NIEUWSARBEIDERS.

tekst MIRO LUCASSEN beeld BEREND VONK

Tegenover

de schrale beloning van freelance journalisten staan mooie winsten van mediabedrijven en bovenmodale salarissen voor journalisten in vaste dienst. Kranten mogen het volgens de oplagecijfers en advertentie-inkomsten zwaar hebben, hun uitgevers en hoofdredacties weten die pijn bekwaam af te wentelen op andere belanghebbenden. De Persgroep legde over 2017 op-nieuw 40 miljoen euro dividend op-zij voor de eigenaren, de familie Van Thillo. Uit de resultaten over 2016 werd 45 miljoen afgeroomd en het jaar daarvoor was de opbrengst 40 miljoen - na een 'schamel' 2014 met een dividend van 25 miljoen, tijdens de overname van de regionale titels van Wegener/Mecom. Concurrent Mediahuis, eigenaar van NRC en De Telegraaf, verstrekt minder cijfers. Maar een winst voor belastingen van 30,2 miljoen euro op een omzet van 303,5 miljoen

in 2016 ziet er zakelijk gezond uit. Sanoma Nederland bracht na een verliesgevend 2015 in 2016 de winst voor belastingen alweer op een nette 88 miljoen euro bij een omzet van 580 miljoen.

Tegelijkertijd kan de gemiddelde freelancer niet leven van de journalistiek. Een honorarium van 57,85 euro bruto voor vijf uur werk is geen uitzondering - al weten lezers dit pas sinds Britt van Uem in een tv-programma onthulde hoe dagblad Tubantia freelancers behandelt. Wat gebeurt er als Tubantia wel een fatsoenlijk honorarium aan Van Uem en andere freelancers betaalt? Het woordtarief bij de Persgroep ligt voor regionale titels rond 13 cent en

'Onderhandelen over het tarief komt in de praktijk nooit verder dan een incidenteel extraatje voor een bijzondere productie'

voor de landelijke AD-editie op 26 cent. Zakelijk directeur Bart Verkade heeft diverse keren laten weten dat elke cent extra neerkomt op een kostenpost van 1 miljoen euro per jaar. Zouden de regionale freelancers naar 26 cent per woord gaan, dan kost dat de Persgroep 13 miljoen. Dat hakt in het dividend, maar is de freelancer ermee geholpen? In 2004 was het laatste adviestarief voor freelancers op basis van de cao-lonen 47 euro per uur voor een beginner. Zonder inflatie zou Tubantia voor vijf uur werk nu 235 euro afrekenen. De regiofreelancer die 445 woorden levert hoort dan geen 13 of 26, maar 53 cent per woord te ontvangen. Het dividend van de Persgroep is dan volledig verbruikt. Een fabrikant van kroketten die zijn ingrediënten duurder ziet worden, moet efficiënter werken of de prijs voor de klanten verhogen. Schijnconstructies kunnen de kosten even drukken, zoals PostNL laat zien, maar uiteindelijk grijpen de inspectie en vakbonden naar juridische middelen tegen uitbuiting. Zo niet in de mediasector, waar wanbetaling gewoon is geworden. Winstgevende bedrijven weten dagelijks duizenden nieuwsarbeiders als 'vrije ondernemers' opdrachten te geven waar zij hoge eisen aan stellen, voor een honorarium dat amper boven het minimumloon (bruto 9,69 per uur) ligt.

Misbruik van macht tussen grote en kleine bedrijven is een zaak van toezichthouder Autoriteit Consument & Markt (ACM). Maar die wil het verstoorde evenwicht in de media niet zien. De ACM gaat uit van prijsconcurrentie en de vrije keus om te leveren. Ze miskent daarmee de werkelijkheid, waar uitgevers eenzijdig de speelruimte bepalen. De beroepsorganisaties NVJ en Auteursbond krijgen geen ruimte om voor hun leden op te komen door te onderhandelen of te adviseren over een billijk tarief voor de eenmanszaken van freelancers.

Het verbod op tariefafspraken is een één-tweetje van de kartelwaakhond ACM en het ministerie van Sociale Zaken, dat een tariefgebouw voor zelfstandigen uit de cao Architectenbureaus 2015-2017 sloopte. De ACM volgde met de richtlijn dat tariefafspraken tussen zelfstandigen verboden zijn, omdat dit de commerciële vrijheid van de zzp'er zou verkleinen.

Die 'commerciële vrijheid' komt neer op slikken of stikken. Voor het dagelijkse werk op redacties en voor aangeleverde tekst en foto's hantieren de Persgroep, Mediahuis en Sanoma hun eigen standaardtarieven, opgelegd via de algemene voorwaarden voor leveranciers. De 'zelfstandige' makers van teksten en beelden ontvangen eenmaal per maand een geautomatiseerd overzicht van hun bijdragen met het door hun 'klant' vastgestelde honorarium. In dat systeem staat hun factuur al gereed. De 'zelfstandige ondernemer' hoeft alleen nog een eigen factuurnummer en datum toe te voegen. Onderhandelen over het tarief komt in de praktijk nooit verder dan een incidenteel extraatje voor een bijzondere productie - die vanwege het extra werk uiteindelijk dus net zo karig wordt gehonoreerd als de dagelijkse werkzaamheden. In theorie zou de wetgever voor

zzp'ers richtlijnen of minimumtarieven kunnen accepteren. Maar de experts geven de voorkeur aan een andere oplossing: als een machteloze zzp'er in vrije concurrentie geen aanvaardbaar inkomen weet te verwerven, moet het ondernemerschap en de daarbij horende fiscale voordelen vervallen. Deze lijn kiest minister Koolmees van Sociale Zaken met zijn voornemen om zzp'ers en hun opdrachtgevers tot loondienst te dwingen als de verdiensten lager zijn dan 18 euro per uur. Het valt te voorspellen wat de mediabedrijven doen met een loondienstgrens: de zzp-dwangtarieven zullen stevast precies erboven beginnen. Zo vallen de cao-verplichtingen van loondienst, sociale verzekeringen en pensioenpremies te vermijden, met de 40 procent hogere arbeidskosten.

Op de redactievloeren zitten tussen de werknemers in loondienst heel wat zzp'ers. Het heet een flexibele schil, maar in werkelijkheid kunnen de nieuwsmedia geen dag zonder. De ingeroosterde zzp-bureaudiensten zijn moeilijk te rijmen met vrij ondernemerschap, maar wie gaat hier over tot handhaving? Niet de Belastingdienst, die met de uitgevers een convenant heeft dat de sociale wetgeving voor 'auteurs en redactiemedewerkers' grotendeels buiten werking stelt. Zolang de mediabedrijven en de journalisten op papier onderneminkje spelen, kijkt de fiscus de andere kant op. Journalisten in loondienst lijken zich er nauwelijks van bewust hoe hun banen onder druk staan door freelance-bureaubezetting. Hoe valt de hoge cao-beloning te rijmen met de freelance-voordeelaanbieding?

Over de positie van de krantenbezorgers en de situatie in België, kun je meer op onze site vinden.

Dit artikel is mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het Matchingfonds van De Coöperatie. De auteur, voorzitter van de sectie Freelance Journalisten van de Auteursbond, schrijft op persoonlijke titel. Hij is zelfstandig journalist en verricht in die hoedanigheid ook werkzaamheden voor de Persgroep.

'De bewustwording is gaande', zegt NVJ-secretaris Bruning. 'We hebben een werkgroep "gezond speelveld" over de concurrentie op arbeidsvoorwaarden. Het is niet te verdedigen om er twee klassen werknemers op na te houden.' Volgens de cao-tekst zijn mediabedrijven in overtreding. Oproepkrachten moeten op cao-tarief per uur worden betaald, tijdelijk werk dient op payroll of uitzendcontracten te gebeuren tegen een cao-salaris. Het dwangtarief van 15 euro per uur bruto, de instapschaal voor 'zelfstandige' nieuwsredacteuren bij de Persgroep en hun collega's bij RTV Rijnmond, komt daar alleen op papier in de buurt. Het Persgroepmaximum voor bureauwerk ligt met zo'n 30 euro per uur nog altijd ruim onder de rekenmodellen uit de NVJ-tarievencalculator.

Maar wie stapt er naar de rechter of de Raad van Uitvoering? Als een zelfstandige journalist komt klagen is reputatieschade gegarandeerd en het verlies van opdrachtgevers voorspelbaar. Tot nog heeft de NVJ er niemand voor kunnen vinden. Bruning: 'De kans op een pyrrus-overwinning is groot: zaak gewonnen, contract beëindigd.' De NVJ blijft zoeken naar een aanpak maar dat kost tijd. De bond is er niet aan toe om zelf de arbeidsinspectie op de uitgevers af sturen, zoals de FNV deed bij PostNL.

En zo blijven freelancers werken voor woekertarieven, terwijl anderen de journalistiek verlaten. De mediabedrijven houden gezonde winsten in een krimpende markt en de overheid komt met een zorgelijke blik of een troostend woord. Je kunt het zien als pappen en nathouden, of als de enige manier om de klas-sieke media overeind te houden. Maar noem het beestje liever bij de naam. Consequent wegstijgen als grote bedrijven hun kleine leveranciers uitknijpen, is staatssteun voor grootverdieners.

We praten graag over onszelf.
Het belangrijkste
medianieuws in quotes

*'Afluisteren
van gesprekken die
een journalist voert in
een horecagelegenheid
is iets voor een
politiestaat.'*

Lucas van Houtert, hoofdredacteur van het Brabants Dagblad, op Twitter over de af luisterpraktijken van Justitie. Die onderzocht belgegevens van BD-journalist Jos van de Ven.

*'ANP neemt
Hollandse Hoogte
over. Ben benieuwd
hoeveel % van de markt
ze dan in handen krijgen,
en of de Autoriteit
Consument & Markt
daarmee akkoord
gaat.'*

Jonathan Ursem op Twitter

*'We staan
weer eens te koop,
schijnbaar. De Belgen
van het Mediasterhuis
pruimen ons niet.'*

De redactie van GeenStijl kondigt eigen verkoop aan op GeenStijl

*'En
daar waren
de Tantranen.'*

TV-recensent Arjen Fortuin in NRC, over Humberto Tan die huilend afscheid nam van zijn rol als presentator van RTL Late Night.

*'Ik zou
heel, heel graag
een glas met hem gaan
drinken. En hem een
draai om de
oren geven.'*

Midden-Oosten correspondent Olaf Koens over de geësceneerde moord op de Russische anti-Kremlin journalist Arkadi Babtsjenko, op Twitter.

*'Vroeger
wilde ik soms graag
@SaskiaBelleman zijn.
Vandaag was ik heel blij
dat ik haar niet was.
#anne'*

Marianne Zwagerman over rechtbank-verslaggever Saskia Belleman van De Telegraaf op Twitter, naar aanleiding van het proces tegen Michael P.

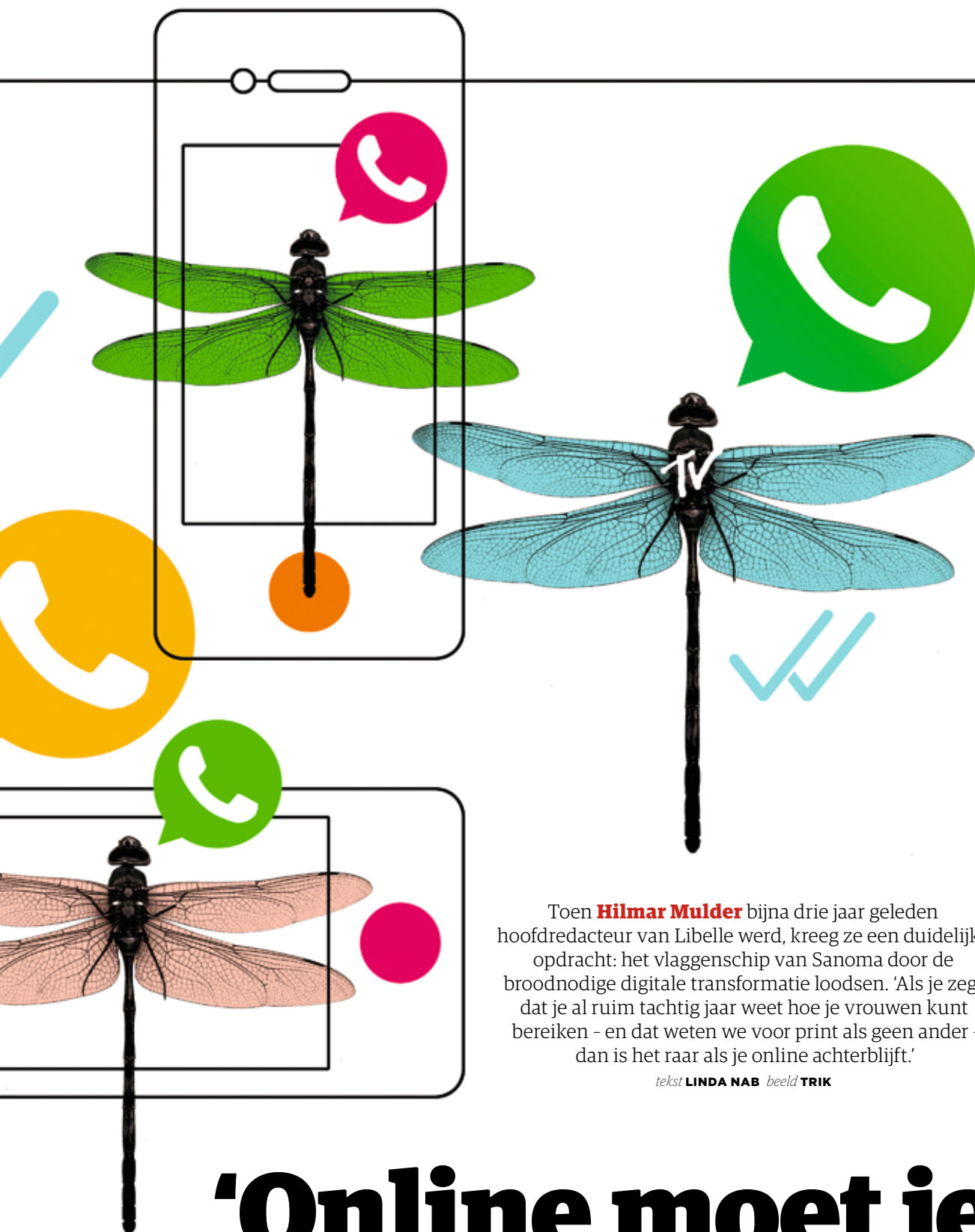

879

libelle

Toen **Hilmar Mulder** bijna drie jaar geleden hoofdredacteur van Libelle werd, kreeg ze een duidelijke opdracht: het vlaggenschip van Sanoma door de broodnodige digitale transformatie loodsen. 'Als je zegt dat je al ruim tachtig jaar weet hoe je vrouwen kunt bereiken - en dat weten we voor print als geen ander - dan is het raar als je online achterblijft.'

tekst **LINDA NAB** *beeld* **TRIK**

'Online moet je snackable zijn'

Het komt

eigenlijk aan bod in elk interview dat Hilmar Mulder (49) geeft. Haar mobiel-tje is sinds een jaar of tien praktisch vergroeid met haar rechterhand. Mulder is 'hooked' aan online. Sinds ze als hoofdredacteur bij Libelle werkt is dat er zeker niet minder op geworden aangezien ze is ingelijfd in verschillende WhatsApp-groepen van de redactie, en die ratelen de hele dag - én avond - door. In het bijzonder de groep van het online team; niet in de laatste plaats omdat ze hem zelf aanjaagt. 'Ik vind het altijd heel geestig als ik iets eerder op Twitter zie dan de rest.' Hier nu over schrijven!, stuurt ze dan met uitroeptekens.

Mulder werd in september 2015 - ze was koud anderhalf jaar hoofdredacteur van ELLE - door haar oude werkgever Sanoma aangetrokken om Libelle te gaan leiden. Voor sommigen een verrassende stap. 'Van Chanel naar Bece!', werd er geschreven. Maar voor Mulder en de mensen die haar ambitie kennen een hele logische. 'Als je bij Sanoma gewerkt hebt, dan weet je waar Libelle voor staat. Hoe groot het is. Dit is zoveel meer dan een weekblad. Dit is zo'n groot bedrijf. En daar de creatieve leiding van te mogen voeren, dat vind ik echt een eer', vertelt ze, terwijl ze een laatste blik op haar telefoon werpt voor ze die een uur lang werkloos op de tafel zal laten liggen. 'Er lag hier voor mij een enorme uitdaging. Ik wist: hier kan ik groeien, leren. Ik zag zoveel mogelijkheden voor online. Oh man. M'n handen jeukten.' Ze kon direct aan de slag, want vanuit de uitgeverij kreeg ze de opdracht mee om Libelle door een stevige 'digitale transformatie' te loodsen. Drie jaar later prijkt er een Mercur voor Magazinemark van het Jaar op haar palmares. Onlangs won Libelle de award voor Cross Media Merk van het Jaar.

'Saving Libelle', heette de lezing die je een paar maanden geleden hield op een bijeenkomst voor digitale innovatie in Berlijn. Moest Libelle gered worden?

'Ho, ho. Dat heeft de organisatie ervan gemaakt. Die heb-

'Ik zag zoveel mogelijkheden voor online. Oh man. M'n handen jeukten.'

ben gezocht naar een manier om de gasten te prikkelen. De insteek van het verhaal dat ik daar hield was de digitale transformatie en wat het ons heeft gebracht. Libelle is een heel mooi groot vlaggenschip van Sanoma. Het was niet alsof het alle hens aan dek was en er gehooed moest worden omdat we anders ten onder zouden gaan. Wat we in 2015 wel zagen is dat we het grootste vrouwen mediamerk van Nederland waren, maar digitaal werden gepasseerd door andere merken in hetzelfde segment. Online waren we niet de grootste. En die ambitie had ik wel. Want als je zegt dat je al ruim tachtig jaar weet hoe je vrouwen kunt bereiken - en dat weten we voor print als geen ander - dan is het raar als je online achterblijft. Vanaf mijn eerste dag hier ben ik bezig geweest met de vraag hoe we die inhaalslag konden maken. En die hebben we ook echt gemaakt.'

Hoe kwam het dat Libelle de doelgroep online eerder niet voldoende bereikte? Het was niet zo dat er digitaal niets gebeurde. Libelle was de eerste vrouwentitel met een website, radio, een online videoserie.

'Als je kijkt naar de geschiedenis van het merk dan was Libelle er inderdaad vaak vroeg bij. Want wat je zegt: Libelle was de eerste met een website. In 2002 was er een pilot voor web-tv. In 2009 had Libelle de eerste online thriller, de videoserie Deadline. Maar het kwam niet van de grond. Misschien was het te snel. Te vroeg. Ik vind het niet mijn plaats om te oordelen over wat er in de periode voor mij is gedaan - ik was er niet bij. Maar de timing en relevantie van wat je online doet is enorm belangrijk. Het internet is zo in ontwikkeling. Initiatieven die vandaag niet werken, kunnen het het volgende jaar ineens wel heel goed doen. Ik kan zien dat er niet is stil gezeten. Maar ik zie ook dat Libelle bij het online publiek op de een of andere manier niet die enorme tractie had die het inmiddels wel heeft. Dat is toch een kwestie van continu tweak en aanpassen.'

Waar ben je begonnen?

'Ik zeg altijd: het is makkelijker om datgene wat goed gaat nog beter te laten gaan, dan datgene wat niet werkt aan de praat te krijgen. Dus zijn we heel goed gaan analyseren wat het online goed doet, en waarom. Op basis daarvan heb ik een nieuw contentplan gemaakt dat bestaat uit een mix van authentieke, zelf gecreëerde content, gecreëerde items, virals en wat we "evergreens" noemen: tijdloze content die we voortdurend uit het archief omhoog trekken op het moment dat dat relevant is. Zo hebben we bijvoorbeeld de rubriek "Libelle legt uit". Je kunt het zo gek niet bedenken of we hebben er een aflevering over. Waarom bestaan er witte en bruine eieren? Elk jaar met Pasen kunnen we die opnieuw brengen.'

‘Daarnaast hebben we naar de social media gekeken; want ik was helemaal niet tevreden over hoe die werden ingezet. We hebben de frequentie waarop we op social aanwezig zijn behoorlijk verhoogd. En ook inhoudelijk zijn er dingen veranderd. We posten nu video’s, blogs, vlogs, citaten, interviews; we overwegen alle mogelijkheden. Ongeacht waar onze gebruikers Libelle tegenkomen zullen ze content vinden die speciaal voor hen is gemaakt.’

Wat werkt er nou heel goed?

‘Koningin Máxima. Elke dag een Máxima-nieuwtje? Als dat zou kunnen, dan teken ik ervoor. En op Libelle TV zijn onze “lifehacks” bijvoorbeeld enorme toppers. Slimme trucjes die het leven makkelijker maken. Op het moment dat iedereen last heeft van fruitvliegjes posten wij een video over hoe je een fruitvliegjesval maakt. Hele praktische dingen werken vaak goed. Inspiratie is typisch iets van print. Mooi, groot beeld. Lekker weg-dromen, “lean back”. Online is de dynamiek heel anders. Daar moet je amuseren, informeren en vooral heel “snackable” zijn. Want je moet mensen – bam! – in een fractie van een seconde grijpen. Als je daar te indirect bent, dan zijn ze weg.’

In 2016 lanceerde je Libelle TV. Onderdeel daarvan is dat je het grootste vlogplatform voor Nederlandse vrouwen vanaf 40 jaar wilt worden. Ik associeerde de doelgroep voor vloggers vooral met tieners.

‘Waarom? Wáárom zou dat niet bij Libelle kunnen? Het voorbeeld van onze tuinvlogger Loes geeft aan dat vloggen voor en door alle leeftijden een kans is. Ze is al 68, maar ze heeft echt verstand van zaken. En geloofwaardigheid is zo’n beetje het allerbelangrijkste in een vlog. Dat dat soms een beetje klunzig gaat met die camera, dat nemen mensen voor lief. Haar vlogs worden heel goed bekeken. Net als die van onze dokter Rutger, trouwens.’

Vlog je zelf ook?

‘Jazeker. Ik zeg altijd: “practice what you preach”. We hebben het afgelopen jaar een fantastische samenwerking met Corendon gehad, waarvoor de redactie – ik ook – reisvlogs heeft gemaakt. Dat was een geweldige leerschool. Er komt veel meer bij kijken dan je denkt. Ik doe het daarom alleen als ik een overzichtelijk project heb. Bovendien is mijn dagelijks leven nou ook weer niet zo boeiend; ik zit toch voornamelijk achter de computer.’

Wat hebben al de inspanningen tot nu toe opgeleverd?

‘Ik merk dat het heel goed is geweest voor het imago en de uitstraling van Libelle. Bij zowel adverteerders als het publiek komen we frisser, moderner en eigentijds

‘Die vrouw van 20, 30 loopt Libelle in het schap misschien voorbij, maar als ze de content online tegenkomt, ziet ze ineens dat die ook over háár gaat.’

over. Daarnaast zitten we nu op een goed niveau als het gaat om online bereik. We zijn zelfs wel eens groter geweest dan Lindanieuws.nl. Ook is ons bereik in de doelgroep 20 tot 45 jaar verdubbeld. Daardoor zijn we in contact gekomen met een hele nieuwe groep vrouwen. Dat is voor je merkbeleving hartstikke goed.’

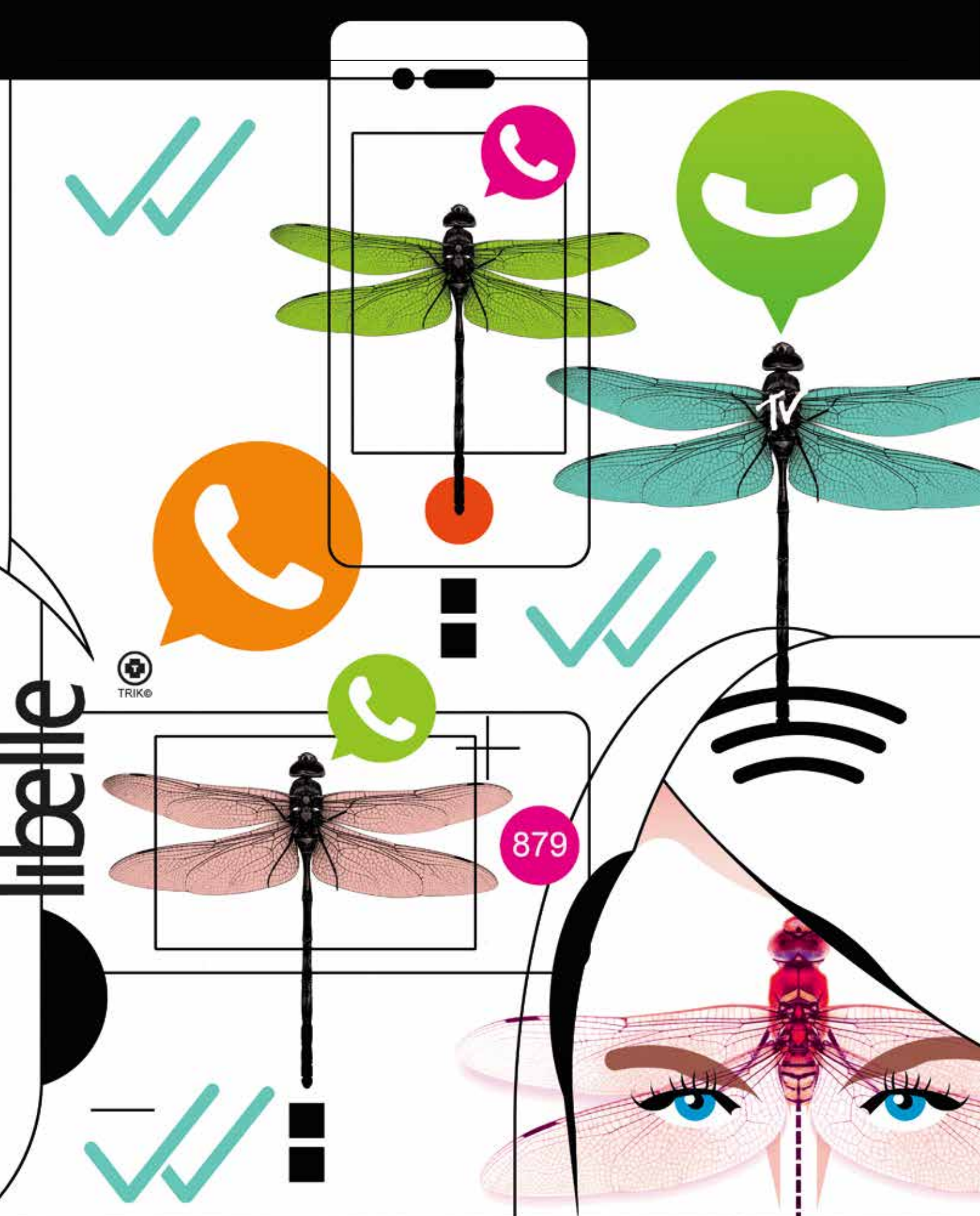
Je voorganger Franska Stuy zei altijd: Libelle is alachtig jaar 40. Hoe zie jij dat?

‘In het weekblad is het vrouwbeeld wat we neerzetten, de uitstraling en het gevoel, inderdaad steady rond de 40. Dat we online nu een jongere doelgroep bereiken, is pure bijvangst. Daar hebben we ons nooit specifiek op gericht. Maar het geeft wel aan hoe universeel Libelle is. Die vrouw van 20, 30 loopt Libelle in het schap misschien voorbij, maar als ze de content online tegenkomt, ziet ze ineens dat die ook over háár gaat.’

Toch zei je in een eerder interview met Marketing Tribune dat je Libelle wat rebelser wilde maken. ‘Geen Libelle maar rebelle.’

Verschrikt: ‘Neeee! Ik heb nooit gezegd: minder Libelle. Ik heb gezegd: er mag wel een snufje “rebelle” in Libelle. We maken de meest mooie dingen, echt. Ik denk dat het gros van de mensen dat Libelle opent, verbaast staat van het hoge niveau als het gaat om beeld, typografie en verhalen. Maar we zijn met z’n allen vaak zo braaf bezig om het móoi te maken, dat het soms goed is om even het randje op te zoeken. De boel op te schudden en te roepen: hier zijn wij! Zien jullie wel wat er hier bij Libelle gebeurt?’

We hebben net een politie-Libelle gemaakt met acht politievrouwen in de redactie. Echt een supercool project, waarvoor we video’s hebben gemaakt, een online enquête hebben gehouden over veiligheid, een spraakmakend interview hebben gebracht met Ellie Lust. Als je ziet wat daar samenkomt, en hoe goed we dat 360 graden hebben weggezet; dan mogen we wel iets minder bescheiden zijn.’

Voor veel bladen geldt dat het geld nog voornamelijk wordt verdiend met print. Hoe moet deze digitale transformatie zich gaan terugbetalen?

‘Wil je je adverteerders de komende jaren nog aan je binden, en ze uitleggen dat jij die grootste groep vrouwen van Nederland bereikt - wij bereiken 4,3 miljoen vrouwen per maand en in Nederland zijn er 6,4 miljoen boven de 20 - dan moet je met je tijd mee gaan. Dan moet je investeren. Dat verdient zich misschien niet à la minute terug, maar op de lange duur wel. We zien nu al dat we het afgelopen jaar samenwerkingen hebben gehad over alle kanalen, die we zonder deze transformatie niet gehad zouden hebben. Met Corendon, Zuivelhoeve, Kwantum.’

Toen je hier begon, heb je het team gewijzigd omdat je veel weerstand ervoer.

‘Vooral binnen het online team ja. De veranderingen die ik er op korte termijn doorheen wilde jagen, werden niet met applaus ontvangen. Ik had daar geen moeite mee, verandering stuit altijd op weerstand. En soms ben je het niet met elkaar eens, dat is ook prima, want ik vind het goed om elkaar uit te blijven dagen in wat je doet en hoe je het doet. Maar er zit nu eigenlijk een heel nieuw team onder leiding van een online adjunct-hoofddirecteur, Bastiaan van Schaik. Dat is heel organisch zo gelopen. En de neuzen staan nu dezelfde richting op.’

Je bezigt nu meer dan voorheen een crossmediale aanpak. Vraagt dat ook iets anders van de mensen die bij Libelle werken?

‘Toen we Libelle TV lanceerden, stond de printredactie te trappelen om ook mee te doen. Terwijl ik juist dacht: rustig aan. Die tijd komt. Er moet eerst een goede structuur in komen, en het is ook niet zo dat iedereen van de printredactie zich ineens totaal op tv kan storten, want in de tussentijd moet er elke week een blad uitkomen, en een maandblad, en nog zo verschrikkelijk veel meer. Maar inmiddels, en dat is wel leuk in vergelijking met 2016, heeft bijna iedereen op de redactie in meer of mindere mate ervaring opgedaan met online of tv. En sommigen zijn erachter gekomen: dit is niets voor mij.’

En is dat oké?

‘Soms wel ja. Niet iedereen kan alles zijn. Je hebt ook specialisten nodig. Als een fantastische eindredacteur niet kan vloggen? Prima. Maar het is wel leuk als iedereen in ieder geval snapt waar het over gaat en hoe de dynamiek van online is. Ik stimuleer ook iedereen op de redactie om op social media te zitten. Of je er iets wilt posten is aan jou, maar: wees er. Snap de dynamiek. Anders gaat er iets aan je voorbij wat op dit moment zoveel impact heeft.’

Ik hoorde dat je jezelf ‘curator in chief’ noemt.

‘Dat was een grapje in een presentatie die ik gaf. Om aan te geven hoe veelzijdig en complex de functie van hoofdredacteur is geworden. Zeker als je met zo’n groot merk als Libelle werkt. Je hebt zoveel kanalen en producten. Je bent constant aan het switchen tussen de verschillende platforms. Het is voortdurend in- en uitzoomen. Van de grote lijnen naar de details en weer terug.’

Heb je nog tijd voor de details?

‘Soms wel. Ik vind ook dat je daar de tijd voor moet nemen. Want als je de details op zijn beloop laat, dan kunnen dingen gaan verwateren of van de grote lijnen afrijven. Zo geef ik elke week nog altijd een laatste check op de cover. En dan kan het zomaar zijn dat ik de interlinie een punt groter wil hebben. Jahaa, zo’n zeikerd kan ik zijn. Iedereen bij vormgeving weet inmiddels dat ik niet van klevende letters houdt. Als de lus van de letter l door de letter erboven gaat. Brrr. Dan zeg ik: spatieer maar even op een andere manier af.’

Is er ook nog tijd voor een beetje ontspanning?

‘Ik ben vrij grenzeloos, maar ik heb een balans gevonden die voor mij blijkbaar werkt. Voor het slapen gaan maak ik tijd voor een goed boek. “Wees Onzichtbaar” van Murat İşik, best een pil, heb ik in anderhalve week uitgelezen. En ik doe aan modeltekenen op de zaterdag. Tekenen vind ik een vorm van meditatie. Ik doe helemaal niets met die tekeningen; ik gooi bijna 70 procent gelijk weg omdat ik er niet tevreden over ben. Maar als ik ermee bezig ben, zit ik helemaal in het moment. Het is heerlijk nutteloos.’

Dan begint haar telefoon weer te trillen. ‘Hij ligt niet naast mijn bed. ’s Nachts laat ik hem in de keuken liggen’, zegt ze terwijl ze een blik op het scherm werpt. De volgende afspraak staat al te wachten.

Hilmar Mulder (Seoul, 1968) is sinds september 2015 hoofdredacteur van Libelle. Ze begon haar carrière in de jaren 90 als mode-redacteur bij achtereenvolgens weekblad Yes, Viva en Marie Claire. Later werd ze hoofdredacteur van Cosmopolitan, en haalde ze voor uitgeverij Sanoma de titel Grazia naar Nederland. In 2014 stapte ze over naar Hearst, waar ze anderhalf jaar hoofdredacteur was van ELLE. Mulder studeerde mode en mode-illustratie aan de Willem de Kooning Academie in Rotterdam. Ze woont met haar man en twee kinderen in Amsterdam.

Naar foto's kijk je. **Theo Audenaerd**, oud-beeldredacteur bij de Volkskrant, doet meer. Hij vertelt het verhaal achter een foto.

‘Het was lastig om het elftal te traceren’, zegt Volkskrant fotograaf Guus Dubbelman, ‘de Marokkaanse voetbalbond werkte niet echt mee’. Guus reisde met Volkskrant verslaggever Hassan Bahara naar Marokko om daar de voorbereidingen van de voetbalselectie vast te leggen die op het WK in Rusland de eer van het land gaat verdedigen. ‘Het ging niet allemaal vanzelf. De bond stelde zich heel afhoudend op. Onze verzoeken om bij een training aanwezig te mogen zijn werden niet beantwoord. Anders dan bij ons is fotografie een non-issue in Marokko. Ik zag het ook in Tanger. De voetbalclub daar werd dit jaar voor het eerst landskampioen. Grote straatfeesten met duizenden mensen, maar nergens een professionele fotograaf te bekennen. Merkwaardig toch? Ondenkbaar bij ons.

Uiteindelijk zijn we erachter gekomen waar ze trainden. Ze bleken in een hotel te zitten in een plaatsje dichtbij Rabat. We zijn er op de bonnefooi naartoe gereden en hadden mazzel. We troffen de jongens op het strand. De Franse assistent trainer wilde niet dat we dicht bij ze kwamen, maar er viel goed te werken. Het licht was ideaal. De sessie was kort maar goed. Niet veel langer dan een half uur denk ik. Ik richtte me vooral op Hakim Ziyech die normaal voor Ajax speelt. Een jaar of vijf geleden gold hij als een van de grote talenten van het Nederlandse voetbal. Als hij voor Oranje had gekozen, waren we misschien wel doorgegaan. Maar ja, Van Basten zag hem kennelijk niet zitten en heeft hem niet benaderd. Logisch dat die jongen dan voor Marokko kiest. Hier wordt hij gezien als de ster-speler van het elftal.

Ik heb hem afgelopen jaren vaker voor mijn lens gehad, en dan praat je wat, dus hij kent me, maar hier deed hij of ik lucht was. Alsof ik van een andere planeet kwam. Hij groette zelfs niet terug. Het is altijd al een eigenwijze druif geweest, maar volgens mij zat hij niet goed in zijn vel. Hij had ook zichtbaar minder energie dan normaal.’ Ramadan? ‘Zou kunnen.’ De foto en het verslag stonden in het Volkskrant katern Zaterdag van 9 juni.

Vonnissen nog te vaak geanonimiseerd

Slaat het anonimiseren in vonnissen door ten koste van maatschappelijk relevante openbaarmaking? Professoren en journalisten vinden van wel. De rechtspraak zelf eigenlijk ook: 'Het is goed dat de journalistiek dit debat aanzwengelt.'

tekst **PETER OLSTHOORN** beeld **MARCEL ANTONISSE/ANP**

Dit laatste zegt - verrassend - Barbara den Uijl, senior woordvoerder en coördinator externe communicatie bij de Raad voor de Rechtspraak in Den Haag. Zij durft vraagtekens te plaatsen bij de toepassing van de vergaande anonimiseringsrichtlijnen van de rechtspraak en, mede daardoor, beperkte openbaarmaking. Folkert Jensma, belangrijkste juridische journalist bij NRC, beaamt het belang. 'Ik had me nooit zo in deze kwestie verdiept, maar dit is een zeer relevant thema. Qua publicatie van vonnissen is de openbaarheid van rechtspraak een fictie.'

Waar gaat het over? Tekortschietende online openbaarheid van de Nederlandse rechtspraak als gevolg van drie oorzaken die met elkaar samenhangen: (1) te vergaande regels voor anonimisering van vonnissen die (2) in de praktijk vaak

verschillend en triviaal worden toegepast en (3) tijdrovend zijn waardoor uitspraken laat of helemaal niet online komen.

Willekeur

Het is voor journalisten niet zelden een mijl op zeven om vonnissen te verkrijgen. Om twee redenen: veel vonnissen komen niet online. Volgens slaagt het opvragen vanuit een papieren archief vaak alleen bij de betreffende rechtsinstantie en met vermelding van zaaknummers. Op naam zoeken mislukt door willekeur: de ene voorlichter speurt urenlang naarstig om te helpen, de ander begint er niet eens aan.

Zo stuurt de voorlichtster van de Hoge Raad op verzoek wel geanonimiseerde uitspraken van gevraagde bedrijven en heft dus - geestig - automatisch de anonimiteit op. Maar dat gebeurt impliciet.

Bedrijfsnamen

Zelfs bedrijven staan vaak geanonimiseerd op Rechtspraak.nl. Bijvoorbeeld Pretium Telecom dat veelvuldig media daagde. Ook vonnissen van bijvoorbeeld Novum Nieuws staan in de strafzaken tot aan de Hoge Raad geanonimiseerd op Rechtspraak.nl, of zijn niet meer te vinden bij de gerechtshoven. Er zijn meer voorbeelden. Zo zijn in een vonnis over TV Media Partners pardoos bijna tweehonderd namen van eisende bedrijven in een civiele zaak geanonimiseerd. 'Dit gaat echt veel te ver. Ik kan geen goede reden bedenken om hier de bedrijfsnamen te schrappen', zegt Gerrit-Jan Zwenne, hoogleraar Recht en Informatiemaatschappij van Universiteit Leiden. 'Als hoofdregel zouden alle gerechtelijke uitspraken openbaar moeten zijn, en anonimiseren de uitzondering. Bijvoorbeeld bij vonnissen en arresten in straf- en belastingzaken en zaken met minderjarigen', zegt Zwenne. Die dit met collega's Laurens Mommers en

Een voorbeeld van willekeur. In de zaak van de minderjarige Laura Dekker, het 'zeilmeisje', werd haar privacy juist niet beschermd.

Bart Schermer uitgebreid beargumenteerde in het artikel 'Het best bewaarde geheim van de raadkamer. Over de ontoegankelijkheid van de rechtspraak (2010)'.

Toen werd 1,5 procent van de jaarlijks 2 miljoen vonnissen gepubliceerd, nu nog steeds minder dan 3 procent. Een 'drama' en principiële kwalijk, zegt Zwenne. 'Het is de rechtspraak zelf die bepaalt wat beschikbaar komt. Het duidt er niet op dat de rechtspraak de openbaarheid graag wil dienen. En uit oogpunt van maatschappelijke en wetenschappelijke controle is dit ongewenst.'

Eigen vlees

Eigen vlees selecteren voor keuring vindt Zwenne verwerpelijk. Immers, op zijn minst wordt de schijn gewekt dat de Nederlandse rechtspraak zich aan controle onttrekt, en dat doet af aan het vertrouwen. Europese rechters maken al hun uitspraken openbaar. Niet enkel tasten journalisten met casussen in het duister, ook zijn rechtbanken en individuele rechters nauwelijks te vergelijken en controleren. 'Niet goed voor rechts- en andere wetenschappen', vindt Zwenne.

Zeilmeisje

In 2006 concludeerde de Commissie-De Meij al dat alle rechtspraak openbaar moest worden, voortvloeiend uit Art. 21 van de Grondwet over openbaarheid van de rechtspraak. Het openbaar voorlezen volstaat allerm minst. En in de praktijk gebeurt dat ook vaak niet. De commissie, en later ook Zwenne in 2010, wezen op de 'absurditeit' die het gevolg is van anonimiseren. Een voorbeeld daarvan is het 'zeilmeisje' Laura Dekker: (minderjarige) die bij beschikking van 30 oktober 2009 onder toezicht gesteld is omdat zij van plan is een solozeilreis rond de wereld te gaan maken. Haar privacy werd juist niet beschermd.

Richtlijnen

Het anonimiseren gebeurt aan de hand van de Anonimiseringsrichtlijnen opgesteld door de rechtbanken zelf. In 2013 is aan de richtlijnen het nodige aan regels toegevoegd. Zo ontspringen bedrijven de vermelding van hun naam bij publicatie van bestuurlijke boetes. Verenigingen, maatschappen en kleine Vof's vallen ook onder de anonimisering. In 2017 zijn de regels nog verder aangescherpt: bij aangevraagde verklaringen voor faillissement en uitstel van betaling worden bedrijfsnamen niet eens meer genoemd. Ook gebieden de richtlijnen om in belastingzaken de gegevens van rechtspersonen uit te stufferen, evenals gegevens van banken, verzekeraars, brancheorganisaties en zelfs beursgenoteerde bedrijven, als zij 'belanghebbende' zijn. En worden in strafrechtelijke uitspraken gegevens van rechtspersonen die verdacht zijn geanonimiseerd, 'met uitzondering van bedrijven die een monopoliepositie hebben'.

Jensma van de NRC: 'Voor privépersonen vind ik anonimiseren terecht, ofschoon ik zelf weleens smokkel door gebruik van een volledige voornaam. Voor rechtspersonen zie ik daartoe geen reden. Met uitzondering van het fiscale bestuursrecht waarin de zaken zelf niet openbaar zijn vanwege concurrentiegevoeligheid.' Journalisten zien het anonimiseren ook fout gaan, soms tot hun geluk. Jensma: 'Griffies vergissen zich geregeld en laten nog wel eens een naam staan. En die worden daar dan weer op geattendeerd, grappig

genoeg, vaak in het openbaar via Twitter.'

De woordvoerder van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) bevestigt dat bedrijven geen recht op privacybescherming hebben: 'Ook de nieuwe AVG is alleen van toepassing op de verwerking van gegevens over natuurlijke personen. Gegevens over organisaties zijn géén persoonsgegevens, behalve wanneer de organisatie vereenzelvigd kan worden met een natuurlijke persoon. Zo zegt de omzet van een eenmanszaak iets over het inkomen van de eigenaar van de eenmanszaak.' De AP kan een instantie echter niet aanpakken vanwege (te) ruim toepassen van privacyregels zoals met anonimiseren op Rechtspraak.nl. De AP is er voor bescherming van de privacy, openbaarheid is niet haar zorg. Daarvoor kennen we in Nederland geen orgaan, alleen een manke wet. En de Wet openbaarheid van bestuur geldt niet voor rechtspraak.

Te voorzichtig

Wat is de motivatie voor de Raad voor de Rechtspraak? Den Uijl: 'Er zijn genoeg landen waar uitspraken altijd volledig openbaar zijn. Het zou interessant zijn om na te gaan of Nederland daarin niet te voorzichtig is. Dat is ook het dilemma waar wij vaak als communicatiemensen tegenaan lopen. Ik kan journalisten en de NVJ alleen maar aanmoedigen om daar eens kritisch naar te kijken.' De NVJ gaat graag in op die aansporing. Secretaris Thomas Bruning: 'Rechterlijke uitspraken vormen een belangrijke bron voor journalisten, dus beperkingen in toegankelijkheid moeten minimaal zijn. Het anonimiseren van bedrijfs- en persoonsgegevens maakt het voor journalisten veel complexer om succesvol hun onderzoekswerk te doen. We zijn blij dat de woordvoerder van de Raad voor de Rechtspraak het debat met de journalistiek hierover wil aangaan', aldus Bruning.

Gerrit-Jan Zwenne: 'Als hoofdregel zouden alle gerechtelijke uitspraken openbaar moeten zijn, en anonimiseren de uitzondering'

Deel dit artikel via villamedia.nl

nieuwe freelancer

Essay: Redeneren vanuit je drijfveren **24** Wat drijft Femke van Velzen, Ludo Hekman en Yvonne Brandwijk? **28** Freelancer, je mond opentrekken loont (soms) **31** Sara Madou weet het uit de praktijk: Er zijn ook klunzige freelancers **34**

**Hoe freelan-
cers ruimte
maken voor
journalis-
tiek die zij
belangrijk
vinden**

Redeneren vanuit je drijfveren

*Freelance journalisten Sjoerd Arends en Erwin van 't Hof interviewden tientallen vakgenoten en deden een hoopvolle ontdekking: **zelfstandigen die gedijen** in het huidige journalistieke landschap. Wat kunnen we daarvan leren? Neem je eigen drijfveren als uitgangspunt en vertel het verhaal dat je zélf belangrijk vindt.*

tekst **SJOERD ARENDS EN ERWIN VAN 'T HOF** *beeld* **SHODY CAREMAN**

Onze rolkoffertjes met podcastapparatuur kletteren regelmatig door Nederlandse steden en dorpen, wanneer we op bezoek gaan bij vakgenoten. We spreken tientallen freelance journalisten, die hun verhaal doen voor de Pegelrubriek (zie pagina 54) in Villamedia, de Pegelpodcast en voor ons boek in wording. We willen weten hoe zelfstandigen zich staande houden in de journalistiek en hoe ze ruimte maken voor verhalen die ze écht belangrijk vinden.

Het lijkt niet goed te gaan met de freelance journalist. De NVJ, en een aantal gerelateerde organisaties, houdt jaarlijks een survey: de Monitor Freelancers en Media. Deze schetst een verontrustend beeld. Uit de 2017-editie van dit onderzoek blijkt dat maar liefst 40 procent van de ondervraagden financieel afhankelijk is van een partner en dat een groot deel geen voorziening voor de oude dag opbouwt. In het onderzoeksrapport is aandacht voor grote mediatitels, die aanzienlijk lagere tarieven rekenen dan een aantal jaar geleden. Gelukkig zijn freelancers niet afhankelijk van deze media. Althans: dat hoeven ze niet te zijn. Wij spraken journalisten die een eigen weg zoeken om hun verhaal te vertellen. Een sprekend voorbeeld is Maurice van der Spek. Nadat hij kort aan de tarieven in de geschreven journalistiek proefde, wist hij dat hij met losse verhalen nooit het bestaan kon opbouwen dat hij voor ogen had.

‘Ik wist toen al heel zeker dat ik journalist wilde worden, maar niet onder die voorwaarden.’

Begin 2016 schreef hij een sollicitatiebrief aan de Financial Times. ‘Ik liet de brief aan mijn vrouw lezen, waarna ze vroeg: “waarom wil je daar eigenlijk werken?” Ik besepte dat ik daar helemaal geen antwoord op had.’ Van der Spek verstuurde zijn brief nooit. In plaats daarvan ging hij bij zichzelf te rade en bedacht welk verhaal hij eigenlijk wilde vertellen. ‘Ik heb toen een uur per week ingeroosterd om na te denken over mijn journalistieke doel, onder het mom van “what gets scheduled, gets done”.’

De freelancer concludeerde dat hij verhalen wil delen over de Europese voedselindustrie. ‘Neem bijvoorbeeld de keurmerken van chocola. Sommige repen zijn “fair-trade”; zijn alle andere repen dat dan niet? Op dat soort vragen zoek ik een antwoord.’ Met zijn journalistieke doel in het achterhoofd werkt Van der Spek aan een online platform, waarop hij zijn Engelstalige verhalen deelt. Mensen kunnen zijn zoektocht ‘live’ volgen en tegelijkertijd meepraten over het onderwerp.

Rondom zijn zoektocht zette Van der Spek een verzameling aan werkzaamheden in de steigers. Hij haalde wat geld binnen met crowdfunding en op het platform biedt hij zich aan als spreker, moderator en schrijver. Terwijl hij zijn ondernemingsplan verder uitrolt, doet hij er ander werk bij om rond te komen. Hij heeft het bedrijf The Content Crafters dat ondernemingen helpt met Engelstalige communicatie. Hij hoopt dat zijn journalistieke zoektocht een succes wordt, maar weet dat er geen garanties zijn. ‘Ik ben het nu allemaal aan het uitzoeken. Risico’s nemen hoort nu eenmaal bij ondernemen. Ik moet deze verhalen gewoon maken.’

Dit soort uitspraken horen we aan de lopende band. Veel creatieve freelancers bouwen hun praktijk op persoonlijke drijfveren. Als jij vindt dat een bepaald verhaal verteld moet worden, dan laat je je echt niet tegenhouden door lage tarieven. Dan is de kans groot dat je op zoek gaat naar een manier die wel werkt. Zowel financieel als inhoudelijk. Vaak zien we een gedachteslag van ‘hoe kan ik leven van de journalistiek?’ naar ‘hoe kan ik het journalistieke verhaal vertellen dat ik écht belangrijk vind, of hoe kan ik onderzoek doen naar het onderwerp waardoor ik écht geïntrigeerd ben?’ Het verschil lijkt misschien klein, maar heeft enorme consequenties voor de manier waarop journalisten freelancen.

Van der Spek vond een persoonlijk doel en zit in de beginfase van zijn zoektocht naar antwoorden. Iemand die verder gevorderd is, is freelancer Remco de Boer. Een aantal jaar geleden raakte hij gefascineerd door de gevolgen van een kleine protestactie tegen schaliegaswinning. Hij schreef een boek over het onderwerp:

‘Risico’s nemen hoort bij ondernemen. Ik moet deze verhalen gewoon maken’

‘Tussen hoogmoed en hysterie’. ‘Ik wilde weten hoe het écht zat. Dat is de enige echte drive die je als journalist moet hebben volgens mij.’ Voor het boek deed hij meer dan zestig interviews. Hij kon de tijd daarvoor vrijmaken omdat hij jarenlang goed verdiende als zelfstandig communicatieadviseur.

Door alle interviews bouwde hij enorm veel kennis op over de energietransitie en kreeg hij een sterk netwerk in de energiewereld. Dat zorgde na de publicatie van het boek voor werk: hij schreef voor het Financieele Dagblad en kreeg een rubriek bij BNR. Dat was geen vetpot, maar het werk was zeker niet waardeloos: ‘Wat het me vooral heeft gebracht, is dat ik geassocieerd ben met merken die mensen vertrouwen. Als ik ergens een lezing geef, word ik meestal geïntroduceerd als “journalist die schreef voor Het Financieele Dagblad”.’

Met zijn journalistieke imago, kennis en connecties startte De Boer Studio Energie, een podcast waarin hij ‘de hoofdrolspelers van de energietransitie’ interviewt. Deze podcast wordt gesponsord door een energieleverancier en een advocatenkantoor, onder de voorwaarde dat die bedrijven geen inspraak hebben op de inhoud. Daarnaast geeft De Boer lezingen over energietransitie en werkt hij als dagvoorzitter. Freelancers zoals De Boer

zijn wendbaar, omdat niet een medium maar een thema centraal staat.

Hoe zo'n thema tot uiting komt, en hoe het geld oplevert, is afhankelijk van de kansen die voorbijkomen. Wilde De Boer publicist, spreker, podcastmaker en dagvoorzitter worden? Niet per se. Hij wilde in de eerste plaats weten hoe het écht zat met de energietransitie en verzamelde daar een aantal werkzaamheden omheen. De ene klus betaalt beter dan de andere, maar ze vullen elkaar aan. Je kunt het vergelijken met de bedrijfsvoering van een supermarkt: er wordt verlies gedraaid op de verkoop van melk, maar dat verlies wordt opgevangen door een grote winstmarge op producten als verse voor gedopte boontjes. Dat heet in ondernemersjargon 'kruissubsidie'.

Werkzaamheden versterken elkaar op allerlei manieren. We spraken journalisten die lezingen gaven en nieuwe bronnen vonden in het publiek. In de trant van: 'mooi verhaal. Als je nog meer wilt weten, ik ken wel iemand die...' Een andere geïnterviewde is misdaadjournalist en werkt daarnaast als fixer. Dat is goed voor zijn journalistieke netwerk. Hij begeleidde bijvoorbeeld een journalist van The New York Times in de rechtbank. Weer een andere journalist gebruikt zijn journalistieke onderzoeksresultaten voor een promotieonderzoek op de universiteit. Hij verwacht dat een academische status deuren opent in de landen waar hij journalistiek bedrijft. Er is dus een groot verschil tussen bijklussen en slim werk combineren. Journalisten stapelen werkzaamheden op een bepaald thema. Valt er een onderdeel weg? Dan begint de stapel te wankelen. Sommige journalisten werken samen om die stapel te 'managen' of om grotere projecten op te starten. Dat journalisten zzp'er zijn, wil niet zeggen dat ze alles alleen doen.

Een gevolg van zo'n samenwerking is Lighthouse Reports, een journalistiek mediabedrijf dat begon als freelancerscollectief Butch & Sundance Media. De oprichters kwamen uit de schrijvende journalistiek en wilden meer ruimte om hun verhalen te vertellen. Ze sloegen de handen ineen en werkten samen met developers aan journalistieke games en andere innovatieve vertelvormen. Veelal ondersteund door fondsen. Ze draaien tot op de dag van vandaag grote projecten. Dit jaar startten ze het project #DutchArms, met als doel: uitzoeken waar wapens, die door Nederland geëxporteerd zijn, terechtkomen. Ze werken grotendeels met openbare, digitale bronnen. Om die uit te spitten, en om de resultaten te verwerken, gingen ze de samenwerking aan met Bellingcat en datajournalisten van KRO-NCRV. Met resultaat. Ze vonden artillerievoertuigen in de Verenigde Arabische Emiraten, pantserwagens in Egypte en Apacheonderdelen in Israël.

Het is een voorbeeld van een ambitieus journalistiek project, dat compleet anders is dan voorgaande voorbeelden in dit artikel. Het werk van freelance journalisten loopt enorm uiteen, blijkt uit de 45 interviews die we tot nu toe deden. De ene journalist tikt stukjes op zijn zolderkamer omdat hij zijn kennis over de nieuwste gadgets wil delen, de ander wordt bijna doodgeschoten in Syrië omdat hij oorlogsslachtoffers een stem wil geven. Freelance journalisten zijn enorm divers. Die diversiteit betekent veel voor de manier waarop journalisten hun freelancepraktijk inrichten. Kijk bijvoorbeeld naar de kosten die ze maken. Oorlogsjournalisten spannen wat dat betreft de kroon. Die zijn een fortuin kwijt aan reiskosten, beveiliging, fixers, overnachtingen, vervoer en ga zo maar door. Daar tegenover staan schrijvende journalisten die vooral vanuit huis werken. Die kunnen uit de voeten met een oude laptop. Maar divers of niet: onze interviews laten zien dat freelancers journalistiek bedrijven die ze zelf belangrijk vinden. En ze kunnen verhalen vertellen, zonder dat ze financieel afhankelijk zijn van slecht betalende opdrachtgevers. Er zijn talloze manieren om dat te doen. Zowel financieel als inhoudelijk. Welke manier de beste is, is moeilijk te zeggen. Andermans loopbaan kun je niet simpelweg als blauwdruk voor je eigen carrière gebruiken. Maar je kunt je wel laten inspireren door de drijfveren van freelance journalisten. Want die spelen een belangrijke rol. Sterker: die staan aan de basis van een goede freelancepraktijk. Een van de geïnterviewden zei treffend: 'het allerbelangrijkste is een onderwerp waar je hart sneller van gaat kloppen.'

De freelancers op de volgende pagina's maken ruimte voor journalistiek die zij belangrijk vinden. Wat drijft hen?

‘WE KIEZEN ONDERWERPEN DIE ONS RAKEN’

FEMKE VAN VELZEN MAAKT AL ZEVENTIEN JAAR DOCUMENTAIRES IN ONTWIKKELINGSLANDEN, SAMEN MET HAAR TWEELINGZUS ILSE. ZE WON MEERDERE PRIJZEN, WAARONDER EEN GOUDEN KALF IN 2010.

‘We kiezen onderwerpen die ons raken. Onderwerpen waarvan wij het gevoel hebben dat er te weinig over bekend is en waar de wereld over zou moeten weten. Vanuit die drijfveer zetten we onze tanden in een thema en zorgen we dat daar een product uitrolt: een documentaire en een grote impactcampagne eromheen.

Voor ons blijft het niet bij één televisie-uitzending of festivalvertoning. Wij streven naar een zo groot mogelijke impact. Wij richten ons op een publiek dat iets met het onderwerp kan en verandering teweeg kan brengen. Beleidsmakers bijvoorbeeld. Dat is een heel belangrijk onderdeel voor ons. We brengen films ook terug naar de landen van herkomst. Hoe meer mensen we kunnen bereiken hoe beter. Het gaat niet alleen om het maken van een mooie film.

Om onze doelen te behalen, zoeken we de samenwerking op. Bijvoorbeeld met beeldmakers en schrijvend journalisten. Als je partners aan boord krijgt, kun je nog meer bereiken.’

‘ER SPEELT EEN GEVOEL VAN RECHTVAARDIGHEID MEE’

LUDO HEKMAN IS CREATIVE PRODUCER EN MEDEOPRICHTER VAN LIGHTHOUSE REPORTS.

‘Ik ben journalist geworden omdat ik nieuwsgierig ben, mijn eigen gang wilde gaan en het fascinerend vind om de vinger aan de pols van de tijd te leggen. Er speelt ook een gevoel van rechtvaardigheid mee. Toen ik in 2009 in Iran was, werd onder mijn ogen een opstand met bruut geweld neergeslagen. Sindsdien gaan veel van mijn verhalen over macht en machteloosheid. Nieuwe verhalen of projecten ontstaan vaak in gesprekken met mijn compagnon Klaas van Dijken. Soms stui-

ten we op een onderwerp waarvan we denken: “Logisch dat niemand er wat mee doet, maar het zou wel goed zijn. Of juist: Wat gek dat daar zo weinig over bekend is en dat niemand daar iets mee doet”. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een recent project over wapenexport: #DutchArms. Ik las een boek over internationale wapenhandel en verbaasde me dat vrijwel niet verwezen werd naar Nederland, terwijl dat een redelijk grote speler is. Voor dat soort projecten is veel expertise nodig. We trekken daarom voor ieder project met anderen op, van game-ontwikkelaars tot universitaire onderzoeksgroepen. Dat helpt om nieuwe perspectieven, concepten en informatie te vinden.’

**FOTOGRAAF YVONNE BRANDWIJK
WERKT SINDS VIER JAAR AAN HET MULTI-
MEDIALE PROJECT FUTURE CITIES, SAMEN
MET JOURNALIST STEPHANIE BAKKER.**

‘Als fotograaf portretteer ik mensen vanuit hun kracht. Ik zou bijvoorbeeld nooit een kind of iemand in een rolstoel van bovenaf fotograferen. Als je op ooghoogte staat, dan zet je iemand gelijkwaardig neer. Dit is nog altijd mijn drijfveer, ook nu ik samen met Stephanie aan het project Future Cities werk. We portretteren de stad en haar inwoners vanuit hun kracht, in plaats van te benadrukken wat er allemaal niet goed gaat. Dat heet

constructieve journalistiek, al wist ik vier jaar geleden nog niet dat daar een term voor was. Wij zagen steden, zoals Kinshasa (Congo) op een McKinsey-lijst: Global Cities of the Future. Dat verbaasde ons. Doordat Kinshasa voornamelijk negatief in het nieuws komt, associeerde ik de stad vooral met problemen. Wij ontdekten dat er een ander verhaal is, zowel in Kinshasa als de andere steden die we hebben uitgekozen. Wat niet betekent dat we de problemen negeren. We hebben er alleen voor gekozen om het verhaal te vertellen wat nagenoeg nooit wordt verteld. Door deze benadering komen we heel dichtbij de mensen die we portretteren en dan worden de uitdagingen waar ze voor staan vanzelf duidelijk.’

Je mond open-trekken loont (soms)

Succesvol onderhandelen is er als freelance journalist in veel gevallen niet bij. Maar dat wil niet zeggen dat je over je heen moet laten lopen. Op je strepen staan loont vaak. Maar niet altijd.

tekst **NICK KIVITS** beeld **NOMADSOULI/DREAMSTIME.COM**

Het was

onderhandelen om het onderhandelen: het nieuwe jaar was aangeboden en als freelance webredacteur die op basis van een dagvergoeding werkte, was het tijd om inflatiecorrectie toe te passen. De hoofdredacteur counterde nog dat mijn percentage te hoog was in vergelijking tot de inflatie van dat jaar. 'Klopt', kaatste ik terug. 'Maar vorig jaar zat je krap bij kas en heb ik de correctie laten zitten. Dus doen we hem nu voor twee jaar. Take it or leave it.' Een paar euro per dag kreeg ik erbij. In feite ging ik niet méér verdienen, maar mijn koopkracht bleef voor de verandering eens gelijk. Maar nog belangrijker: ik had me als ondernemer gedragen en niet met me laten sollen. Want dat is iets dat nog te veel freelancers níét doen, vindt ook

Margriet Marbus (47). Vanuit Dubai werkt ze voor Follow the Money en Esquire. Verder verdient ze haar geld door op Curaçao oude huizen te kopen, op te laten knappen en weer te verkopen. 'Daardoor zit ik in de positie dat ik ook op mijn strepen kán staan. Freelancers die financieel te afhankelijk zijn van hun opdrachtgevers zijn toch vaak te bang om dat te doen.' Door de jaren heen heeft Marbus van veel opdrachtgevers afscheid moeten nemen. Soms omdat ze

niet over de brug kwamen met een beloofde betaling, andere keren omdat de tarieven kelderden. Een hogere vergoeding vragen voor werk leverde vaak niets op. Toch heeft haar mond opentrekken haar wat gebracht. Door schade en schande weet ze inmiddels welke hoofdredacteurs en uitgevers te vertrouwen zijn en welke niet. 'Voor mensen die je uitknippen wil je toch niet werken? Ik heb nu een aantal klanten van wie ik weet dat ik op ze kan bouwen. In alle anderen steek ik geen energie. Ik laat me niet onderbetalen.'

18,62 euro per dag

Van onderbetaling zijn in de journalistiek legio voorbeelden te vinden. Vrijwel iedere freelancer kent de verzoeken om werk in ruil voor

naamsbekendheid. En ook met uitgevers die eenzijdig de vergoedingen aanpassen heeft menig zelfstandig journalist ervaring. 'We betalen niet meer je normale dagvergoeding, maar 5,50 euro per duizend woorden eindredactie', stuurde een uitgeverij me laatst. Een snelle rekensom leerde dat de dag geleverd werk aan een vormgeefrijk boek niet 275 euro zou opleveren, maar (de laatste cent naar boven afgerond) 18,62 euro. 'Sorry, maar we hebben de afspraak gemaakt op basis van de oude dagprijs en die houden we aan.' Prima, was de reactie. Voor deze keer. 'Maar daarna kunnen we je helaas niet meer inhuren.'

Je mond opentrekken wordt volgens Marbus vaak gezien als een grote mond hebben. Maar op je strepen staan levert vaak iets anders op dan geld, ervoer Britt van Uem. Begin februari vertelde ze in het tv-programma Wat verdien je? dat ze bij dagblad Tubantia 57,80 euro krijgt per verhaal, waar ze gemiddeld zo'n vier tot vijf uur mee bezig is. 'Als ik terugkeerde van een klus in het weekend en zat uit te puffen vroeg mijn man regelmatig: "Weet je wat je daar nu van overhoudt?" Toen begon ik me steeds meer te realiseren dat je voor zulke tarieven niet kan werken.' De openbare klacht leverde Van Uem veel bijval van andere journalisten. Maar ook de hoon van Tubantia-hoofdredacteur Martha Riemsma, die op NPO Radio 1 stelde dat vier uur doen over 'eenvoudige verhalen' niet de praktijk is. Van Uem kreeg uiteindelijk geen opdrachten meer en stopte bij de krant. 'Wat dat betreft zou je kunnen zeggen dat het me vooral ellende heeft gebracht', aldus Van Uem. 'Maar ik sta na dit voorval bij Tubantia veel steviger in mijn schoenen. Ik ben er zakelijker van geworden en heb tijd voor andere klussen die beter betalen. Met mijn eigen communicatie- en adviesbureau KanaalTwen-

te maak ik magazines voor diverse klanten, van de uitvaartbranche tot aan het ROC van Twente. Ik dacht zeeën van tijd te hebben, maar dat valt eigenlijk best tegen.'

'Een beetje besmet'

Toch mist Van Uem het journalistieke werk voor de krant, waar ze door haar mond open te trekken in feite bij Tubantia haar eigen ruiten ingooide. 'Wanneer je je mond opentrekt ben je eigenlijk een beetje besmet', vindt ze. Maar het kan ook de andere kant opwerken, leerde Tara Lewis (31) nadat ze in februari 2017 in een opiniestuk op Villamedia zijdelings ageerde tegen de lage vergoedingen van het AD Rotterdams Dagblad, waar ze 13 cent per woord kreeg voor haar freelance bijdragen. 'Potentiële klanten die mij nu googelen weten wanneer ze de daarop volgende breed uitgemeten discussie zien meteen dat ik niet voor weinig werk. Sindsdien krijg ik eigenlijk nooit meer verzoeken om werk te doen voor dergelijke tarieven.'

Ook Lewis werd op haar strepen staan niet in dank afgenomen door haar krant. Ze werd persona non

grata op de redactie, omdat ze haar verhaal in de openbaarheid deed en het opiniestuk een harde aanval was op de Persgroep. Lewis kreeg te horen dat ze twee weken lang niet voor de krant mocht werken en dat ze daarna maar opnieuw contact moest opnemen. Daarop besloot ze helemaal niet meer voor de krant te werken. 'Hoe ik het destijds heb aangepakt - meteen de knuppel in het hoenderhok gooien - dat heeft mijn relatie met de krant ernstig verstoord. Dat vind ik achteraf gezien wel jammer. Ik sta er nog steeds achter dat ik iets van die lage vergoeding heb gezegd, maar ik had dat subtieler kunnen aanpakken. Ik zou het nu niet meer op dezelfde manier doen.'

Ondanks de verstoorde relatie heeft Lewis wel wat overgehouden aan de episode. Het is haar veel duidelijker geworden voor welke tarieven ze wel en niet wil werken. 'Ik had hiervoor wel een uurtarief, maar dat was toch vooral nattevingerwerk. Een collega-freelancer vertelde me eens dat je als zelfstandige moet streven naar een weekomzet van duizend euro. Dat haalde ik nooit, maar nu kom ik daar aardig bij in de buurt.' Inmiddels werkt Lewis tien uur in de week voor Metro. Welk tarief ze daar precies krijgt kan ze niet vertellen, maar ze stelt wel dat het 'hoger is dan het tarief dat Metro me een jaar eerder bood'.

Je mond opentrekken als je iets niet zint is niet makkelijk, erkennen Lewis, Marbus en Van Uem alledrie. In al hun gevallen leverde het ook niet één-op-één iets op: klanten bij wie ze voor zichzelf opkwamen gingen niet ineens meer betalen en bonden niet in. De winst zat voor hen vooral in het zakelijke aspect: beter zakelijk inzicht, meer tijd voor beter betaalde klussen en meer zelfwaarde als ondernemer. 'Je kunt jezelf weer in de spiegel aankijken', noemt Van Uem het. En dat is ook heel wat waard.

Tara Lewis:
'Ik sta er nog steeds achter dat ik iets van die lage vergoeding heb gezegd, maar ik had dat subtieler kunnen aanpakken'

JE MOND OPEN DOEN

- Ga er niet met gestrekt been in als iets je niet zint: je vangt meer vliegen met stroop dan met azijn.
- Zet als het om geld gaat iets hoger in dan logisch is: omlaag kun je bij onderhandelingen altijd nog, omhoog niet.
- Geld is niet zaligmakend: je kunt ook onderhandelen over meer/minder uren/klussen, deadlines, hergebruikregelingen en exclusiviteitsperiodes.
- Zorg voor een goede onderbouwing: waaróm verdien jij het om meer geld of speciale behandeling te krijgen en een ander niet.
- Ben bereid de daad bij het woord te voegen: ga je een gesprek aan zonder bereid te zijn weg te lopen, dan ben je een tandeloze tijger en sta je meteen 1-0 achter.
- Prent jezelf ook goed in wat je te verliezen hebt: kun je de klant bij een onoverkomelijk geschil missen? Dan kun je ook harder spelen.

Freelancers die maar wat aanklooien

‘DE MARKT IS OVERSPOELD’, ‘ER IS NIET TUSSEN TE KOMEN, IEDERE CHEF HEEFT EEN VASTE POULE’, ‘NIEMAND GEEFT ME EEN OPDRACHT’: ER WORDT NOGAL WAT GEKLAAGD DOOR FREELANCERS ONDERLING. MAAR DE HAND IN EIGEN BOEZEM STEKEN IS SOMS EEN GOED IDEE, ALDUS FREELANCE JOURNALIST EN PARTTIME REDACTIECHEF **SARA MADOU. IN DE PRAKTIJK ZIJN FREELANCERS SOMS SIMPELWEG SLOOM, LUI, TRAAG OF KLUNZIG.**

tekst **SARA MADOU** beeld **TRUUS VAN GOG**

Een freelance bestaan moet bij je passen. Zo is het essentieel dat je jezelf en je werk wilt en kunt verkopen, niet blijft hangen in de verleidingen van thuiswerken (hoi Netflix) en geen paniekaanval krijgt als er een maand wat minder geld binnenkomt.

Zelf begon ik met freelancen tijdens mijn studie en dat ben ik altijd blijven doen, naast mijn vaste banen in met name coördinerende functies. Toen ik begin dit jaar koos voor een fulltime freelance bestaan, waarbij ik zelf artikelen schrijf én klussen doe als chef/coördinator, was ook ik een tikje nerveus dat de markt overspoeld zou zijn. Maar dat viel eigenlijk best mee. Ja, er zijn veel freelance journalisten. Echter: wat me voorheen als leidinggevende soms al opviel, en nu als freelance chef en (eind)redacteur in de bladenwereld nog meer; er zijn er ook behoorlijk wat die maar wat aanklooien.

Sloom

Bijvoorbeeld wat betreft betrouwbaarheid, toch een behoorlijk essentiële kwaliteit. Zo had ik een halfjaar geleden een gesprek met iemand die graag wilde schrijven voor het vrouwenweekblad waar ik chef was. Ze vroeg of ze langs mocht komen voor koffie (slim, dan blijf je beter hangen bij een opdrachtgever) en dat was een leuk gesprek, waarbij ze al wat ideeën noemde en zei me volgende week te mailen met uitgebreide pitches. Maar vervolgens: niets. Geen mail, geen pitches. Zes maanden lang. Tot vorige week: ‘Hooiiii, hierbij de ideeën waar we het laatst over hadden, heb je nog interesse?’

‘Ik raad iedere freelancer aan om zelf eens een parttime of inval chef-functie op zich te nemen’

Geen uitleg waarom dit een halfjaar op zich had laten wachten en de verhalen waren inmiddels niet meer bruikbaar. Doodzonde! ‘Strike the iron when it’s hot.’ En kan dat niet, wegens ziekte/zwangerschap/wereldreis, benoëm dat dan.

Ook frustrerend: freelancers wiens werk totaal niet voldoet aan een briefing, zoals een achtergrondverhaal leveren waar gevraagd was om een fullquote interview, of die hun deadline compleet vergeten. Het komt vaker voor dan je denkt. Zonder bericht dat een artikel later komt wegens een moeilijke interviewkandidaat of een verkeerd ingeschatte weekplanning, want dat kan gebeuren. Nee, compleet vergeten dat er een artikel moest komen. En als je dan mailt, met de vraag waar het blijft: ‘Oh ja! Oeps! Ik begin er nu aan, dan heb je het over een week of twee!’

Lui

Mijn grootste frustratie - ja, nu heb ik de smaak te pakken - is dan ook De Luie Freelancer. Degene die naar een chef mailt: 'Hoi, ik wil wel voor jullie werken, hoor het graag als je een opdracht voor me hebt!' Zonder pitches (Altijd doen! Ook al willen ze die niet, dan laat je nog zien dat je moeite hebt gedaan), zonder ook maar een link naar een portfolio of cv. Voor nieuwe freelancers heb ik als chef altijd ruimte (en daar ben ik echt geen uitzondering in). Als ze de titel maar snappen, meedelen en eigen ideeën meebrengen. Daarna komen de vanuit de redactie bedachte voorstellen meestal wel jouw kant op, maar ik geloof er - ook wanneer ik zelf pitch - heilig in dat je eerst je eigen waarde moet laten zien. Dus niet, zoals ik laatst meemaakte, prutswerk leveren en vervolgens na feedback te antwoorden: 'Ja, ik wist wel dat het niet goed was, maar dacht: ik probeer of ik ermee weg kom, haha!'

Druk

Natuurlijk heeft iedereen wel eens geen tijd, dat is alleen maar een goed teken, je bent blijkbaar gewild. Maar wil je graag voor een bepaalde titel werken en hebben zij een spoedklus, dan is het misschien toch de moeite waard om een avondje door te werken. Want heeft een chef je vier verschillende opdrachten gegeven, die je allemaal niet kon doen, dan bestaat de kans dat de vijfde keer een andere freelancer wordt gemaïld. Tien freelancers benaderen met een potentiële opdracht kost, zeker bij een krant of weekblad, simpelweg te veel tijd. Zelf heb ik helaas geen ideale oplossing voor wanneer je 'ja' of 'nee' zegt (zo wel, dan zou ik daar meteen een boek voor zzp'ers over schrijven

Sara Madou (1984) is managing editor van Grazia en freelance journalist/eindredacteur voor titels als Esquire, Varagids en Santé. Ze schrijft over film/tv, toneel, literatuur en andere culturele uitingen, maar maakt ook interviews, reportages en achtergrondverhalen over maatschappelijke kwesties. Daarvoor was ze onder meer hoofdredacteur van CJP en redacteur van CosmoGIRL!

ven). Wat me in ieder geval niét de juiste aanpak lijkt: een tijdje geleiden mailde ik een freelancer met een mogelijke klus. Hij had geen tijd, prima. Een paar maanden later had ik iets anders, kon hij ook niet doen, eveneens prima. De daaropvolgende week zag ik een tweet voorbij komen: of iemand nog opdrachten voor hem had. Ik betwijfel of dat soort oproepjes werken, maar het lijkt me sowieso beter werken als je chefs benadert met wie je eerder contact had, om ze te laten weten dat je nu wel tijd hebt. Nou ja, misschien wilde hij gewoon niet voor mij werken, dat kan ook natuurlijk.

Toch frustreert het me soms als ik zie dat Facebookgroepen, LinkedIn en menig netwerkborrel overspoeld worden met klagende freelancers. 'Niemand geeft mij werk wèèèèh'. Nee dat klopt, niemand gééft je werk. Daar zul je zelf je best voor moeten doen, anno 2018 helemaal. Als je nog geen fatsoenlijke pitch kunt schrijven en een deadline meer ziet als een vage richtlijn wanneer een artikel ingeleverd zou kunnen worden, ben je misschien gewoon niet geschikt voor het vak.

Klunzig

Begrijp me overigens niet verkeerd: ik ben zelf echt niet perfect en heb zeker het een en ander aan gekluns op mijn naam staan. Zo stuurde ik 'vroeger' enorme lijsten met pitches naar (potentiële) opdrachtgevers. 'Less is more', was me totaal vreemd,

er konden wel dertig ideeën op zo'n lijst staan. Los van het feit dat een chef helemaal geen tijd (of zin) heeft om dat allemaal door te nemen, staan er onherroepelijk ook minder goede ideeën in zo'n lange lijst. En die mindere goden stralen weer af op je pitches die wel sterk zijn. Mijn huidige regel is dan ook: maximaal vijf pitches per mail.

Een andere klunsactie was dat ik ideeën voor artikelen die ik heel graag wilde schrijven soms naar meerdere titels stuurde. Het duurt soms vrij lang voordat je antwoord krijgt, en in mijn enthousiasme (lees: ongeduld) dacht ik dat kansen spreiden slim was. Ging best prima, totdat twee bladen waar ik allebei heel graag voor wilde werken interesse hadden in hetzelfde idee. Paniek. Ik koos voor de titel waarvan ik dacht dat er meer toekomstig werk in zou zitten, maar in de tijd dat ik het verhaal schreef veranderden ze van chef en die wilde m'n artikel niet meer hebben. De andere opdrachtgever was inmiddels niet meer geïnteresseerd. Lekker dan.

Die lessen zijn aangescherpt door mijn klussen als chef. Mocht je er interesse in hebben, dan zou ik iedere freelancer aanraden om zelf eens een (parttime/invall) chef-functie op zich te nemen. Je leert dat het bloedirriterend is om achter je freelancers aan te zitten wanneer hun verhaal op zich laat wachten, hoe fijn het is wanneer ze echt goed doordachte verhaalideeën sturen en dat de potentiële opdrachtgever die na zes pitchmails nog niks heeft teruggestuurd een lul is voor wie je nooit meer wilt werken (want echt: hoe druk je het ook hebt als chef, een standaard 'dank voor je mail, maar ik ben voorzien' kan al-tijd). En mocht je geen zin hebben om daar vervolgens iets mee te doen: ook prima. Mooie oplossing voor de stiekem toch wel een beetje overspoelde freelancersmarkt.

de mensen

Mark Hoogstad werd gek van de ratrace om het nieuws **38** De coach **41**
Carrière **42** Portfolio Negin Zendegani, een Perzische verhalenvertelster **44**
De Pegel spreekt Olivier van Beemen **54** Koster & Vrienden bij Stop de Persen **56**

Een gekmakende ratrace

MARK HOOGSTAD GAF ZIJN VASTE BAAN BIJ AD ROTTERDAMS DAGBLAD VORIG JAAR OP VOOR EEN FREELANCE BESTAAN. HIJ WERD GEK VAN DE RATRACE OM HET NIEUWS. HIJ SPRAK VORIGE MAAND OVER DIT ONDERWERP TIJDENS HET GROTE MEDIA THEATER IN DE STADSSCHOUWBURG VAN AMSTERDAM.

tekst MARK HOOGSTAD beeld MAAIKE PUTMAN

Bijna een jaar geleden besloten het AD Rotterdams Dagblad (AD/RD) en ik uit elkaar te gaan. 'In goed onderling overleg', zoals dat zo mooi heet. Na een dienstverband van ruim 4,5 jaar was de liefde over. Aan die breuk gingen maanden van gepieker vooraf, vaak in de vorm van letterlijk slapeloze nachten. Hoe moest het financieel verder met ons gezin (vrouw, twee puberdochters)? Zat ik niet 'gewoon' in een midlife-crisis? Een ordinaire burn-out? Was ik te inflexibel, en dus onvoldoende bereid en in staat om mij aan te passen aan de wetten van de moderne tijd, waar het dwingende ritme van internet langzaam maar zeker tot norm is verheven?

Vragen te over, maar dat ik zo niet verder kon en wilde, stond als een paal boven water. Feit was immers dat ik allengs steeds minder plezier had in het vak, dat ik tot dan toe bijna 24 jaar met veel genoeg had uitgeoefend. Eerst voor het landelijke NRC Handelsblad (1994-2012), vervolgens voor het lokale AD/RD (2012-2017).

'De nieuwe norm is digital first. Vrij vertaald: pleur alle kopij maar zo snel mogelijk op de website'

Maar die arbeidsvreugde kwam vanaf 2016 steeds meer in het gedrang, en daar ging mijn humeur meer en meer onder lijden. De conclusie was pijnlijk maar onontkoombaar: ik was te veel en te vaak bezig met kwantiteit, en kwam steeds minder toe aan kwaliteit. Productie ging boven prestatie.

Steeds vaker waande ik mij een vakkenvuller: een berichtje hier, een ankeilertje daar, een stoppertje zus, een stukje zo. En dat alles in een ziedend tempo. Want veelvraat internet heeft immer honger, veelvraat internet moet koste wat het kost gevoed worden. Wat zojuist is getikt, had eigenlijk gisteren al op de site moeten staan. En oh ja, of ik ook nog even wilde meedenken over de opzet van onze 010debatten, en speciaal voor die avonden een column kon tikken en uitspreken? Om over de onvermijdelijke bureau- en weekenddiensten nog maar te zwijgen. Een gekmakende ratrace. Ik kwam, kortom, niet meer toe aan hetgeen waarvoor ik destijds door het AD/RD was gehaald: verdieping. Daarvoor ontbrak de tijd simpelweg. Zeker toen mijn collega-politiek verslaggever in Rotterdam minder dagen ging werken vanwege het moederschap.

Na drie aangename jaren transformeerde ik langzaam maar zeker in een inktkoelie van de haast. Gevolg? Steeds vaker - maar meestal te laat! - betrapte ik mezelf op slordigheden: een taal- of een spelfout(je), een nulle-tje te veel of te weinig, onvoldoende hoor- en wederhoor. Maar de trein raasde door en dus raasde ik ook maar door. Al was dat in het wrange besef dat ik een 'dertien-in-een-dozijn'-journalist was geworden.

'Snel, sneller, snelst' was het thema van Het Grote Media Theater op 9 mei in de Stadsschouwburg Amsterdam. Een 'gevoelig thema' volgens de organisatoren. Daarmee is niets te veel gezegd. Chefs en leidinggevend

Kwaliteit

tijd

duiken of voelen zich al snel op hun teentjes getrapt als zij vanaf de werkvloer kritische geluiden - als die al durven te worden uitgesproken - krijgen over de moordende werk- en prestatiedruk.

Een merkwaardige spagaat: journalisten staan op de loonlijst om de buitenwereld te pas en te onpas kritisch tegen het licht te houden, maar wee diegene die het waagt om intern op de alarmknop te drukken. Dat is not done. Bovendien: kunnen 'zij' er wat aan doen? 'Zij' zijn ook maar onderdeel van 'het systeem'. 'Wen er maar aan, dit is de norm.' Die woorden heb ik de afgelopen jaren vaak genoeg én tot vervelens toe moeten horen. Die norm heeft ook een naam: digital first. Vrij vertaald: pleur alle kopij maar zo snel mogelijk op de website. Hoe eerder, hoe beter.

De regionale journalistiek in Nederland lijdt aan dezelfde kwaal als het onderwijs en de zorg: te weinig handen aan het bed. Het AD/RD, noodgedwongen gevormd in 2005, is de vrucht van een lange reeks fusies, saneringen en ontslagronden. Het gevolg is een uitgemergelde redactie (28 fte) waar keihard wordt gebuffeld.

Dat moet ook wel, want de krant maakt maar liefst vijf edities. En voedt - niet te vergeten - het heilige internet, dat vandaag de dag geen genoegen meer neemt met slechts het geschreven woord. Verslaggevers dienen anno 2018 multimediaal inzetbaar te zijn: met de camera en de microfoon in de aanslag, Facebook en Twitter binnen handbereik.

Clicks zijn heilig, kwaliteit is secundair. Een doorwrocht en dus tijdrovend (!) stuk over de politieke machinaties achter de schermen van het Rotterdamse stadhuis verliest het op internet glansrijk van een kek filmpje, dat de eerste de beste stagiair met zijn of haar smartphone heeft gemaakt van een zwerver die zijn broek laat zakken op de Coolsingel. Veel meer hits, veel meer traffic.

'Het idee dat waarheid even tijd nodig heeft om te worden achterhaald, is slechts geraakt', schreef Volkskrant-ombudsman Jean-Pierre Geelen onlangs naar aanleiding van de berichtgeving over de Haagse messentrekker van Syrische afkomst ('Verwarde man of terrorist?'). Wat ook uit de mode is geraakt: het besef dat het menselijk brein zo zijn grenzen kent. Onze bovenkamer is helemaal niet

ingericht om een dagelijkse diarree aan - ook dat nog - versnipperde informatie op te vangen en te verwerken, zo hield cognitief onderwijspsycholoog Marcel Veenman de aanwezigen bij Het Grote Media Theater voor. 'Het snelle denken maakt dan rare bokkesprongen die vaak fout uitpakken.'

Dat de bomen niet meer tot in de hemel groeien in de journalistiek is mij bekend. Dat kranten en sommige vakbroeders te lang op (te) grote voet hebben geleefd, ja, ook dat weet ik. Maar mag ik zo vrij zijn om te constateren dat 'we' nu een beetje doorschieten naar de andere kant? Vroeg of laat heeft de nieuwsconsument zijn buik vol van het eindimensionale en vaak tranentrekkende lange-halen-snel-thuis-voetbal waar (te) veel media zich, al dan niet op last van hun broodheren, aan vastklampen.

Om misverstanden te voorkomen: met incidenteel 'een stukkie tikken' voor de website of live Twitter-verslag doen van een bepaalde nieuwsgebeurtenis is niets mis. Problematisch wordt het als dit een structurele bijbaan wordt, eenzijdig van hogerhand opgedrongen zonder aanpassing van de arbeidsvoorwaarden. Gevolg is immers dat de oorspronkelijke opdracht van een journalist - een doortimmerd en dus een gewikt en gewogen verhaal brengen - in het gedrang komt.

Het klinkt als een open deur, maar in dit verband kan het geen kwaad een aloude journalistieke wijsheid te herhalen: een goed verhaal kost tijd en dus ja, ook geld. Een onderscheidend stuk of een scherpe primeur wordt zelden of nooit met twee of drie telefoontjes binnen gehengeld. Als dat al eens gebeurt, dan is dat in negen van de tien gevallen toe te schrijven aan het uitmuntende netwerk van de journalist in kwestie.

Het onderhouden van zo'n netwerk vergt tijd en gaat verder dan één kopje koffieleten met deze of gene. Nieuws moet je ook worden gegund. Het gaat om vertrouwen, en dat vertrouwen dient zorgvuldig te worden gewonnen, onderhouden en uitgebouwd. Dat doe je door mensen recht in hun ogen te kijken, niet door ze dagelijks een vrolijk Appje te sturen met de vraag of alles kits is.

Nieuwsconsumenten verdienen beter dan de vaak zouteloze fastfoodkost die zij nu met grote regelmaat krijgen voorgeschoteld. Dat vergt durf en dus ja, investeringen van krantenuitgevers. Dat laatste kan, getuige de recente jaarcijfers. Maar wie van de hoge dames en heren durft de lezer, en daarmee de eigen medewerkers, te bevrijden uit de verstikkende internetkramp?

Mark Hoogstad (1970) is free-lance journalist, onder meer voor Trouw. Eerder was hij werkzaam bij NRC Handelsblad en AD/RD. In februari verscheen van zijn hand het boek 'Rotterdam, stad van twee snelheden' over de transitie van de tweede stad van Nederland en de politieke turbulentie aldaar.

Jolan Douwes geeft loopbaanadvies
 Heb je ook een vraag?
 Mail naar jdouwes@villamedia.nl

De ondernemende presentator

BEELD: TRUUS VAN GOG

ROBBERT IS TV-PRESENTATOR BIJ EEN REGIONALE OMROEP. HIJ STAAT VAAK VOOR DE CAMERA BIJ SPORTEVENEMENTEN, SINTERKLAASINTOCHTEN EN VERKIEZINGEN. WEKELIJKS PRESENTEERT HIJ EEN STUDIOPROGRAMMA MET GASTEN EN PUBLIEK. HIJ KAN ZICH NIET VINDEN IN NIEUWE BUREAUDIENSTEN EN TWIJFELT OF HIJ NIET BETER KAN GAAN FREELANCEN.

Zelf de gasten voor zijn uitzending bellen, Robbert* (38) vindt dat zijn werk daar niet spannender van wordt. Bovendien sluimert al een tijd het gevoel dat hij als een van de boegbeelden van de omroep niet genoeg waardering krijgt. Hij denkt erover te vertrekken. Voordat hij zo'n rigoureuze besluit neemt, vraagt hij een loopbaantraject aan. Hij kan dat mooi doen van zijn voucher van 1000 euro die hij eens in de vijf jaar van de publieke omroep krijgt. Eerst gaan we na wat zijn werkgever en hij elkaar nog te bieden hebben. Door de plussen en minnen op papier te zetten, wordt duidelijk welke rij het langst is. Verrassing: Robbert houdt meer van zijn omroep dan zijn onvrede doet vermoeden. Zijn tv-programma en collega's zou hij niet willen missen. Hij realiseert zich ook dat hij zijn bekendheid dankt aan het po-

dium dat de omroep hem biedt. Als visitekaartje heeft hij zijn baan juist nodig. Robbert besluit te blijven, maar niet meer de hele week. Tot zijn verbazing kan hij daarover onderhandelen. Het geeft al een beter gevoel dat de omroep hem niet kwijt wil. Van personeelszaken krijgt hij het advies eerst vaderschapsverlof op te nemen. Daardoor kan hij één dag per week werken aan zijn ondernemersplan. Met een communicatiebureau maakt hij een afspraak dat hij mag meekijken. Ondernemersbloed blijkt hij te hebben als hij een vragenlijst heeft ingevuld. Hij durft risico's te nemen, overtuigingskracht heeft hij genoeg, een wervende tekst is snel geschreven en netwerken doet hij al. Samen bedenken we wie hem kunnen helpen. Voor zijn logo kan hij een collega met grafische ervaring vragen. Met een bevriende websitebouwer

6 TIPS VAN JOLAN

- Schakel een loopbaan- of ondernemerscoach in met kennis van de media.
- Overleg over de mogelijkheid om eerst verlof op te nemen of parttime te werken.
- Doe de ondernemerstest bij de Kamer van Koophandel en maak een actieplan.
- Volg de workshop van Peter Schneider (NVJ Academy) over onderhandelen.
- Lees de nieuwsbrieven van Femke Hogema en haar boek 'Financiën voor zzp'ers'.
- Ga naar bijeenkomsten, bijvoorbeeld van NVJ Freelancers, de Coöperatie, de Auteursbond, Creative Mornings of Freelance Fridays.

wil hij een site maken. En voor zijn jaarlijkse belastingopgave zoekt hij een boekhouder.

Na vier afspraken kan Robbert op eigen kracht verder. Een half jaar later mailt hij dat hij parttime gaat werken. En een paar jaar later staat zijn bureau voor mediatrainingen en presentatie-opdrachten als een huis. Met zijn hoofdredacteur overlegt hij regelmatig of klussen niet botsen met zijn rol als onafhankelijke tv-journalist. En hij fietst weer met plezier naar zijn werk.

*Robbert is om privacy-redenen een gefingeerde naam.

Nieuwe uitdaging te pakken, eerste prijs behaald? Mail naar redactie@villamedia.nl

AFKICKEN

Van het Binnenhof naar de klassieke verslaggeverij

■ De straat op en de wijk in. Daar heeft NRC-journalist **Thijs Niemantsverdriet** (40) behoefte aan. En dus laat de politiek redacteur na meer dan tien jaar het Haagse Binnenhof achter zich, om voor zijn krant aan de slag te gaan als correspondent Amsterdam. 'Ik heb een fantastische tijd gehad in deze biotoop, maar het is ook gezond om zo nu en dan iets anders te gaan doen. Even niet praten met spindoctors en politici.'

'Stopera-verslaggever' wordt hij niet, benadrukt Niemantsverdriet. Hij gaat niet naar Amsterdam - zijn eigen thuisstad - om zich alleen maar met de stadspolitiek te bemoeien. 'Ik ga over alles schrijven, van sport en cultuur tot misdaad. En vooruit, ook over politiek, want dat hoort er ook bij als stadscorrespondent. Maar mijn werk zal voor het eerst in tien jaar over meer dan alleen politiek gaan. Het is verslaggeverij in de klassieke zin van het woord.' Niemantsverdriet heeft duidelijk zin in zijn overstap. Logisch ook, want er staat de komende tijd nogal wat te gebeuren in de hoofdstad. 'We beginnen met een nieuwe burgemeester, en in juli gaat de Noord-zuidlijn eindelijk open. En dan is er nog de kwestie van de drukte in de stad, die nu heel erg speelt. Door het toerisme dreigt Amsterdam uit zijn voegen te barsten en zijn de huizenprijzen idioot hoog. Allemaal mooie onderwerpen.'

Een beetje afkicken moet hij straks wel van de landelijke politiek, denkt Niemantsverdriet. 'Als er straks iets groots gebeurt in de Haagse politiek en ik ben er niet bij, dan is dat wel even slikken', vertelt hij terwijl hij over een wonderig Binnenhof loopt ('Het waait hier altijd'). 'Als Haags verslaggever bepaal je mede het debat. Dat ga ik wel missen. Het zijn voor mij wel tien tropen jaren geweest.'

Wat Niemantsverdriet niet gaat missen is de onvoorspelbaarheid die bij het werk hoort. Wie verslag doet van de landelijke politiek moet volgens hem altijd bereid zijn om zijn hele agenda leeg te vegen als er plots een grote gebeurtenis als een crisis plaatsvindt. 'Natuurlijk, de journalistiek blijft altijd een onvoorspelbaar beroep. Maar ik ga het wel fijn vinden om meer grip om mijn werkzame leven te hebben. Met kleine kinderen thuis is dat geen overbodige luxe.'

Nick Kivits

TRANSFERS

■ **Liza Schreurs** is in juni gestart als coördinerend eindredacteur bij **Psychologie Magazine**, na bijna tien jaar bij de ANWB gewerkt te hebben. De laatste zeven jaar werkte ze als eindredacteur voor de kampeeruitgaven van de ANWB, waaronder **Kampeer** en **Caravan Kampioen**.

■ **Jisca Cohen** wordt bij NRC chef van de Nieuwsdienst (voor snel nieuws). Cohen startte op 1 juni met haar nieuwe functie. Ze werkt sinds twee jaar bij de krant bij het 'Homepageteam'. Daarvoor was Cohen eindredacteur bij NU.nl

■ **Golfers Magazine** heeft een nieuwe hoofdredacteur. Per 1 juni volgde **Martijn Paehlig** (1972) **Jan Kees van der Velden** op, die na 25 jaar het hoofdredacteurschap neerlegt. Paehlig werkte de afgelopen twaalf jaar al als algemeen redacteur bij het blad.

■ **Verslaggever Daan Jansen** (37) verlaat de journalistiek. Hij vertrekt bij **De Monitor** (KRO-NCRV) om per 1 augustus woordvoerder te worden bij de Inspectie van het Onderwijs. Jansen werkte ruim tien jaar voor de omroep. Eerst voor **Netwerk** en **Altijd Wat**, en vijf jaar geleden stond hij aan de wieg van het onderzoeksjournalistieke programma **De Monitor**.

■ Vier jaar geleden haalde ze het iconische modetijdschrift **Harper's Bazaar** voor uitgeverij Hearst naar Nederland. Dit najaar vertrekt ze bij de titel. **Cécile Narinx** verruult Hearst per 1 september voor de Volkskrant, waar ze als stijlredacteur weer gaat schrijven. Narinx was ruim tien jaar hoofdredacteur van de Nederlandse **ELLE**. In 2014 stapte ze over naar **Harper's Bazaar**, waar ze zich de afgelopen jaren hard maakte voor meer diversiteit in de bladenwereld.

■ **Chef Telesport Jaap de Groot (62) vertrekt na een dienstverband van 43 jaar bij De Telegraaf.** De Groot was de laatste twaalf jaar chef bij het sportkatern. Hij begon zijn journalistieke carrière bij het Noordhollands Dagblad, maar stapte al snel over naar De Telegraaf. In 2006 werd hij daar benoemd tot chef sport. Wat De Groot nu gaat doen is niet bekend.

■ **Jeroen Wollaars wordt naast Mariëlle Tweebekke de nieuwe vaste presentator van Nieuwsuur.** Wollaars, nu nog NOS-correspondent voor Duitsland en Midden-Europa, zal met ingang van september zijn nieuwe baan starten. De komst van Wollaars betekent dat het Nieuwsuur-presentatieteam weer compleet is, na het overlijden van Joost Karhof en het vertrek van Twan Huys naar RTL. Recent trok Nieuwsuur Saïda Maggé als vaste invalpresentator aan.

PRIJZEN

■ **Nieuwsuur-journalist Bas Haan heeft met zijn boek over de Teevendeal de Brusseprijs 2017 gewonnen, de prijs voor het beste journalistieke boek.** Haan ontvangt 10.000 euro en een oorkonde. Het is niet de eerste prijs die Haan wint met dit thema. Eerder won hij ook De Loep en werd hij in 2015 door Villamedia uitgeroepen tot Journalist van het Jaar 2015.

■ **Stephanie Nijssen, redacteur bij RTV Noord, heeft de Groninger Persprijs 2017 gewonnen.** Ze won de prijs voor haar verhaal over de slechte arbeidsomstandigheden bij winkelketen Primark. Aan de prijs, ingesteld door de Noorder Pers Sociëteit, is een geldbedrag van 1500 euro en een kunstwerk verbonden.

TURBULENT

'Ik zeg tegen iedereen: denk niet dat ik de nieuwe Ed ben'

■ De bedoeling was dat eindredacteur **René Went** (59) in september tijdelijk van NOS Nieuws naar Nieuwsuur zou gaan. Het noodlot vroeg om een overstap in april. Een van zijn voorgangers was **Ed Ribbink**, die onverwacht overleed. 'Ik zeg tegen iedereen: denk niet dat ik de nieuwe Ed ben. Ik doe alles anders dan hij heeft gedaan.' Het idee Went te vragen, ontstond op een turbulente avond. **Twan Huys** liet de redactie weten dat hij een nieuwe baan had bij RTL Late Night. Zijn vaste eindredacteur **Marij Janssens** kwam met de tweede verrassing: zij ging mee. Toen iedereen van de schok was bekoemen, liep Ribbink de trap af naar het NOS Journaal. Daar zat Went nog en Ribbink gaf hem bijna de opdracht: 'Jij moet naar Nieuwsuur komen.' 'Het heeft iets moois dat hij mij - op zijn Eds - op dat idee bracht. Ik denk dat hij vertrouwen had in mijn

aanpak. Van het Acht Uur Journaal probeer ik niet een opsomming van de nieuwtjes van de dag te maken, maar een geheel. Door verbanden te zoeken, geef je verdieping en voeg je iets toe.' Nog een voordeel: de chemie tussen de twee redacties was niet altijd goed. Sinds Went naar de derde verdieping is verhuisd, knettert het minder.

Hij denkt mee over vernieuwing. 'De hoofdredactie wil dat de rubriek nieuwsier en urgenter wordt.' Nieuwsuur is vaak de best bekeken uitzending van NPO2, maar de kijkcijfers blijven achter bij de andere zenders. Went probeert nu een andere opbouw uit. Het programma krijgt volgens hem een andere dynamiek als hij items in tweeën knipt, of het nieuwsblok laat aansluiten op het openingsverhaal. 'De kijkers merken het vast niet, maar bij Nieuwsuur vinden ze het interessant.' De eindredacteur blijft voorlopig een jaar. Als hij zijn Journaal-collega's tegenkomt, vragen ze stevast: 'Bevalt het boven een beetje?' Na een enthousiast ja is hun reactie: 'Daar waren we al bang voor.'

Jolan Douwes

Een Perzische verhalen- vertelster

TWINTIG JAAR GELEDEN VERRUILDE **NEGIN ZENDEGANI HET VERSTIKKENDE IRAN VOOR NEDERLAND. DE KUNST TROK HAAR AANVANKELIJK, MAAR HET WERD DE FOTOJOURNALISTIEK, WAAR ZE NU FULLTIME ACTIEF IS. HAAR FOTOPORTRETTE MOETEN EEN GEVOEL VAN GELIJKWAARDIGHEID OPROEPEN.**

tekst FRITS BAARDA *beeld* NEGIN ZENDEGANI

Taraneh (43) is gescheiden en woont met haar twee volwassen kinderen in Teheran. Ze is een van de weinige vrouwelijke taxichauffeurs. Na veel pesterijen van mannelijke taxichauffeurs gaat het nu veel beter. Uit de serie Werkende Iraanse vrouwen, 2017.

Taraneh (43) met haar dochter Sanaz (23). Ze is een van de weinige vrouwelijke taxichauffeurs. Sanaz (rechts) werkt als nagelstijliste in een beautysalon. Uit de serie *Werkende Iraanse vrouwen*, 2017.

Het verhaal

van Negin Zendegani (50) begint lang geleden met een fotoalbum. We zijn in Abadan, een drukke havenstad in het zuidwesten van Iran, waar het meisje woont met haar vader en moeder. Buiten klinken geluiden van vertrekkende schepen. Rondom het huis staan olieterminals, door Engelsen geëxploiteerd. Binnen zit kleine Negin met een boek op schoot. Uren achtereen tuurt ze naar fotootjes van onbekende gezichten. Haar ouders vraagt ze niets. Ze kijkt, blijft kijken en verzint zelf de verhalen achter de mensen, die later haar ooms, tantes en andere familieleden blijken te zijn.

Bijna veertig jaar later haalt ze de herinnering aan het fotoalbum op. In gedachten is ze voor even terug in de stad, waar haar beide opa's voor de Engelsen werkten en de sjah van Perzië zijn laatste restje gezag uitoefent. Langs de kades ziet ze Japanners en Koreanen lopen, die met schepen kwamen. Zendegani begint in haar dromen zelf te reizen. Het leven is boeiend en vredig. Tot de oorlog uitbreekt, met buurland Irak, en daarna de Islamitische Revolutie alles verandert en verstikt.

Ze vertelt over haar jeugd op een plek die in niets aan het oude Perzië doet denken. Zendegani nodigt me uit op een smal eilandje in de Loosdrechtse Plassen, vlakbij Breukelen. Ze verblijft er geregeld bij vrienden. In een lavendelkleurig huisje ligt haar laptop op een tafel. Het gesprek vindt plaats op een terras aan het water, waar meerkoeten en andere vogels luidkeels de late lente vieren. Ze ziet toch een parallel met de havenstad waar ze opgroeide. 'Ik ben als sterrenbeeld kreeft en zit dus graag bij water', begint ze, 'Vrijheid is voor mij belangrijk, anders kan ik niet denken en wegdromen. Van aard ben ik huiselijk, maar ik ben ook nieuwsgierig naar andere mensen. Uiteindelijk ben ik fotograaf geworden om stiekem te weten te komen welke verhalen achter mensen zitten.'

Vliegtuigen boven ons overstemmen soms het gesprek. Het lijkt haar niet te deren. Zorgvuldig kiest ze de woorden uit een Nederlands vocabulaire, dat ze twintig jaar geleden is begonnen op te bouwen. Haar ex-man was al eerder gevlucht, Zendegani en haar eerste kind kwamen anderhalf jaar later. In Iran werd het te benauwd, de politieke en religieuze controle was groot. Ze was al op haar elfde jaar met haar ouders naar Teheran gevlucht, maar de onveiligheid bleef en nam telkens andere vormen aan. Bijna iedere week werd ze 'om niets' gearresteerd, een enkele keer belandde ze in de gevangenis. Het was 1998, tijd om te gaan. Alles liet ze achter, alleen haar zoon nam ze mee. Haar nieuwe thuis werd Nederland, maar in Arnhem kon ze zich pas vestigen na een confronterende tocht langs opvangcentra.

'Fotografie speelde nog geen rol', vertelt ze. 'Ik kwam in een heel andere wereld terecht dan ik had verwacht. Iedere dag ondervond ik cultuurschokken.' Ze keek intensief zonder camera en sloeg alle indrukken in haar geheugen op. De beelden verwarren haar nog. De kazerne was een soort stadje met alle nationaliteiten, dicht op elkaar. Op een dag zag ze een kind met toestemming van de moeder in de gang poepen. Jongeren, vermoedelijk uit Oost-Europa, begonnen om acht uur in de ochtend met drinken tot ze zat waren en ruzie maakten. Lege flessen smeten ze kapot op de grond. 'Ik stopte mijn vingers in de oren, maar het vreselijke geluid hoorde ik toch', zegt ze terwijl ze haar hoofd naar het water draait. 'Angstig was het, ik wist niet wat ik moest doen.' Wachtend in de lange rij voor de voedseluitdeling stonden Afrikaanse mannen dicht bij haar. Wat was hun bedoeling? Ze kende hun gebruiken niet. Dan weer schreed een groep Afghaanse vrouwen een zaal binnen. Sjik, in bont gekleed en wiegend op hoge hakken. 'Het was er onprettig maar tegelijk fascinerend. Had ik toen maar een camera gehad!'

Ze dacht er geen moment aan fotografie. Ze was bang van fotografen. Het medium associeerde ze met grote, boze mannen. Zendegani haalt ongevraagd een herinnering op: 'Bij ons thuis was het traditie dat tenminste één keer per jaar een fotograaf langskwam voor een verjaardags- of familiefoto. Die mannen commandeerden: ga dáár staan, dáár zitten. Met een grote camera maakte zo'n enge man een foto. Pets, en dan ook nog een harde flits. Ik moest huilen. Zoiets zou ik later nooit worden, wist ik zeker.' Ze beschrijft het tafereel in bozige zinnen. Op het water naast haar zet een woerd de aanval in op een andere mannetjeseend, als die zijn vrouwtje te dicht nadert.

Stewardess of chirurg wilde ze worden, zeker geen fotograaf. Ook niet toen ze op 30-jarige leeftijd in Nederland aankwam. Ze nam allerlei werk aan en kreeg een tweede kind van haar Iraanse man. Haar drang naar vrijheid en zelfstandigheid groeide. Tien jaar geleden koos ze voor een parttime studie aan de kunstacademie in Arnhem. Maar beeldhouwer of schilder zou ze niet worden. Fotografie begon haar interesse te wekken, zó kon ze achter mensen en hun verhalen aan. Toch duurde het even. Pas vier, vijf jaar geleden besloot ze de stap te wagen: ze werd fulltime fotograaf. Haar specialiteit: portretten, individueel of in groepsverband.

Negin Zendegani (1967)
Abadan, Iran
Opleiding: 2008
ArtEZ hogeschool voor de kunsten in Arnhem
Opdrachtgevers: Vluchtelingewerk, de Volkskrant, Vluchtelingen Ambassade, Stichting Onfile, Milieudefensie en projecten op eigen initiatief
Boekpublicaties: Gelukzoekers, gelukbrenners (2016) en Waarom ik van je hou (2017)
Exposities: Museum Arnhem, Podium Mozaïek, Pakhuis de Zwijger, Museum Coda, Apeldoorn, Grote Kerk, Den Haag
Publicaties: onder meer de Volkskrant, Trouw en De Gelderlander

De Koerdische Hemmen (36) ontmoette Irinka op een feestje in Almere. Uit de fotoserie over gemengde stellen, 2017.

Amadou (50) uit Mauretanië en Jeanet (50) zijn
in 2012 gescheiden na een relatie van 18 jaar.
Uit de fotoserie over gemengde stellen, 2017.

Als moeder en fotograaf gaat ze zelfstandig door het leven. 'Daar ben ik trots op. Ik heb gestudeerd en twee kinderen opgevoed in een vreemd land. Daardoor moest ik harder dan een ander werken. Ik moest me bewijzen en verdedigen, als buitenlander, het vertrouwen ontbrak. Nu ben ik verder en heb mijn doel bereikt, één doel kan ik beter zeggen, want ik ben ongeduldig en wil meer.'

Haar fotografie wordt gevoed door haar afkomst en ervaringen, zonder twijfel. Maar Zendegani is gestopt met verklaren wie ze is, waar ze vandaan komt en waarom ze gevlucht is. Ze is voortaan Negin Zendegani, moeder en fotograaf in Nederland. Zo wil ze ook fotograferen: 'In mijn portretten wil ik mensen laten zien, met een gezicht, waar je naar kunt kijken. Ze zijn los van de ellende die ze achterlieten, geen stereotype, ze zijn mensen zoals jij en ik. De kijker moet denken: naar wie kijk ik? Mijn foto's moeten een gevoel van gelijkwaardigheid oproepen, zonder te pushen.' Het verleden heeft haar gevormd. Ze wil geen dwang meer, voor haarzelf en ook niet voor een ander. 'Ik wil iemand in vrijheid laten kijken', zegt ze.

Ze zocht contact met mensen die dezelfde ervaringen hadden als zij: weg van eigen land, op zoek naar rust, vrijheid en veiligheid. Nederland als gemeenschappelijk land van aankomst. De fotoserie oogt als een familiealbum en kreeg de titel 'Gelukzoekers, gelukbrengers'. Daarna kwamen bij haar vragen op, als: wat betekent de komst van al die mensen vanuit andere culturen voor de Nederlandse identiteit? Zelf kreeg ze een Nederlandse partner. Zendegani ging voor een nieuwe fotoserie op zoek naar gemengde stellen, meestal een Hollandse vrouw met een niet-Nederlandse man. De interieurs op haar foto's weerspiegelen het proces van vermenging. Afrikaanse beeldjes of Japanse lampionbloemen in geordende vertrekken vertellen op subtiële wijze grote verhalen van ver. Aan de serie van 24 foto's ligt - onbewust - een diepere wens ten grondslag, voortkomend uit een ongebroken optimisme. Ze komt iets naar voren en zegt: 'Verschillen in gemengde gezinnen zijn er. Scheidingen komen voor, maar meestal gaat het goed. Als het in zo'n kleine kring lukt, dan moet het toch ook in de Nederlandse samenleving kunnen lukken?'

In het gesprek valt een korte stilte. De vogels om ons heen nemen het over. De laatste soesjes moeten op, voordat straks de lunch wordt geserveerd. Tijd voor laatste vragen, bijvoorbeeld: waar komt dat optimisme vandaan? Zendegani, ernstig: 'Het zit in mijn aard. Maar ik voel me ook een voorbeeld. Na mijn komst in Nederland was ik een bron van angst voor andere mensen.

*Saba, 5 jaar.
Georgie-Nederland
2015. Uit de fotoserie
Ondertussen Onder-
weg (Selvy) over
kinderen in azc's.*

Niet ik, Negin, maar de buitenlander. Ik wil die angst wegnemen. Ik ben geen zelfmoordterroriste, maar een mens die in vrijheid wil leven. En een vrouw die er hard voor heeft gewerkt om succesvol te zijn.'

Nederland is het land waar ze verder wil komen, maar haar geboorteland blijft dichtbij. Ze is er een paar keer naar teruggekeerd, met alle risico's van dien. Kort geleden was ze er ook, om te fotograferen. De onvrijheid was tastbaar, het grimmige verleden speelde op. Toch besloot Zendegani te gaan, ze wilde er vrouwen zoals zij ontmoeten. Binnenshuis maakte ze er ontspannen portretten van moeders en dochters, in kleding naar hun keuze. 'Ik koos vrouwen die een normaal leven leiden, sterke vrouwen', zegt ze. 'Op straat zien ze er heel anders uit.' De portretten vormen gezamenlijk een uitvergroot album, zoals lang geleden bij haar thuis.

Hala, 10 jaar, Syrië.

Miracle Jelalie, 5 jaar, Kosovo.

Lidia, 5 jaar, Ethiopië.

Xinrd, 7 jaar, China.

Yusef Barudi, 5 jaar, Syrië.

Melak, 3 jaar, Soedan.

Sem, 11 jaar, Eritrea.

Shahd Jondia, 11 jaar, Syrië.

Kripa 5 jaar, nationaliteit onbekend.

Xiao Chun Zheng, geboren in 1984 in Lixian, China. In Nederland sinds 2000. Modeontwerpster. Na haar studie rolt ze de theaterwereld in en is ze als ontwerpster en costumière betrokken bij bekende theaterproducties.

Reber Dosky (43) Koerdistan, sinds 1998 in Nederland, filmmaker en winnaar van het prins Bernhard Cultuurfonds Stipendium 2017.

OLIVIER VAN BEEMEN BRENGT ONTHULLENDE VERHALEN UIT AFRIKA

Hoe creëer je ruimte voor journalistiek die je écht belangrijk vindt? Om daarachter te komen, spreken freelancers Sjoerd Arends en Erwin van 't Hof met vakgenoten. Dit keer met **Olivier van Beemen** die jarenlang onderzoek deed naar Heineken in Afrika. 'Ik dacht dat het een project van twee jaar zou zijn. Maar het bleef rollen.'

tekst **SJOERD ARENDS** beeld **TRUUS VAN GOG**

'Sorry'. Voordat we het interview doen, moet ik mijn mail beantwoorden. Vinden jullie dat erg?' Het is 23 mei en Olivier heeft contact met een aantal media over zijn laatste Heineken-nieuwtje; ASN Bank verwijderd de bierbrouwer uit zijn aandelenfonds. De

bank beschouwt Heineken niet langer als een duurzaam bedrijf, na misstanden rondom promotiemeisjes die bier aan de man brengen in Afrika.

Die misstanden stelde Olivier zelf aan de kaak. Hij vulde twee boeken met onthutsende verhalen over de Nederlandse bierbrouwer. Zijn laatste boek, 'Bier voor Afrika', kwam in maart uit. 'Ik doe al ruim vijf jaar onderzoek naar het wel en wee van Heineken in Afrika. Heineken schept een heel gunstig beeld van zijn Afrikaanse activiteiten en ik laat zien dat die grotendeels op gebakken lucht zijn gebaseerd.'

'Heineken krijgt veel steun en heeft een uitstekend imago, grotendeels op basis van valse informatie. Neem het hulp- en handelbeleid, dat helemaal in zwang is. Het idee is dat ontwikkelingshulp in mindere mate naar projecten en landen gaat, maar steeds vaker naar bedrijven die werkgelegenheid creëren. Heineken wordt vaak als voorbeeld gezien. Dus je hebt de vreemde situatie dat een bedrijf met een jaaromzet van 23 miljard euro subsidie krijgt om in Afrika landbouwprojecten op te zetten, die moeten bijdragen aan de winst van Heineken.' Zijn zoektocht naar het ware Heineken volgde op een correspondentschap van tien jaar in Frankrijk. De journalist verdiende naar eigen zeggen goed, maar was toe aan een nieuwe stap. 'Ik werkte onder meer voor het Financieele Dagblad en Elsevier. Op een gegeven moment had ik genoeg van de Franse nieuwscyclis. Het leek mij interessant om naar Afrika te gaan. Dat is grotendeels Franstalig en het is bij veel media een soort blinde vlek.'

OPROEP

Ben jij/ken jij een freelancer met een goed verhaal?

Mail: pegel@villamedia.nl

of stuur een Twitter-bericht naar @Erwinvthof of @SjoerdArends

GELEERD VAN OLIVIER VAN BEEMEN

- Een verhaal kun je in verschillende vormen verkopen (en daardoor meerdere malen betaald krijgen voor dezelfde informatie)
- Journalistiek onderzoek kun je combineren met academisch onderzoek
- Onthullingen kunnen een nieuws-kettingreactie in gang zetten
- Met een subsidie uit het fonds van Free Press Unlimited en het Fonds voor Bijzondere Journalistieke Projecten kun je reis- en verblijfskosten dekken

Het leidde tot een trip naar Tunesië, waar de Arabische Lente begin 2011 losbarstte. 'De val van Ben Ali, die daar dictator was, was voor mij de trigger. Ik deed verslag van het nieuws en ontdekte bij toeval dat Heineken daar ook zat. Dat wist ik helemaal niet. Ik ontdekte ook dat Heineken zaken deed met een man die gelieerd was aan de clan van de dictator.' Deze openbaring leidde tot journalistiek onderzoek en was het begin van een kettingreactie aan onthullingen.

En dat is precies wat hij wilde: tegels lichten en 'nieuw nieuws' maken. De journalist reisde steeds vaker naar Afrika. 'Toen ik begon, zat ik in een luxe positie. Elsevier vond het goed dat ik nog een tijdje correspondent was in Frankrijk. Ik woonde in Amsterdam, ging geregeld op reis en volgde tegelijkertijd de ontwikkelingen in Frankrijk. Dat zorgde voor genoeg steady inkomsten om onderzoek te doen.'

Maar aan die inkomsten kwam een eind. 'Mijn correspondentenschap stopte na tweeënhalf jaar. Elsevier wilde permanent iemand ter plaatste hebben. Begrijpelijk natuurlijk. Daarna financierde ik mijn onderzoek met beurzen.' Olivier schreef Free Press Unlimited en het

Fonds voor Bijzondere Journalistieke Projecten aan. Hiermee dekte hij zijn reis- en verblijfskosten.

Naast het schrijven van twee boeken, leverde zijn graafwerk veel klussen op. Hij geeft lezingen, schrijft artikelen en maakte een radioreportage. 'Uiteindelijk komt er gestaag geld binnen. Voor mij is dat genoeg om fatsoenlijk van te leven.' Hij kreeg onlangs ook een beurs van de Universiteit van Amsterdam, waar hij promoveert op een onderzoek dat gelieerd is aan zijn onderzoek naar Heineken. 'De combinatie van academische geloofwaardigheid en het brede podium van de journalistiek lijkt mij heel mooi.'

De journalist ontwikkelde zich - in grofweg vijf jaar - van schrijvende nieuwsrespondent tot multimedia-onderzoeksjournalist en promovendus. Zijn inkomsten komen uit allerlei verschillende werkzaamheden. 'Dat was geen bewuste strategie. Peter Vermaas, oud-correspondent Afrika van NRC Handelsblad was een waardevolle meelezer van mijn eerste boek en adviseerde: "je moet een voorpublicatie in NRC doen". Dat was de manier waarop ik voor het eerst voor NRC ging publiceren. Daarna is het organisch gegroeid.'

Het onderzoek dringt alleen nog niet door in de televisiewereld. 'Veel media adoreren Heineken, maar Afrika is zo onsexy dat het de aantrekkingskracht van het onderwerp in de ogen van media tenietdoet. Met televisie-uitzendingen merkte ik dat een beetje. Dan krijg je te horen: "de kijkcijfers gaan zo naar beneden als er iets over Afrika gaat." Dan is Heineken blijkbaar niet genoeg. Dus dan nodigen ze je toch niet uit of maken ze toch die reportage niet.'

Dat vindt Olivier jammer, maar de geschreven verhalen over Heineken zijn nog steeds in trek. Later op de dag, na het interview, kopt NRC: 'ASN verwijdt Heineken uit aandelenfonds wegens promotiemeisjes Afrika'. Veel andere media volgen.

Villamedia

Luister naar de Pegel via Soundcloud

koster & vrienden

GRIJZE MANNEN

Op de conferentie Stop de Persen, op vrijdag 8 juni in Pakhuis De Zwijger in Amsterdam, werd een onderzoek naar innovatie in de journalistiek gepresenteerd. Mark Koster werd er een klein beetje treurig van. Waarom? 'Innovatie ziet eruit als grijzende mannetjes.'
Beeld: Frank Groeliken

Alexander Pleijter is altijd op innovatiefeestjes, maar kijkt wel steeds verschrikter.

Eric Smit, de Hertog Jan van de Journalistiek.

Wat moet de journalistiek doen als innovatie niet langer een muis is die de grote media mastodonten laat schrikken, maar als klein Duimpje krachteloos tegen de gevestigde reuzen blijft aanduwen? We hadden ThePostOnline, Blendle, Follow the Money en De Correspondent die met destructieve krachten op het podium verschenen en een zekere hoop vertolkten. Hoe is het nu? De rebellen hebben allemaal een zekere functie gehad. FTM krijgt nog altijd veel te weinig credits voor haar veldwerk. Blendle is een technologische pareltje, maar kampt met te weinig kijkers en inkomsten die niet stijgen volgens de genadeloze start-up-wetten van de hockeystick: eerst even verlies maken waarna de omzet omhoog spuit uit de pecunia-oase. De Correspondent heeft Vrij Nederland overbodig gemaakt, maar blijft een beetje hangen in hypercorrect egomaan millennial getut. Een OSM-titel voor ik-vind-journalisten. En dan is er nog ThePostOnline van **Bert Brussen** dat omhoog wordt gehouden door Vereniging Veronica. Ook deze jongens hebben op papier een gouden kans, zeker in een tijd dat Nederland zich in meerderheid heeft bekeerd tot het doe-maar-normaal-liberalisme. 'Bert woont tegenwoordig op de Canarische Eilanden', wist een bron te melden. ThePostOnline zou zelfs te koop staan, voor 1 euro. De innovatie is te pakken genomen door de onzichtbare hand van de repressieve tolerantie. De grote merken hebben de beste ideeën gestolen en geïncorporeerd in hun businessmodel. Eerlijk is het niet, maar zo gaan dingen in poldernatie Holland.

Hier kunnen we iets zeggen over de vergrijzing in de innovatie, maar dat is onaardig. Dus dat doen we niet.

Zen, De Koning. Zen is de houding. Dan komt het vanzelf goed.

Ook hier zien we weer een paar krachtige jonge kerels die voor verandering gaan zorgen.

Jan-Jaap Heij. De aanstaande nieuwe eigenaar van ThePostOnline. Alleen weet de oude eigenaar dat nog niet. (Geintje).

de meningen

Essay Dolf Rogmans: We zijn niet perfect **58** Innovatie **62** Lessen voor de pers van Karin Schulting: 'Wij zijn geen emotionele wrakken, maar mensen met kennis van zaken' **64** De schepping van Wido Smeets **69** Recensies **70**

*'In een
imperfecte
wereld is
de journalistiek
per definitie
ook imperfect'*

Een betere wereld

IS DE JOURNALISTIEK FUNDAMENTEEL STUK OF SLECHTS BLIJVEND IMPERFECT? DOLF ROGMANS ONDERZOEKT DE ANALYSE VAN JORIS LUYENDIJK DAT DE JOURNALISTIEK IN ZIJN EIGEN VOET SCHIET DOOR STEEDS MAAR WEER PROBLEMEN BLOOT TE LEGGEN DIE DE POLITIEK VERVOLGENS NIET OPLOST EN HET PUBLIEK TELEURGESTELD ACHTER LAAT.

tekst **DOLF ROGMANS**

Journalisten hebben op zijn minst één gemeenschappelijke eigenschap. Ze willen de wereld een beetje beter maken. Het verklaart bijvoorbeeld waarom journalisten vaak niet door geld worden gedreven. Het verklaart ook waarom als het doel niet (meteen) wordt bereikt, frustratie op de loer ligt.

Zo vertelde de gelauwerde Britse journalist Nick Davies mij onlangs dat hij niet alleen met pensioen is vanwege zijn leeftijd. 'Ik heb het gevoel dat ik niet langer met woorden de wereld kan verbeteren. Dat was anders toen ik veertig jaar geleden begon.' Bij journalisten die terugkeren van het front hoor je het ook wel. 'Waarom is Syrië niet elke dag de opening van de krant? Hoe kunnen jullie je hier druk maken over de hoogte van de bijstandsuitkeringen terwijl op een paar uren vliegen een gruwelijke oorlog woedt'.

De associatie kwam bij mij op toen ik recent Joris Luyendijk twee keer hoorde praten over de stand van de journalistiek; op het journalistieke festival in Perugia (Italië) en op het Grote Media Theater in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Ook las ik een interview met

hem in de Vara-gids en zijn stuk op de website van De Correspondent. Luyendijk komt daarbij over als een oorlogsverslaggever die net één conflict te veel heeft beschreven. Alleen is zijn steen des aanstoots niet een oorlog, maar het uitblijven van maatregelen om een volgende financiële crisis te voorkomen. Luyendijk is zowel in woord als geschrift teleurgesteld dat ondanks zijn kraakheldere stukken en baanbrekende boek de financiële wereld nog niet tot de orde is geroepen. Sterker nog, het wordt alleen maar erger. En zijn collega's gaan door met het schrijven van triviale stukken die het publiek in slaap sussen in plaats van duidelijk maken hoe de wereld echt in elkaar steekt.

En dus gooit Luyendijk de handdoek ik de ring: de journalistiek is fundamenteel stuk, concludeerde hij in Italië en een echte oplossing is ver weg. In zijn latere stukken nuanceerde hij dat iets, maar de kern blijft overeind. Volgens Luyendijk schiet de onderzoeksjournalistiek zichzelf in de voet. Doel is de wereld een stukje beter te maken. Journalisten kaarten problemen aan en de politiek lost het op. Alleen de politiek pakt haar rol niet meer waardoor het publiek teleurgesteld is geraakt.

'In Italië, en later in Amsterdam, bleek Luyendijk verrassend genoeg zelf niet de beste pleitbezorger voor zijn stelling'

Eerst in politici en inmiddels ook in journalisten. Hoe meer we blootleggen, hoe meer de teleurstelling groeit. Waarom zou je steeds over problemen willen lezen als er toch niets verandert?

In Italië leverde Luyendijk er ook een soort van oplossing bij. Om politici harder dan nu aan te pakken dienen de politieke redacties te worden hervormd. Niet langer dienen die achter Haagse incidentjes aan te lopen, maar moeten ze samen met onderzoeksjournalisten politici net zo lang confronteren met het probleem en hun ontwijkgedrag totdat die bijdraaien. Misschien dat dan de negatieve spiraal van wantrouwen doorbroken kan worden.

Nu is de gedachte dat de onderzoeksjournalistiek in haar eigen voet schiet een interessante. Het kan een bijdrage leveren aan de discussie of, en waarom het vertrouwen in de journalistiek daalt. Want als iets het gesprek over het dalende vertrouwen in de journalistiek kenmerkt, is het het gebrek aan goede informatie. We weten er heel weinig van en oordelen heel snel. Luyendijk zoomt in op de relatie journalistiek-politiek, maar had net zo goed het eroderen van het verdienmodel kunnen kiezen, of het mede daardoor verslechteren van de arbeidsomstandigheden, of het internationaal

toenemende geweld tegen journalisten of het lastige onderscheid tussen nepnieuws en betrouwbaar nieuws. Ook over die effecten op het vertrouwen in de journalistiek weten we weinig tot niets.

Nu klinkt de stelling van Luyendijk op het eerste gehoor plausibel, maar wat vormt zijn bewijsvoering? In Italië en later in Amsterdam bleek Luyendijk verrassend genoeg zelf niet de beste pleitbezorger voor zijn stelling. Dat komt omdat hij de behandeling door collega-journalisten van zijn eigen boek als bewijs aanvoert. Daarmee wordt hij eerder een wat mopperende journalist op leeftijd dan een antropoloog op dreef. Luyendijk begrijpt niet dat zijn onthullende boek over de financiële crisis wel door 300.000 mensen is gekocht en gelezen maar niet door de politieke journalistiek indringend is voorgelegd aan de politiek. Waarmee de kans op een volgende financiële crisis nog steeds groot is, terwijl Luyendijk ons toch gewaarschuwd heeft en de oplossing ook nog eens heeft aangedragen.

In een debat tijdens het Media Theater vroeg Alexander Klöpping of het misschien aan de marketing van het verhaal had gelegen. Hadden de juiste mensen het wel gelezen in plaats van heel veel mensen? Een vraagstuk waar hij als baas van Blendle inmiddels wel wat van af weet. Dat leek Luyendijk niet. Je moest toch wel onder een steen geleefd hebben om de inhoud van zijn boek gemist te hebben.

Waarom ben je dan niet naar ons toegekomen?, vroeg chef politieke redactie van de Volkskrant, Raoul du Pré hem. Dat vond Luyendijk een makkelijke manier om het probleem terug te schuiven. Dat gold ook voor de vraag van Du Pré waarom Luyendijk niet zelf naar de politici was gegaan. Dat vindt hij zijn rol niet. Bovendien woont hij in Londen en dat gaat dus zomaar niet.

Het klonk allemaal niet heel sterk. Luyendijk werd wat kriegel en zei dat we het niet begrepen. Het ging niet om hem, maar om het grotere beeld. 'Alles moet gepersonaliseerd worden, daar ben ik inmiddels aan gewend. Het gaat niet om mij, het gaat om een dynamiek die langzaam in de journalistiek is geslopen en zijn uitwerking heeft op de democratie', zei hij daarover later in de Vara-gids. Daar heeft hij natuurlijk wel een punt. Maar hij begon zelf over dat boek.

Oké. Het grotere verhaal. Daar gaat het om. Op de website van De Correspondent maakt hij het nog iets groter. Het gaat niet alleen om de relatie tussen de Haagse journalisten en politici, maar ook om de berichtgeving in en over de EU. In Europa speelt namelijk ook nog eens dat de afstand tussen de politiek enerzijds en het publiek en de journalistiek anderzijds veel groter is. Wat

niet bijdraagt aan een wisselwerking tussen journalistiek en politiek om problemen op te lossen en dus leidt tot een afkalving van het vertrouwen in zowel politiek als journalistiek.

Op zich opnieuw een interessante gedachte, maar ook hier komt Luyendijk niet veel verder dan dat. Hij doet nog wel de wat losse suggestie dat we misschien naar de Arabische media moeten kijken. Doordat die één taalgebied bedienen, is er sprake van een publieke sfeer die het hele spectrum bestrijkt, compleet met pan-Arabischenuwssites, kranten, radiostations en satellietzenders, analyseert hij. En met zo weinig democratie dat er geen enkele rol is voor journalisten om problemen voor te leggen aan de politiek die ze vervolgens oplost, is mijn eerste gedachte. Pan-Europese media versus pan-Europese besluitvorming is op zichzelf een idee, alleen heeft dat zijn waarde in een democratische omgeving nog niet bewezen.

Maar goed, Luyendijk beweert ook nergens dat hij de wijsheid in pacht heeft. Zoals het een antropoloog betaamt, onderzoekt hij en scherpt hij zijn mening tijdens het debat. Wel hoopt hij er in het najaar een beetje uit te zijn, want dan beginnen de try-outs voor zijn theatercolleges over dit onderwerp.

Hopelijk komt hij dan iets verder dan zijn uitspraak in de Vara-gids dat het probleem is dat er geen oplossing is. Dat is namelijk nog helemaal geen probleem, omdat het probleem nog niet eens helder is. Het is dan ook nog veel te vroeg voor oplossingen. Ook lijkt het erop dat Luyendijk de lat voor de journalistiek wel erg hoog legt. In een imperfecte wereld moeten journalisten de wereld niet alleen verbeteren, maar zelfs van alle problemen verlossen, zo lijkt hij te betogen. Dat is om twee redenen onzin. Allereerst is in een imperfecte wereld de journalistiek per definitie ook imperfect. Wen eraan en kijk elke dag wat er beter kan, in plaats van te hopen op een oplossing. Ten tweede, mocht de perfecte wereld van Luyendijk aanbreken, dan hebben we geen journalisten meer nodig om onderzoek te doen. Alles loopt immers op rolletjes.

Valt er ook nog iets inhoudelijks te zeggen over de kloof tussen publiek en politiek die Luyendijk ziet en de rol van de journalistiek? Jawel hoor. Ik zou graag aandacht vragen voor het verhaal van psycholoog Marcel Veenman tijdens het Grote Media Theater in Amsterdam. Luyendijk zal hem wellicht herinneren. Hij zat in de zaal toen de psycholoog en directeur van het instituut van metacognitie onderzoek in Leiden sprak.

Veenman gebruikt het gedachtegoed van Daniel Kahneman opgetekend in het boek 'Thinking fast and slow' om zijn punt te maken. Kahneman beschrijft daarin de machinerie van ons denken. Twee systemen

beïnvloeden de manier waarop we denken en beslissen. Systeem 1 is snel, intuïtief en emotioneel. Systeem 2 traag, weloverwogen en logisch-rationeel.

Boodschappen doe je 'Thinking fast' en een huis kopen het liefst 'Thinking slow'. Als je snel denkt zie je weinig nuance, als je langzaam denkt meer.

Veenman liet dat los op onze nieuwsconsumptie. Korte, eendimensionale nieuwsberichten interpreteren we al snel denkend. Omdat dan de nuance in ons denken verloren gaat, zien we slecht het verschil tussen wat wel en niet klopt. Tussen nepnieuws en echt nieuws. Terwijl als we daar de tijd voor zouden nemen, we dat waarschijnlijk veel beter door zouden hebben. Doordat we met ons snelle denkvermogen nieuws consumeren, organiseren we de teleurstelling. Ons brein werkt zo dat als we maar vaak genoeg teleurgesteld raken, we niets meer geloven. Ook niet het nieuws dat wel waar is. Wat Veenman betreft is daarmee een bodem gelegd voor het verklaren van het wantrouwen in de journalistiek. Het is het logische gevolg van hoe ons brein werkt en wordt bediend door de nieuwsindustrie. Wie weet helpt zijn concept bij het begrijpen van het probleem dat Luyendijk ziet. Misschien zijn niet de onderzoeksjournalistiek en de politieke redacties de oorzaak van alle ellende, maar ligt die bij het snacken van het nieuws.

De oplossing ligt vervolgens voor de hand, zegt Veenman. Journalisten dienen vooral nieuwsberichten met context te maken die een beroep doen op het langzame denken. En dat brengt ons vanzelf terug bij de nuance en het vertrouwen. Het vergt een andere journalistieke aanpak. Geen snacks meer voor als je toch geen honger hebt, maar een wat meer gebalanceerde en gezonde voeding.

Luyendijk zou misschien iets meer van Kahnemans Systeem 2 gebruik moeten maken voordat hij de journalistiek fundamenteel stuk verklaart.

Lars Pasveer schrijft over alles met een stekker of internetadres
redactie@villamedia.nl

GOOGLE LENS

Blik op de wereld

■ Afgelopen mei demonstreerde zoekgigant Google door kunstmatige intelligentie aangestuurde camerasoftware, Google Lens. De software kijkt continu naar het beeld en probeert naast tekst ook objecten en namen te herkennen. De software is nu voor Android als zelfstandige app beschikbaar. Wie Google Photos gebruikt (op Android of iOS) kon een uitgeklede versie van Google Lens al inzetten om eigen foto's te analyseren. Deze app kijkt echter naar live-beelden uit de camera van je mobiele telefoon. **De software analyseert doorlopend het beeld en 'machine learning' probeert daar een nuttige conclusie aan te verbinden.** Op termijn moet je ook simpel platte tekst uit posters en gedrukte pagina's kunnen halen of buitenlandse teksten vertalen. In eerste tests sloeg de software de plank soms flink mis. M'n kopje koffie werd - I wish! - gedetecteerd als kalimoxto, wat een in Baskenland populaire mix van cola en rode wijn is. Tegelijk werd het logo van Villamedia op een verdwaald visitekaartje wel correct herkend en presenteerde Google Lens contactgegevens van het bedrijf. Toepassingen die leunen op 'machine learning' groeien de laatste jaren exponentieel. De extra input vanuit Google Lens zal die ontwikkeling enkel versnellen. Google Lens (voor Android) op de Play Store: [tek.st/dv](https://play.google.com/store/apps/details?id=com.google.ar.lens)

Toepas-
singen die
leunen op
'machine
learning'
groeien
de laatste
jaren
exponen-
tieel

BRAILLE

BEELD: REMKO DE WAAL/ANP

Puntiger schrijven

■ De eind vorig jaar opgerichte Braille Autoriteit werkt aan een nieuwe standaardisering en updates voor het brailleschrift. Binnen de twee gangbare brailnoteneringen (van 6 of 8 punten) is er behoefte aan meer structuur. **De 6-punts-notering werd voor het laatst in 2005 gestandaardiseerd en voor 8-puntsbraille is er weinig officieel vastgelegd, waardoor fabrikanten van leesregels en software meestal op eigen initiatief een soort standaard ontwikkelden.** Met de Braille Autoriteit is er nu een centrale organisatie waar ontwikkelaars en gebruikers van braille terecht kunnen. Het brailleschrift met 6 punten biedt onvoldoende combinaties om alle bijzondere tekens weer te geven, zodat meestal combinaties worden gebruikt, waardoor de betekenis verandert. 'En dan zijn er de speciale tekens voor wiskundige formules, scheikundige symbolen en dergelijke. Daar hebben we geen standaard en het is dus onmogelijk om informatie eenduidig om te zetten naar braille. Met name voor studieboeken is het cruciaal dat de blinde lezer een exacte weergave krijgt van het gedrukte boek', aldus de Taalunie. De Braille Autoriteit hoopt dat er over twee jaar een standaard ligt die door belanghebbenden (onderwijs, fabrikanten e.d.) wordt gehanteerd.

braille-autoriteit.org

Met de Braille Autoriteit is er nu een centrale organisatie waar ontwikkelaars en gebruikers van braille terecht kunnen

DATA

BEELD: CC BY BOB MICAL

Netneutraliteit eindigt in de VS

■ In de Verenigde Staten is nu officieel een einde gekomen aan netneutraliteit, het uitgangspunt dat alle data gelijk behandeld dienen te worden. Volgens de Amerikaanse toezichthouder waren de onder Obama ingevoerde netneutraliteitsregels 'restrictief' en zouden die investeringen in de infrastructuur ontmoedigen. Internetaanbieders hadden gelobbyd voor afschaffing; grote internetbedrijven als Facebook, Google en vertegenwoordigers van gebruikers juist voor het behoud. Amerikaanse politici waren gevoelig voor de lobby van de eerste groep. Welk effect het verdwijnen van netneutraliteit in Amerika op langere termijn heeft, zal de tijd uitwijzen. In Europa is de netneutraliteit in 2016 juist in de wet vastgelegd.

APPLE

Op Safari

■ Apple komt tegen de herfst met een nieuwe versie van het macOS-besturingssysteem en het mobiele iOS. De nieuwe versie van het desktop-besturingssysteem macOS heet 'Mojave' en krijgt een prettig ogend donker thema. Interessant is vooral de wijziging die Apple aanbrengt in hun Safari-browser binnen Mojave. **Tracking op sites, via alomtegenwoordige Facebook-duimpjes en andere sociale mediaknoppen, wordt straks moeilijker: Safari maakt daar straks een expliciete vraag van.** Tijdens de presentatie stond er een Facebook-screenshot op het scherm, een terloopse verwijzing naar de diverse privacy-schandalen rond het bedrijf van de laatste tijd. Hoofd beveiliging van Facebook Alex Stamos klom in de pen op Twitter: hij schreef dat als Apple niet alleen voor de Bühne wil doen alsof privacy hen interesseert, het bedrijf ook zaken als Javascript-code van derden en trackingpixels moet blokkeren. Zulke pixels zijn voor mensen onzichtbare elementen van een webpagina die van een externe bron worden opgehaald en zo privacygevoelige informatie doorspelen. Enkel Macs van eind 2012 en later kunnen macOS Mojave nog installeren, volgens Apple vanwege de hogere eisen die aan de grafische kaart worden gesteld. apple.com/macOS/mojave-preview/

Karin Schulting, demonstrant
bij de Oostvaardersplassen en
woordvoerder van comité KALF

‘WIJ ZIJN GEEN EMOTIONELE WRAKKEN, MAAR MENSEN MET KENNIS VAN ZAKEN’

Als woordvoerder van Comité KALF (Klub Animal Life Flevoland) groeide **Karin Schulting** uit tot een van de gezichten van de demonstraties bij de Oostvaardersplassen. De afgelopen maanden liepen de gemoederen flink op. Schulting vindt dat de demonstranten in de media te veel als ‘hysterische vrouwen’ worden neergezet en te weinig als deskundigen. ‘We roepen niet zomaar wat, we hebben vele jaren ervaring en denken serieus na over oplossingen.’

tekst **RAYMOND KRUL** beeld **DUCO DE VRIES**

Een van

de zaken die Karin Schulting het meest stoort, is het beeld dat de media in haar ogen neerzetten van de mensen die demonstreren bij de Oostvaardersplassen. ‘Journalisten doen alsof wij een stel hysterische, emotionele wrakken zijn die verder niets te doen hebben. Twan Huys noemde in een Nieuwsuur-reportage expliciet dat er zoveel vrouwen bij de hekken staan. Wat doet dat ertoe? Ik vind dat seksistisch en denigrerend in de richting van de vrouwen - én mannen - die er staan.’

Natuurlijk spelen de emoties soms hoog op, zegt Schulting, maar ze vindt dat er zo gemakkelijk een karikatuur van wordt gemaakt. ‘Er zijn wel wat grote woorden gevallen en er was af en toe een opstootje, maar over het algemeen viel het best mee. Ik heb er namelijk met mijn neus

bovenop gestaan. Ja, er zitten ook radicalen tussen, die heb je overal. Maar kijk je naar het gros van de demonstranten, dan zijn dat echt geen mensen die zomaar wat roepen. Het zijn mensen die dertig, veertig jaar deskundigheid meebrengen. De een werkt al jarenlang met dieren, de ander heeft weer verstand van grassoorten, een derde is bioloog en ga zo maar door. Wij weten echt wel waar we het over hebben. En we zijn niet overal per definitie tegen, maar denken juist na over oplossingen voor dit probleem. Vergeet niet:

'Als journalisten denken dat we de dieren uit het gebied gaan halen, dan zijn ze er als de kippen bij'

als wij er niet steeds met z'n allen gestaan hadden, was de massale media-aandacht er nooit gekomen. En door die combinatie van protesten en aandacht is de discussie over de toekomst van het gebied weer op gang gekomen.'

Grote grazers

De kwestie: jarenlang groeide de populatie heckrunderen, konikpaarden en edelherten in het natuurgebied. Die populatie van deze zogeheten grote grazers werd zo groot dat er te weinig voedsel was voor het aantal dieren dat er leefde. Met als gevolg dat steeds meer dieren stierven, met name in de winter. Afgelopen winter lieten ruim drieduizend dieren het leven. Veel te veel, zo vond een groeiende schare actievoerders die zich bij de hekken verzamelde. De dieren moesten worden bijgevoerd, zo von-

den ze. De provincie en Staatsbos-beheer zwichtten voor de protesten en lieten bijvoeren toe. Intussen kwam een commissie onder leiding van oud-bewindsman Pieter van Geel met een advies: houd de grote grazers in het gebied, maar verminder hun aantal flink. Begin juli komt de provincie Flevoland met een reactie op het rapport-Van Geel. Daarna volgt er mogelijk een nieuwe ronde van protesten. Schulting groeide uit tot een van de woordvoerders van de demonstranten. 'Met mijn Abandoned Pets Foundation was ik al eerder in de media geweest, dus ik had wel wat ervaring met journalisten. Nadat ik een keer toevallig geïnterviewd was bij een demonstratie bij de Oostvaardersplassen, werd ik meteen tot actieleider gebombardeerd. Dat ging me wat te ver, maar ik doe wel de woordvoering namens een van de

actiegroepen, comité KALF. Andere actievoerders vinden dat ik onze boodschap goed overbreng. We proberen zoveel mogelijk de krachten te bundelen, maar ik praat in principe niet namens andere actiegroepen.' Haar boodschap is simpel: alle dieren moeten het gebied uit, want alleen dan kan het gebied herstellen en komt er ook weer ruimte voor vogels en insecten. Lukt dat niet ('want we zijn ook realistisch'), dan pleit Schulting voor een beheerplan: denk na over mogelijkheden om de populatie te verkleinen en te beheersen zonder dat dieren ervoor hoeven lijden of moeten worden afgeschoten. 'Het vervelende is dat het een heel emotioneel debat is geworden, terwijl de oplossing niet eens zo ingewikkeld is. We zouden elkaar in het midden moeten kunnen vinden.' Daar is wel een redelijk debat voor nodig en dat redelijke debat wordt te weinig gevoerd in de media, vindt Schulting. 'Er zijn wel uitzonderingen. Bij Pauw zag ik bijvoorbeeld een goede, respectvolle discussie met Belinda Meuldijk en bioloog Jelle Reumer. Maar over het algemeen overheersen emotie en sensatie.' Neem nu die collega-actievoerder die op Facebook rept over een 'traileractie'. Schulting: 'Dat was alleen maar bedoeld om de aandacht van de media te trekken, zo van: o jee, ze gaan de dieren uit het gebied halen. Ik vond het een onhandige actie, want we waren dat helemaal niet van plan, maar feit is wel dat journalisten daar massaal op reageerden. Als ze denken dat we de dieren uit het gebied gaan halen, dan zijn ze er als de kippen bij. Maar

DE LESSEN VOOR DE PERS VAN KARIN SCHULTING

- Ga niet voor sensatie, maar probeer het redelijke gesprek te faciliteren.
- Zet de demonstranten bij de Oostvaardersplassen niet neer als een stel hysterische vrouwen, maar erken hun deskundigheid.
- Vraag bij een incident waarbij de demonstranten zijn betrokken altijd om wederhoor en neem niet zomaar de berichten over van officiële instanties.
- Reduceer een uitgebreid interview niet tot een paar losse quotes.

als we onszelf bij talkshows aanbieden om eens rustig te komen praten, dan willen ze ons niet.'

Stemmingmakerij

Schulting vindt dat journalisten berichten van officiële instanties te makkelijk overnemen. Als voorbeeld noemt ze het bericht dat Staatsbosbeheer drie herten afschoot die zich op de A6 bevonden. Volgens Staatsbosbeheer waren die ontsnapt omdat de hekken van de Oostvaardersplassen op 21 plekken waren doorgeknipt. 'Wij werden meteen als schuldigen aangewezen terwijl ik zeker weet dat de dieren niet uit het gebied afkomstig zijn. Ten eerste weten we dat er ook op andere plekken edelherten leven, bijvoorbeeld achter het wegrestaurant langs de A6. Ten tweede leven er helemaal geen herten meer aan de kant van het gebied waar de

hekken kapot waren. Ten derde springen herten soms zelf in en uit het gebied. Dus ik vind het een vorm van stemmingmakerij als de NOS zo'n bericht gewoon overneemt zonder ons om een reactie te vragen. Nu denkt het publiek: die demonstranten zullen er wel achter zitten. Als onze reactie erbij had gestaan, had het publiek een veel beter oordeel kunnen vormen. In plaats daarvan worden wij bij zo'n bericht meteen in de verdediging gedrukt. Gelukkig hebben we inmiddels een vaste contactpersoon bij de NOS, dus de communicatie is nu wel beter. Maar nog steeds gebeurt het dat ze ons niet bellen bij een incident als met de herten op de A6.'

Met regionale en lokale media, zoals de Stentor en Omroep Flevoland, heeft Schulting nauwer en beter contact. 'Misschien komt het omdat hun belangen in de regio groter zijn,

maar met die journalisten kun je prima afspraken maken en ze houden zich ook aan hun beloftes. Ik sein hen vooraf in als we actie gaan voeren. En als ik dan vraag of ze daar nog niet over willen berichten, dan houden ze zich daaraan.'

Met Nieuwsuur heeft Schulting minder goede ervaringen. 'Twan Huys heeft me ongeveer drie kwartier geïnterviewd. Ik had een goed gevoel over dat gesprek, hij liet me echt mijn verhaal doen. Toen ik de volgende dag naar de reportage keek, was daar op een paar kleine citaten na helemaal niets van over. In plaats daarvan deed hij zijn uitspraak over de vele vrouwen die demonstreren. En tot overmaat van ramp had Nieuwsuur zich ook niet aan de afspraken gehouden. Ik wilde bijvoorbeeld niet gefilmd worden als ik over de hekken zou gaan, maar in de reportage was ik duidelijk in beeld.'

De reportage is een gemiste kans, vindt Schulting. 'Natuurlijk begrijp ik dat je niet een heel interview kunt uitzenden en dat er geknipt en geplakt moet worden, maar er bleef alleen sensatie over. En na de reportage mocht Pieter van Geel uitgebreid zijn zegje doen. Dan denk ik: ze hebben een dag en een nacht met een cameraploeg in het gebied gelopen, ik ben uitgebreid geïnterviewd. In combinatie met het gesprek met Van Geel had het een hele mooie uitzending op kunnen leveren. Het is jammer dat het niet gebeurd is. Media hebben zoveel invloed, ze zouden die invloed kunnen gebruiken om te stimuleren dat de dieren in de Oostvaardersplassen een beter leven kunnen krijgen.

Deel dit
artikel via
villamedia.nl

Frits van Exter denkt met je mee over dilemma's
 Heb je ook een vraag?
 Mail naar fvanexter@villamedia.nl

De noodzaak van tegenwicht

**BEN JE VERANTWOORDELIJK VOOR
 WAT EEN ANDER IN JOUW ARTIKEL OF
 UITZENDING BEWEERT? MEESTAL NIET,
 MAAR SOMS WEL EN DAN KUN JE NIET
 ACHTEROVER LEUNEN.**

de mores

Maart 2016: Het jaarverslag van het meldpunt voor slachtoffers van sektes is voor het radioprogramma 'De Ochtend' (KRO-NCRV) aanleiding voor een studiogesprek en een korte reportage. De verslaggever gaat op pad naar het Noord-Brabantse Hoeven met Carine Damen, de auteur van een boek over sektes. Je hoort haar stem: 'We lopen hier in een park met allemaal mooie villa's (...) En niemand zou verwachten als je hier loopt dat er verschrikkelijke dingen achter de voordeur gebeuren. En toch is dat zo. (...) Want hier woont de Orde der Transformanten en dat is een groep waar toch heel veel misbruik plaatsvindt.' Damen heeft het over seksueel misbruik en bevestigt desgevraagd dat er ook sprake is van 'financiële uitbuiting'. De verslaggever meldt dat Damen 'heel goed weet hoe sektes opereren'. De Raad voor de Journalistiek onderschrijft de klacht van de Orde tegen de uitzending: ernstige beschuldigingen vragen om onderzoek

naar de feiten en wederhoor. Het was onzorgvuldig. Anderhalf jaar later: Damen is te gast in het programma Radio Een-Vandaag (AVRO-TROS). Zij spreekt over haar ervaringen na publicatie van haar boek over sektes. De Orde der Transformanten en andere groepen belagen haar met allerlei procedures. Wat de Orde betreft, herhaalt zij de 'verschrikkelijke dingen' die daar zouden zijn gebeurd. De interviewer: 'Maar goed, het kan zijn (...) dat zij vonden dat je ook echt smaadt pleegde (...) dat je hen verkeerd beschreef, dat je dingen schreef die niet klopten'. De Raad voor de Journalistiek wijst de klacht van de Orde tegen deze uitzending af: het is de luisteraar duidelijk genoeg dat het niet gaat om feiten maar om de persoonlijke ervaring van Damen en dat de Orde het daar niet mee eens is. Bovendien was de interviewer voldoende kritisch. Het was zorgvuldig. Let op de verschillen. Aan een

TIPS

- **Bedenk dat als iemand in een interview beschuldigingen uit, de redactie daarvoor medeverantwoordelijk is.**
- **Als het live is, komt het op de interviewer aan. Blijf kritisch, bied tegenwicht. Stel bijvoorbeeld de vraag: Hoe weet u dat eigenlijk?**
- **Denk ook aan kop, intro, vormgeving: houd ook in detail voldoende afstand.**
- **Lees de conclusies van de Raad in deze zaken op de website (tek.st/du).**

reportage kun je feiten en wederhoor toevoegen, in een live-gesprek moet de interviewer zelf tegenwicht bieden. En in het eerste programma was Damen dé deskundige, in het tweede ging het om haar persoonlijke verhaal.

In deze rubriek schrijven journalisten zelf iets over de totstandkoming van hun creatie

BEELD: PERRY SCHRIJVERS/AP

Wido Smeets was stratenmaker en (drie weken) leraar geschiedenis voor hij zich bekeerde tot de journalistiek. Hij werkte twintig jaar in de dagbladjournalistiek. Laatstelijk bij De Limburger, in diverse functies: eindredacteur, verslaggever, redacteur economie, redactiefchef en cultuurredacteur. In 2007 richtte hij cultureel maandblad Zuiderlicht op, waarvan hij nog steeds hoofdredacteur is. Zijn boek 'Goed gerei. Opkomst en ondergang van een (meubelmakers) familie' verscheen onlangs bij Uitgeverij De Arbeiderspers, ISBN 9789029505260, 384 pagina's, € 22,50

Een verhaal dat dringend moest worden opgeschreven

■ 'Wanneer schrijf je nou een keer een boek', vroeg mijn goede vriend Sjoerd, het zal tien, misschien wel vijftien jaar geleden zijn geweest, tijdens een etentje. Ik haalde de schouders op en zei: 'Ik zou niet weten waar het over zou moeten gaan.'

Misschien had ik beter de Franse schrijfster Colette kunnen parafraseren: 'Als je kunt doordringen in het toverrijk van het lezen, waarom zou je dan schrijven?' Zij heeft er zich, gelukkig, niet aan gehouden.

Dat geldt uiteindelijk ook voor mij. Er was een verhaal dat dringend moest worden opgeschreven, een verhaal waar ik deel van uitmaak: de geschiedenis van mijn grootvader en zijn zes zonen, vakbekwame meubelmakers die in de jaren na de oorlog een mooie bedrijf opbouwden. Maar na de bloei kwam het verval, door de kracht van het noodlot en andere omstandigheden. Midden jaren 70 viel de fabriek stil: mijn grootvader was toen als een tijdje dood, zijn zonen leefden in onmin met elkaar.

Zo verscheen 'Goed gerei', 'het levensverhaal van een meubelfabriek, een boek over vaders en zonen, over lotsbestemming en de onmacht eraan te ontsnappen', aldus de achterflap. Een lineaire geschiedenis is het niet geworden, eerder een weefwerk van overgeleverde verhalen, documentaire teksten, interviews, reportages, beschouwingen en herinneringen. Ik houd van genreoverschrijdende boeken, waarom zou ik iets anders schrijven?

Vanaf najaar 2012 begon ik archiefmateriaal, brieven, documenten en foto's te verzamelen en in kaart te brengen, en heb ik tientallen familieleden en andere betrokkenen geïnterviewd. Om vrij snel tot de overtuiging te komen dat een queeste op zoek naar de waarheid niet het boek zou opleveren dat me voor ogen stond. Met het gebrekkige documentatiemateriaal dat voorhanden was en de niet altijd betrouwbare verhalen en herinneringen van de geïnterviewden als materiaal kon

ik moeilijk de suggestie wekken van een historische reconstructie. Ik moest niet zozeer op zoek naar het levensverhaal van mijn grootvader en zijn zes zonen, maar naar de betekenis ervan. Ik was niet langer op zoek naar de waarheid, maar naar de bron: waar komt het allemaal vandaan?

Voor de niet te dichten gaten in het historisch verhaal besloot ik mijn verbeelding aan het werk te zetten. Zo werd 'Goed gerei' niet zozeer een klassieke familiegeschiedenis maar een boek dat op onderdelen nog het meeste weg heeft van een docu-roman, een vorm waarmee ik naar mijn idee dicht bij een betekenisvolle werkelijkheid kom dan met een droog feitenrelaas. Voor de structuur van mijn boek speelde ik leentjebuurt bij de Griekse tragedie, met haar opbouw in vijf bedrijven. Dat is uiteindelijk ook wat de lezer tussen de kaften van 'Goed gerei' aantreft: een eigentijdse en herkenbare tragedie met helden die willens en wetens hun ondergang tegemoet gaan. Mijn grootvader en zijn zes zonen waren niet opgewassen tegen de omstandigheden, die ze grotendeel zelf hadden geschapen.

Wido Smeets

Over boeken, bladen, dvd's, films,
radio- en tv programma's en internetsites.
Tips: recensies@villamedia.nl

TELEVISIESERIE

The New York Times in tijden van Trump

■ 'Holy shit can you believe this is not a House of Cards episode?', roept Witte Huis-verslaggever Maggie Haberman opgewonden door de telefoon tegen een collega. Trump heeft net zijn stafchef ontslagen via Twitter. En Haberman had de scoop. Welkom bij The New York Times in tijden van Donald Trump. De Amerikaanse filmmaker Liz Garbus volgde het reilen en zeilen op de redactie sinds de zittende president werd geïnaugureerd, nu anderhalf jaar geleden. Ze maakte er de vierdelige documentaireserie 'The Fourth Estate' van, die werd uit-

'Mijn grootste fout is dat ik mijn kinderen heb verteld dat ze aan het einde van de campagne hun moeder terug zouden krijgen'

gezonden door de VPRO en nu nog terug te kijken is via NPO Start. De serie volgt de Witte Huis-verslaggevers in Washington, de onderzoeksredactie die zich fulltime bezighoudt met Trumps mogelijke connectie met de Russen en hoofdredacteur Dean Baquet in New York. Wat we zien, is een redactie in verwarring die probeert verslag te doen van het Witte Huis zoals ze het in het verleden altijd hebben gedaan. Maar bestaande regels gelden niet meer. 'Hoe krijgen we kloppende informatie uit het Witte Huis?', is de centrale vraag die chef Washington, Elizabeth Bumiller in een vergadering over strategie op tafel gooit. Garbus volgt de journalisten in hun zoektocht naar het antwoord, terwijl het onvoorspelbare circus van Trump en co aan ze voorbij trekt. Daarbij hebben ze niet alleen te maken met een bizarre nieuwscyclus

waar geen einde aan lijkt te komen, maar ook met de toorn van Trump, die de pers, en 'the failing New York Times' in het bijzonder tot 'enemy of the people' heeft verklaard. Veelzeggend zijn de scènes op rally's van Trump, waar hij zijn publiek ophitst tegen de aanwezige media. De documentairemaker stelde zich op in het vak van de pers, en legde vast hoe verslaggevers tandenknarsend proberen hun gezicht in de plooi te houden, terwijl Trump-aanhangers met gebalde vuisten ze op nog geen meter afstand in hun gezicht briesen. Grillig. Beangstigend bijna. **Maar verslaggevers reageren gelaten: Trump heeft een vijand nodig, en wij zijn het.** Zo is het nu eenmaal. Dit alles speelt zich af tegen de achtergrond van een krantenbedrijf dat zich opnieuw moet uitvinden. Reorganisaties teisteren The New York Times, ongeacht The Trump

Bump - het aantal abonnees groeide nog nooit zo hard als nu, maar het maakt de misère op de advertentiemarkt niet goed. Redacteurs weten niet hoe snel ze hun scoops op het internet moeten slingeren - alles om concurrenten als The Post en CNN voor te blijven. Maar wel accuraat; want waar je integriteit dag na dag in twijfel wordt getrokken, mag je geen fouten maken.

Het is een uitputtingsslag, zegt Bumiller op enig moment. Maar wel een van het verslavende soort. Haberman wordt gefilmd als ze haar optreden in de podcast van de krant 'The Daily News', onderbreekt om een telefoontje van haar kinderen aan te nemen. Ze vragen wanneer ze thuis komt. 'Mijn grootste fout is dat ik mijn kinderen heb verteld dat ze aan het einde van de campagne hun moeder terug zouden krijgen', zegt de verslaggeefster, die zelfs achter het stuur haar ogen niet van haar telefoon en Twitterfeed af kan houden.

Zelf oordeelt The New York Times kritisch over de documentaire, die 'te oppervlakkig' zou zijn, en thema's op punten te weinig uitdiept. Dat is wellicht de blik van de insider, die meer weet dan wij. Maar Garbus heeft een fascinerend vierluik afgeleverd, dat ons meeneemt in de orkaan waarin de The York Times sinds het aantreden van Trump wordt meegevoerd, en een gezicht geeft aan de namen die we inmiddels zo goed kennen, omdat we ze bijna dagelijks boven hun scoops zien staan.

Linda Nab

The Fourth Estate, de 4-delige documentaireserie van Liz Garbus, was vanaf 29 mei elke dinsdag om 22.55 uur te zien op NPO 2. Elke aflevering is tot dertig dagen na de uitzenddatum terug te kijken via npostart.nl

BOEK

Stuurlui op de perstribune

■ 'Vrienden van de pers'. Zo heette de voorloper van de Villamedia-rubriek 'Lessen voor de pers', waarin mensen van buiten de journalistiek aan het woord komen over hun ervaringen met de media. De titel van die rubriek was rechtstreeks ontleend aan een citaat van voetbaltrainer Louis van Gaal, die zijn vertrek bij FC Barcelona als volgt aankondigde: 'Amigos de la prensa, yo me voy. Felicidades.' Oftewel: 'Vrienden van de pers, ik vertrek. Gefeliciteerd.' Hoe moeizaam Van Gaals relatie met het journaal is, blijkt eens te meer uit de reconstructie die NRC-journalist Hugo Logtenberg onder de titel 'De hand van Van Gaal' maakte van het WK Voetbal in 2014. Logtenberg sprak voor zijn boek tientallen spelers, stafleden en andere betrokkenen, veelal op achtergrondbasis. Geheel in de traditie van boeken als 'De Prooi' van Jeroen Smit maakte Logtenberg een nauwgezette reconstructie en stopte die vol beeldende details. Zo komen we

te weten dat Wesley Sneijder graag een potje Candy Crush speelt op zijn mobiele telefoon.

Uit het boek rijst het beeld op van een trainer die - met een staf van ruim dertig man - niets aan het toeval over laat. **Je kunt je voorstellen dat een man die over alles controle wil hebben, zich ergert aan de niet van enig opportunisme gespeende sporters.** 'De beste stuurlui zitten op de perstribune', zegt hij ergens halverwege het toernooi tegen perschef (en journalist) Kees Jansma. Johan Derksen van het tv-programma Voetbal International (nu Voetbal Inside) noemt Van Gaal een 'nationale mafkees, een gespleten persoonlijkheid en een gevaarlijke gek'. Het blad VI schrijft dat Oranje het zwakste team heeft van de laatste decennia en de Volkskrant stelt dat Oranje 'een angstige, sambaloze ploeg' is.

Aan de andere kant lijkt Van Gaal ook niet bepaald doordrongen te zijn van de rol van de journalistiek. 'Ze denken niet aan het landsbelang!', zegt hij na de zoveelste kritische bejegening. En: 'We moeten allemaal aan hetzelfde touwtje trekken.' Naarmate Oranje verder komt in het toernooi, slaat de stemming om. VI schijft over De Grote Louis van Gaal Show en de Duitse krant Bild heeft het over Louis van Genial. Aan het begin van het toernooi, als Oranje nog door alles en iedereen kansloos wordt geacht, ontwaart Jansma een lichtpuntje in de kritische berichtgeving: een positief artikel in Trouw. In de hoop de stemming erin te houden, geeft hij het artikel aan Van Gaal. 'Leuk, Kees', zegt de trainer, 'maar wie leest die krant nog?'

Raymond Krul

Hugo Logtenberg: De hand van Van Gaal. Prometheus, ISBN 9789044638165, 256 pag., € 17,50

Louis van Gaal: 'Ze denken niet aan het landsbelang!'

Over boeken, bladen, dvd's, films,
radio- en tv programma's en internetsites.
Tips: recensies@villamedia.nl

BOEK

Dicht bij Wilders

■ Een van de collega-journalisten die inhoudelijk feedback gaf aan de auteur van het boek 'Zo gek is het geworden' waarschuwde hem voor wat er na publicatie zou kunnen gebeuren. 'Hij (die journalist) herinnerde me aan het Nederlandse spreekwoord: wie een hond wil slaan, vindt altijd wel een stok', stelt auteur Arthur Blok in zijn nawoord. En ja, er is veel kritiek te leveren op dit boek, maar tegelijk is dat te makkelijk, omdat het wel degelijk dingen blootlegt.

Blok heeft - net als zijn onderwerp Geert Wilders - een missie. Hij wil 'een onafhankelijk journalistiek boek' over Wilders brengen waaraan deze zelf heeft meegewerkt. Een mooi streven. Alleen is dat met dit boek - weer - niet gelukt. Wel is het een betere poging dan zijn eersteling 'Veel gekker kan het niet worden' (uit 2008, met collega Jonathan van Melle), dat slechte recensies ontving. Bart Jan Spruyt omschreef het als 'een in onbeholpen proza gesteld niemendalletje' (HP/De Tijd). Blok ontwaart in dit nieuwste werk dan ook een complot van de mainstream media; wie een boek schrijft over - en met - Wilders is besmet. Hij suggereert dat het de reden is dat zijn contract als redacteur van Pauw&Witteveen (in 2008) niet werd verlengd. Toenmalig eindredacteur Herman

'Het lastige met deze auteur - die in de eigen beleving werkelijk onafhankelijk denkt te werken - is dat hij een beetje een fan is van Wilders'

Meijer zou hebben gezegd dat als hij 'als auteur van een Wilders-boek' niet eens kon zorgen dat Wilders aan tafel plaatsnam, hij zich afvroeg wat hij dan nog aan Blok had. Het lastige met deze auteur - die in de eigen beleving werkelijk onafhankelijk denkt te werken - is dat hij een beetje een fan is van Wilders. En omgekeerd. Wilders zou hem rond 2006 hebben gevraagd of hij zich verkiesbaar wilde stellen op de PVV-lijst. Maar nee, Blok wilde een journalistiek boek schrijven. En nu dus het tweede: een op zich goed gedocumenteerd boek met tal van weetjes, mede gebaseerd op een aantal interviews (uit 2017 en 2018) met de PVV-voorman. Maar Blok geeft steeds zijn mening! Het resulteert in ongemakkelijke

zinnetjes als (in de beschrijving van een Kamerdebat): 'Ik vond dát wat Wilders deed, juist erg moedig'. Of alinea's waarin hij beschrijft waarom hij de titel 'Fitna' zo 'knap gekozen' vindt.

Dit boek illustreert vooral het duivelse dilemma van een journalist die dicht bij Wilders kan en wil komen maar tegelijkertijd zijn onafhankelijkheid moet verkopen. Een andere weg is er niet. In die zin is dit een lesboek voor alle journalisten.

Frans Oremus

Arthur Blok: Zo gek is het geworden - Geert Wilders, van eenmansfractie tot brede volksbeweging, Uitgeverij Just Publishers, 272 pagina's, ISBN 9789089756329, € 19,99

de vereniging

Moet ik mijn foto nu uit mijn online beeldbank verwijderen? **74** Column Marjan Enzlin **75** Regionale fotojournalistiek **76** NVF Uitgelicht **79** NVJ Academy en NVJ Evenementen **81** Rowan Blijd **82** Column Yvonne Berkeljon **83**

BEELD: TRUUS VAN GOG

Moet ik mijn foto nu uit mijn online beeldbank verwijderen?

IK BEN FOTOGRAAF EN HEB EEN EIGEN ONLINE BEELDBANK. VORIGE WEEK ONTVING IK EEN E-MAIL MET HET VERZOEK EEN FOTO DIE IK HEB GEMAAKT UIT DE BEELDBANK TE VERWIJDEREN OP GROND VAN DE AVG. HET GAAT OM EEN FOTO VAN EEN DEMONSTRATIE BIJ DE LANDELIJKE SINTERKLAASINTOCHT. OP DE FOTO IS EEN MENSENMASSA TE ZIEN MET IN HET MIDDELEN EEN MAN MET EEN SPANDEK. HET VERZOEK IS VAN IEMAND DIE ZICH IN DE MENSENMASSA HEEFT HERKEND EN NIET MET DE DEMONSTRANT GEASSOCIEERD WIL WORDEN. MOET IK DE FOTO VERWIJDEREN?

NEE. Sinds 25 mei geldt de nieuwe Europese Privacywet, de AVG. Die wet geeft burgers meer rechten om hun privacy te beschermen. Een foto is doorgaans een persoonsgegeven als iemand zonder onevenredige inspanning kan worden geïdentificeerd. Het is hier maar zeer de vraag of de persoon in een mensenmassa eenvoudig herkend kan worden. Als dat niet zo is, dan is de foto geen persoonsgegeven en geldt de AVG niet.

Stel, deze persoon is wel eenvoudig te identificeren. Moet de foto dan worden verwijderd? De opname van de foto in de online beeldbank geldt immers als een verwerking van persoonsgegevens. De AVG bepaalt dat verwerking van persoonsgegevens alleen mag als daar een grondslag voor is. De AVG kent zes grondslagen, één daarvan is de toestemming van betrokkene (die later weer

‘Het is hier maar zeer de vraag of de persoon in een mensenmassa eenvoudig herkend kan worden’

Heb je ook een kwestie die je aan onze juristen wil voorleggen?
Mail: juridisch@nvj.nl
of kijk op nvj.nl/rechtshulp

kan worden ingetrokken). Een andere grondslag is het gerechtvaardigd belang. Daaronder valt het bedrijfsbelang van de fotograaf maar ook, en dat is hier belangrijker, de vrijheid van meningsuiting. Bij het gerechtvaardigd belang geldt dat de gegevensverwerking noodzakelijk moet zijn ter behartiging van dat belang én dat er rekening is gehouden met de privacy van betrokkene. Dat betekent dat er een belangenafweging moet worden gemaakt zoals we die kennen uit het portretrecht; weegt de vrije meningsuiting op tegen de schending van de privacy van de betrokkene?

Bij een online beeldbank is dat minder waarschijnlijk dan bij de publicatie van de foto in de krant. Maar het gaat hier om een nieuwsfoto in een beeldbank. Er is veel voor te zeggen dat die foto ook in de toekomst beschikbaar moet zijn voor perspublicaties. De Sinterklaasintocht is immers een jaarlijks terugkerende gebeurtenis waar een heftige maatschappelijke discussie over wordt gevoerd. Dat journalistieke doel kan de opname van de nieuwsfoto in de online beeldbank rechtvaardigen. Voor een foto van een lokale braderie zal dat minder snel het geval zijn.

In de AVG is overigens bepaald dat de rechten die mensen hebben om hun privacy te beschermen – zoals het intrekken van toestemming en het recht om vergeten te worden – niet van toepassing zijn als persoonsgegevens worden verwerkt voor journalistieke doeleinden.

MIRA HERENS
NVJ ADVOCATEN & JURISTEN

Marjan Enzlin

is bestuurslid van de NVJ.

twitter.com/@MarjanEnzlin **bestuur****COLUMN****Natuur-
lijke
tegenpool**

ONLANGS WAS IK TE GAST OP DE COMMUNICATIEAFDELING VAN ÉÉN VAN DE ACADEMISCHE ZIEKENHUIZEN. MET HET 'GEVALLETJE' ZEMBLA VERSUS UMC UTRECHT - WAARBIJ JOURNALIST TON VAN DER HAM DE TOEGANG TOT EEN PERSCONFERENTIE WERD ONTZEGBD WAARNA HIJ DOOR DE POLITIE WERD MEEGENOMEN - NOG VERS OP IEDERS NETVLIES, WAS DE RELATIE TUSSEN JOURNALISTEN EN WOORDVOERDERS/VOORLICHTERS UITERAARD OOK ONDERWERP VAN GESPREK.

Men was het erover eens: de 'collega's' uit Utrecht hadden de kwestie op zijn minst 'onhandig aangepakt'. Niet goed voor de reputatie van het ziekenhuis en niet goed voor de verstandhouding met het journaal. Tegelijkertijd had men begrip voor de kramp waarin men in Utrecht kennelijk terecht was gekomen. Want 'sommige journalisten halen het bloed onder je nagels vandaan'.

In 1992 startte ik aan de deeltijdopleiding journalistiek van de Academie voor Journalistiek en Voorlichting (AJV) in Tilburg. Tegelijk met een vriendin die meer zag in de voorlichtingskant van de communicatiebranche. Gebroederlijk volgden alle 90 studenten (journalisten en voorlichters in spe) dezelfde propedeuse. We leerden onder meer dat we in de toekomst elkaars natuurlijke tegenpolen zouden zijn en dat er altijd een bepaalde spanning zou staan op de werkrelatie. Nadat we bij

wijze van training een jaartje op elkaar hadden geoefend, was het iedereen duidelijk; spanning is inherent aan het feit dat de rollen verschillend zijn en spanning houdt iedereen scherp. Na de propedeuse gingen twee soorten studenten ieder hun eigen weg en drie jaar later stuurde de AJV een nieuwe lading afgestudeerden de markt op; iets meer journalisten dan voorlichters.

Deze maand is onder de leden van de NVJ **Het grote journalistenonderzoek 2018** verspreid. Tegelijkertijd vindt onder persvoorlichters **Het grote woordvoerdersonderzoek 2018** plaats. In beide onderzoeken ruim aandacht voor de onderlinge verhoudingen. De uitkomsten ervan zullen niets veranderen aan de verschillen tussen beide beroepsgroepen, want die zijn nou eenmaal een noodzakelijk gegeven. Neemt niet weg dat we het met elkaar moeten doen en dat het dus geen kwaad kan om in de werkrelatie te investeren. Te beginnen met het maken van onderscheid tussen de rol en de persoon. Als ik me niet vergis is dát wat achterwege bleef in Utrecht.

ZIE HIER DE KRACHT VAN REGIONALE FOTOJOURNALISTIEK

REGIONALE FOTOJOURNALISTIEK ZET HET NIEUWS OP DE KAART, LEGT GEBEURTENISSEN VAST IN HET COLLECTIEF GEHEUGEN EN DRAAGT BIJ AAN DE INSTANDHOUDING VAN ONZE DEMOCRATISCHE SAMENLEVING. ER ZIJN VOORBEELDEN TE OVER. ZIE HIER DE KRACHT EN WAARDE VAN REGIONALE FOTOJOURNALISTIEK. LATEN WE DE FUNCTIE VAN REGIONALE FOTOJOURNALISTIEK OVEREIND HOUDEN EN BLIJVEN INVESTEREN IN FOTOJOURNALISTEN DIE OP PROFESSIONELE WIJZE EN TEGEN EEN FATSOENLIJKE BELONING SIGNALEREN, ONDERZOEKEN, ONTHULLEN, CONTROLEREN, VERBINDEN, VERBEELDEN EN DUIDEN. JOURNALISTIEK HEEFT EEN PRIJS.

Inwoners van Heesch protesteren tegen de komst van een AZC.

Foto: Ruud Rogier (2016)

Buurtbewoners in Hengelo willen dat een bestuurslid van pedovereniging Martijn bij hun uit de straat verdwijnt.

Foto: Joost van den Broek/de Volkskrant (2011)

Kinderen bezoeken de herdenkingsplek voor de familie Wals in Neerkant, waarvan het hele gezin bestaande uit zes leden, om het leven kwam bij ramp met de MH17. Foto Marcel van den Bergh (2014)

Agenten met getrokken pistool tijdens rellen na het kampioensfeest van Feijenoord.

Foto: Marcel Molle (1999)

Jos van Rey, na de uitspraak van de Rechtbank in Rotterdam.

Foto: Maarten Hartman (2016)

'Wees solidair naar elkaar'

In zijn eerste jaarrede als NVJ-voorzitter op 2 juni in Zwolle, vroeg René de Monchy onder andere aandacht voor betere betalingen aan persfotografen, journalisten, redacteuren en alle andere makers. 'Nieuws is voor het maatschappelijk debat, zoals hoge dijken, schone lucht, betaalbare zorg of goed onderwijs.'

Punten die hij in zijn jaarrede onder meer aanstipte:

- 'De betalingen aan freelancers houdt niet over en de werkdruk is onverminderd hoog. Ook in het komende jaar blijft de NVJ zich voor die belangen inzetten. Anders gezegd: we gaan de campagne 'Journalistiek heeft een prijs' de volgende fase in brengen.'
- 'Wat ook moet is aandacht besteden aan de noodzaak van het beschermen van journalisten. De uitkomsten van het rapport-Brenninkmeijer waren even schokkend als alarmerend. Als nieuws van hoge maatschappelijke waarde is, zoals het werk van ambulancepersoneel of brandweer dat ook zijn, dan kunnen we eenvoudigweg niet tolereren dat dit doorgaat.'
- 'Alhoewel we in januari jongstleden een kleine overwinning vierden, toen het wetsvoorstel voor journalistieke bronbescherming na een lange strijd in de Tweede Kamer werd aangenomen, werd de waarde daarvan drie maanden later weer deels teniet gedaan met de invoering van de Wiv. De nipte referendum-uitslag heeft er weliswaar toe geleid dat er aanpassingen aan de sleepwet komen, maar voor de NVJ is en blijft het een sleepwet.'
- 'Een andere bedreiging vormt de scheuring in arbeidsland; de breuklijn tussen zzp'ers en cao'ers - zij die in vast dienstverband werken. We zullen met elkaar bruggen moeten slaan en strijden voor hetzelfde doel: hoogwaardige journalistiek tegen een eerlijke prijs. Wees solidair naar elkaar. Blijf inhoudelijk en fatsoenlijk, in plaats van persoonlijk en vastgeroest. Dat heeft de NVJ nodig, dat heeft de journalistiek nodig.'

De volledige tekst van de jaarrede staat op NVJ.nl

BEELD: MARTINE KREKELAAR

5 MILJOEN VOOR

ONDERZOEKSJOURNALISTIEK

Minister Arie Slob (Mediazaken) wil deze maand nog zijn voorstel in de ministerraad brengen hoe de 5 miljoen euro wordt besteed die in het regeerakkoord jaarlijks is uitgetrokken voor onderzoeksjournalistiek. Volgens Slob zal dit geld voornamelijk beschikbaar komen voor regionale en lokale journalistiek, zzp'ers en jonge journalisten. Dit zei de minister tijdens de jaarvergadering van de NVJ op 2 juni in Zwolle. De minister wil het mogelijk maken dat zelfstandig journalisten en studenten en pas afgestudeerde journalisten aanvragen kunnen indienen. Slob wil verder voorkomen dat de regeling door uitgevers wordt 'misbruikt' om goedkope arbeidskrachten op de redacties te kunnen inzetten. Willen bedrijven in aanmerking komen, dan zullen zij een eigen bijdrage moeten leveren, aldus Slob.

BEELD: MARTINE KREKELAAR

'Dit heeft een enorm killing effect op het functioneren van journalisten. Mensen gaan wel drie keer nadenken voor ze een journalist bellen om een misstand aan de kaak te stellen.'

Thomas Bruning naar aanleiding van het opvragen van telefoongegevens door de politie bij het Brabants Dagblad.

Oud-bestuurslid Maud Dilrosun overleden

De NVJ ontving het verdrietige nieuws dat op 29 mei in Leiden journalist en oud-bestuurslid Maud Dilrosun-De Sitter is overleden. Maud werd 57 jaar. Ze was jarenlang verbonden aan VNU Business Publications, waar ze onder andere de functie van eindredacteur bij vakblad Computable vervulde. Maud was vanaf het begin van de oprichting van de NVJ-sectie Vaktijdschriften begin jaren negentig actief in het bestuur, eerst als bestuurslid en later als sectievoorzitter. De oprichting van de sectie betekende een verdere emancipatie en professionalisering van de vakbladjournalistiek. In die jaren was Maud ook betrokken bij de totstandkoming van de eerste Vaktijdschriftcao. In april 2001 stapte Maud Dilrosun over naar het hoofdbestuur van de NVJ, waarin ze tot haar vertrek met haar man Bram naar Botswana bestuurslid bleef tot eind 2006. De NVJ wenst haar partner Bram en de familie veel sterkte bij het verwerken van dit verlies. Maud Dilrosun is op 2 juni in besloten kring gecremeerd. Op 20 juli is er een herdenkingsbijeenkomst voor alle vrienden in de Hortus Botanicus in Leiden.

BEELD: MARJAN VAN HOORN

**FREELANCERS-
FESTIVAL**

GRENZELOOS FREELANCEN

Heb je je al aangemeld voor het Freelancersfestival op 23 juni? Het kan nog net! Met o.a. Joris Luyendijk, Ruben Terlou, Britt van Uem. Een mooie kans om nieuwe ideeën op te doen, te netwerken en te genieten. Ga naar: NVJ.nl/freelancers-festival-2018

NVF uitgelicht

THEO GALAMA

'Al van jongs af aan probeer ik de mooiste en indrukwekkende momenten in beeld samen te vatten. Voor Stichting Amurang maakte ik in 2015 een video/fotoreportage. De stichting zet zich in voor kansarme Indonesische jongeren.'

Een selectie van het werk van Theo Galama is te zien op NVJ.nl/NVF

We maken onze cursussen nóg toegankelijker

Zelfstandigen in de media krijgen de komende 3 jaar maar liefst **50% korting** op cursussen van de NVJ Academy op het gebied van ondernemerschap, vakinhoud en veiligheid.

Leden van de NVJ of Auteursbond en niet-leden die geregistreerd staan bij de KvK, kunnen gebruik maken van deze korting.

Kijk op nvj.nl/zzp50 voor het actuele aanbod.

Deze korting wordt mogelijk gemaakt door auteursrechtorganisatie LIRA, die reproductiegelden op deze manier wil laten terugstromen naar freelancers in de media.

NVJ

Nederlandse
Vereniging van
Journalisten

www.nvj.nl
020-3039 700

vereniging@nvj.nl
 [@nvj](https://twitter.com/nvj)

Leden van de NVJ, NVF, Nieuwspoort en De Coöperatie ontvangen 20-50% korting.

Filmen met je smartphone

Leer professionele opnames maken met je smartphone of tablet.

12 juli | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Filmen met je smartphone

Leer professionele opnames maken met je smartphone of tablet.

23 augustus | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Vloggen voor beginners

Mix van theorie en praktijk waarbij je op het eind van de dag een vlog gefilmd hebt.

4 september | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Redactieraden

Basistraining voor leden van de redactieraad over de specifieke kennis (status en inhoud van het redactiestatuut) en kunde (de beïnvloeding van hoofdredactioneel beleid in het overleg met de hoofdredacteur).

5 & 19 september | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Hoe werf je opdrachten?

Alles over koude acquisitie. Bouw een netwerk waar je jaren mee voort kunt!

6 september | 13.30 – 17.00 uur | Amsterdam

Social Media Masterclass

Essentiële vervolgstappen om social media nog succesvoller in te zetten.

11 september | 13.30 – 17.00 uur | Amsterdam

Schrijven voor het web masterclass

De masterclass is geschikt voor deelnemers die ervaring hebben met schrijven voor het web, maar die hun vaardigheden willen bijspijken.

13 september | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Filmen met je smartphone

Leer professionele opnames maken met je smartphone of tablet.

20 september | 10.00 – 17.00 uur | Amsterdam

Evenementen

Freelancerfestival 2018

Keynotespreker is Joris Luyendijk. Verder met o.a. Ruben Terlou, Britt van Uem en Cigdem Yuksel. Toegangskaarten: 50% korting voor NVJ-leden.

23 juni | 14.00 – 21.00 uur | Het Huis, Boorstraat 107, Utrecht

Online initiatieven/proeftuinen

Hoe kun je ervoor zorgen dat online storytelling meer is dan een modewoord in de media? De secties Internet en Tijdschrift van de NVJ hebben de handen ineengeslagen voor een mooie avond over journalistiek pionieren in de digitale ruimte. Met: Debora Post (NOS Kort), Melvin Captein (NOS op 3), Annick van der Leeuw en Mark Beekhuis (BNR Nieuwsradio), Wouter Vroeghe (Slices.co).

5 juli | 19.30 – 22.00 uur | KHL, Oostelijke Handelskade 44A, Amsterdam

Mentor Speeddate met Ton van Dijk

Ben je net afgestudeerd en zoek je nog je weg op de journalistieke arbeidsmarkt? Doe dan mee aan de Mentor Speeddate. Freelance journalist Ton van Dijk is een uur jouw persoonlijke mentor. Kijk op: NVJ.nl/speeddate.

21 september | vanaf 13.00 uur | NVJ, Joh. Vermeerstraat 22, Amsterdam

Festival van de Journalistiek

Thema: 'Over de grens'

22 september | 15.00 – 23.00 uur | Het Huis, Boorstraat 107, Utrecht

Mentor Speeddate met Devid Ilievski

Onderzoeksjournalist en docent onderzoek Devid Ilievski helpt jonge journalisten op weg om hun ideeën te pitchen, het verhaal scherper te krijgen, hen te wijzen op relevante bronnen, andere (zoek)strategieën en perspectieven.

Spreek een 1 op 1 gesprek af met Devid Ilievski. Kijk op: NVJ.nl/speeddate.

19 oktober | vanaf 13.00 uur | NVJ, Joh. Vermeerstraat 22, Amsterdam

Mentor Speeddate met Henk van Ingen

Ben je net afgestudeerd en zoek je nog je weg op de journalistieke arbeidsmarkt? Maak dan een afspraak voor een Mentor Speeddate. Op 16 november is Henk van Ingen, verslaggever Dagblad BN DeStem, een uur jouw persoonlijke mentor als het gaat om regiojournalistiek. Kijk op: NVJ.nl/speeddate.

16 november | vanaf 13.00 uur | NVJ, Joh. Vermeerstraat 22, Amsterdam

'We léven di- versiteit'

**ROWAN BLIJDD (28), PROGRAMMA-
MAKER BIJ KRO-NCRV, MAAKT ONDER
ANDERE HET JONGEREN YOUTUBE-
PROGRAMMA YO MO! VORIGE MAAND
WAS ZE EEN VAN DE PANELLEDEN BIJ
DE ZOMERBORREL VAN VERS IN DE
PERS, MET ALS THEMA DIVERSITEIT.**

Zomerborrel

'Ik vond het een fijne avond. Het was ook een veilige avond, denk ik, voor iedereen om zijn verhaal te doen. Van tevoren was ik wel huiverig, want ik ben al vaak bij avonden rond dit thema geweest en je verzandt snel in dezelfde discussies en welles-nietes spelletjes. Dat gebeurde aan het eind ook, het werd een soort slachtofferschapwedstrijd. "Ja, maar ik heb het toch ook zwaar?" Dat leidt af van waar het nú om moet gaan: daadwerkelijk aan de slag gaan met oplossingen.'

NVJ

'Paneldiscussies over diversiteit hebben we, ik althans, nu wel vaak genoeg meegemaakt. Het is tijd om concreet iets te gaan doen. De NVJ organiseert vaker workshops, ze zouden bijvoorbeeld een unconscious bias training kunnen aanbieden aan journalisten. Zodat journalisten zich bewust worden van hun positie en hun vooroordelen. Dat zou tof zijn.'

Yo Mo!

'De programmamakers van Yo Mo! hebben verschillende achtergronden en we nemen die bagage mee. We leven diversiteit, het is niet een hokje dat we afvinken. Het zit in ons DNA. We zijn nog veel aan het uitvinden en ontdekken, ook omdat we nieuwe media introduceren bij een traditioneel instituut, de KRO-NCRV. Vorige week kregen we te horen dat we in ieder geval nog een half jaar verder kunnen gaan met content maken. Dus dat is top. We gaan voorlopig door met het doorbreken van taboes op een luchtige en ludieke manier.'

Journalist

'Ik noem mezelf nooit journalist. Ik weet niet waarom niet. In 2012 begon ik met bloggen omdat ik mezelf niet zag in de wereld die me zo aantrok: de mediawereld. Ik ga het gewoon zelf doen, dacht ik toen. Die houding heb ik ook ten opzichte van de traditionelere media. Het is een intrinsieke motivatie. Let's do it. Er is een gebrek aan diverse perspectieven, ik kan zelf ook een ander perspectief bieden.'

Jouw persoonlijk adviseur

Thomas Bruning

06 20 49 52 45
tbruning@nvj.nl
algemeen secretaris,
secretaris internet

Annabel de Winter

06 10 55 77 26
adewinter@nvj.nl
secretaris persbureaus
en lokale media, senior
onderhandelaar

Wais Shirbaz

06 50 23 55 77
wshirbaz@nvj.nl
secretaris
tijdschriften en omroep

Rosa García López

06 14 49 96 19
rgarcialopez@nvj.nl
secretaris
zelfstandigen, NVF

Jim Verhoef

06 42 22 93 92
jverhoef@nvj.nl
junior secretaris
Plus+ en Vers in de pers

Jochem Dijkmeester

06 21 56 59 73
jdijkmeester@nvj.nl
secretaris dagblad

NVJ

Nederlandse
Vereniging van
Journalisten

Yvonne Berkeljon
is advocaat van de NVJ.
yberkeljon@nvj.nl

berkeljon

COLUMN

De slaper, de waker en de werker

OVER HET ALGEMEEN IS HET WEL DUIDELIJK WANNEER WE WERKEN EN WANNEER NIET. DAT IS BELANGRIJK, WANT HET VERRICHTEN VAN ARBEID IS ÉÉN VAN DE ELEMENTEN VAN EEN ARBEIDSOVEREENKOMST, NAAST GEZAG EN - GELUKKIG - LOON. WANT: GEEN ARBEID, GEEN LOON. TOCH ROEPT OOK HET ONDERDEEL ARBEID (WELISWAAR MINDER DAN HET ELEMENT WEL/GEEN GEZAG) EEN ENKELE KEER VRAGEN OP.

De Hoge Raad heeft al eens uitgemaakt dat slapen ook werken is. Heerlijk. Toen ging het om een slaapdienst waarbij de slaper wél moest ingrijpen bij ongeregelheden. Maar hoe zit het eigenlijk met wachtdiensten, pieperdiensten of hoe al die taken in de journalistieke sector ook heten. Is dat werk, en zo ja wanneer dan precies? Recent deed het Europees Hof van Justitie een belangwekkende uitspraak in een Belgische zaak. Rudy is een brandweerman die een vergoeding vorderde voor de door hem vervulde thuiswachtdiensten. Rudy moest bereik-

baar blijven en binnen acht minuten op de door zijn werkgever aangewezen plaats aanwezig kunnen zijn. Is die bereikbaarheid nu arbeidstijd (dus betaald) of rusttijd (zeg maar gratis). Het Europese Hof vindt een dergelijke bereikbaarheidsdienst echte werktijd, niet alleen moest Rudy bereikbaar zijn maar ook moest hij binnen acht minuten fysiek op de aangewezen plek aanwezig zijn. Anders is het volgens het Hof als de werknemer tijdens de wachttijd wel bereikbaar moet zijn, maar niet hoeft op te draven. In dat geval kan hij, aldus het Hof, zich met zijn eigen zaken bezig houden en dat is dan rusttijd. De sector omroep heeft een wat wonderlijke definitie die zegt dat: 'Een bereikbaarheidsdienst niet gerekend wordt als arbeidstijd en uitsluitend wordt gehonoreerd in geld'. Extra geld dus, ook zonder daadwerkelijke oproep. Als de bereikbaarheidsdienst uitmondt in een oproep dan komt daar een extra vergoeding bovenop. Best netjes.

In de dagbladsector is het niet zo riant. Daar geldt een compensatieregeling voor arbeid op onaangename en/of onregelmatige arbeidstijden (inconvenientie-regeling). In die sector levert een (bijna) dagelijkse wacht-, of pieperdienst een score op van 15 inconvenientiepunten. Boven de 21 punten begint het pas te tellen. Dan krijg je drie vrije dagen per jaar. Het is de vraag of deze regeling de toets van het Hof kan doorstaan. Als de wacht- of pieperdienst inhoudt dat je ook als razende reporter naar de brand moet, dan zeker niet. Dan is het werk dat betaald moet worden. Mag je tijdens de pieperdienst thuisblijven dan lijkt de dagbladregeling de toets van het Hof wel te kunnen doorstaan. Misschien een aandachtspuntje voor de cao-onderhandelaars.

BEELD: TRUUS VAN GOG

COLOFON

Contact

020 303 97 00 - vereniging@nvj.nl
www.nvj.nl - twitter @nvj

Post Postbus 75997 - 1070 AZ Amsterdam

Bezoek Johannes Vermeerstraat 22
1071 DR Amsterdam

Aan dit katern werkten mee Marcel van den Bergh, Yvonne Berkeljon, Joost van den Broek, Marjan Enzlin, Theo Galama, Truus van Gog, Maarten Hartman, Mira Herens, Martine Krekelaar, Marcel Molle, Ruud Rogier (**Eindredactie** Connie Wiering **Vormgeving** Anneke de Bruin

Dit katern valt onder redactionele verantwoordelijkheid van de NVJ. Het doel is om leden en niet-leden van de NVJ te informeren, te inspireren en te verbinden.

Verwoesting na tornado

Hard to get, hard to copy, hard to beat – dat zijn kernwaarden voor ANP Foto. In een tijd waarin 'iedereen een foto kan maken', proberen ANP-fotografen zich te onderscheiden. Door snel te werken en elk onderwerp creatief, technisch vaardig en vanuit fraaie of lastige standpunten te benaderen.

Net over de grens bij Venlo en Roermond had in Duitsland een enorme wervelstorm een spoor van vernieling getrokken. Dakpannen waren van woningen afgerukt en bomen ontworteld. Om zoveel mogelijk invalshoeken aan te boren, zette ANP Foto twee fotografen in voor een beeldverslag: de ene werkte vanaf de grond, de andere met een drone. Voordat dronefotograaf Sem van der Wal aan de slag kon, moest hij eerst controleren of de beoogde locatie geschikt was. 'Er gelden regels - zoals: niet boven aaneengesloten bebouwing vliegen - er zijn no-fly zones en het weer moet ook meewerken.' De locatie bleek een gouden tip van de grondfotograaf. 'Na mijn komst werd de toegangsweg afgesloten. Ik had nog net een half uur om bovenaanzichten van de schade te maken. Eerst wijd, daarna met een focus op detail en esthetiek.'

